

Produksjon av økologiske jordbruksvarer

Rapport for 2022

Rapport nr. 8/2023

15.03.2023

Rapport: Produksjon av økologiske jordbruksvarer

Avdeling: Avdeling handel og industri

Dato: 15.03.2023

Ansvarlig: Harald Moksnes Weie

Rapport-nr.: 8/2023

Forsidebilde: Colourbox.com

Forord

Økologisk rapport, Markedsrapporten og rapporten Omverdenen til norsk landbruk og matindustri er alle en del av Landbruksdirektoratets årlige innspill til Landbruks og matdepartementet (LMD) i forkant av jordbruksforhandlingene. Rapportene er også utformet for å kunne gi andre interesserte en oversikt over både markedsutviklingen i Norge og i omverdenen til norsk landbruk og matindustri. Rapportene beskriver dagens situasjon og forventninger til utviklingen framover. Samlet sett bidrar rapportene til et grunnlag for å vurdere måloppnåelsen knyttet til produksjon og priser, og for å vurdere endringer i virkemiddelbruk for å nå de landbrukspolitiske målene.

Markedsrapporten gir en oversikt over hvordan tilgangen på viktige norske landbruksvarer var i året som gikk. Vi presenterer tall over norsk produksjon, import og eksport, og vurderer markeds- og prissituasjonen for korn og kraftfôr, melk og meieriprodukter, kjøtt og egg, sentrale varer i grøntsektoren, bearbeidede landbruksvarer (RÅK-varer) og skog.

Omverdenen til norsk landbruk og matindustri gjør rede for internasjonale rammevilkår, som produksjon, handel og prisutviklingen til sentrale landbruksvarer, som påvirker norsk landbruk og matindustri.

Økologisk rapport supplerer de to øvrige rapportene med en egen omtale av det økologiske markedet, både nasjonalt og internasjonalt. Rapporten bør leses sammen med SSBs artikkel om det økologiske produksjonsgrunnlaget, altså arealer og dyr.

Som et supplement til disse rapportene viser vi til andre publikasjoner fra Landbruksdirektoratet, Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO) og Statistisk Sentralbyrå (SSB) som gir nærmere omtaler av utviklingen i norsk landbruk og matindustri. Videre gir www.landbruksdirektoratet.no mer informasjon og tallmateriale om norsk landbruk, pris- og markedsutvikling for jordbruksvarer samt internasjonal handel.

God lesing!

Jørn Rolfsen

Innhold

Forord	2
Innhold	3
Sammendrag	4
1 Korn, mel og kraftfôr	6
1.1 Rekordhøy produksjon	6
1.2 Mye matrug, mindre mathvete	8
1.3 Mathvete har størst prisforskjell i forhold til konvensjonelt	10
1.4 Nedgang i omsetningen av økologisk kraftfôr	11
1.5 Høye råvarepriser ga kraftig prisvekst på økologisk kraftfôr	12
2 Melk og meieriprodukter	14
2.1 Volumet økologisk melk ned 7 prosent	14
2.2 Svakt avtagende andel økologisk melk	15
2.3 Redusert innmålt volum i alle deler av landet	15
2.4 Redusert anvendt volum	17
2.5 Pris til bonde gikk ned 12 øre per liter	18
3 Kjøtt	20
3.1 Økt produksjon av økologisk kjøtt fra firbeinte dyr	21
3.2 Salget av økologisk kjøtt fra firbeinte	23
3.3 Sterk produksjonsvekst for fjørfe over flere år, noe mer dempet i 2022	27
4 Egg	28
4.1 To år med tilbakegang i økologisk produksjon	28
4.2 Nedgang i salget av økologiske egg	29
4.3 Sterk økning i produsentpris	31
5 Poteter, grønnsaker og frukt	32
5.1 Andelen økologisk synker	32
5.2 Noe økning i omsetningen av økologiske poteter	33
5.3 Nedgang for de fleste frilandsgrønnsaker	34
5.4 En usikker framtid for norsk økologisk veksthusproduksjon	41
5.5 Liten etterspørsel etter økologisk frukt	44
6 Omsetning i forbrukermarkeder	45
6.1 Omsetning gjennom dagligvarehandelen ned med fire prosent	45
6.2 Svak samlet nedgang i salgskanaler utenom dagligvare	46
7 Internasjonal utvikling	51
7.1 Svak vekst i globalt økologisk jordbruksareal	51
7.2 Økt andel økologisk jordbruksareal i mange europeiske land	51
7.3 Arealveksten i Norden har flatet ut	52
8 Tilskudd til økologisk jordbruk	54
8.1 Økning i utbetalinger skyldes høyere satser	54
Referanser	55
Vedlegg	56

Sammendrag

2022 har vært preget av krig i Europa. Krigen har hatt store konsekvenser for produksjonskostnadene i jordbruket, og prisøkningene kom på toppen av et allerede høyt prisnivå ved utgangen av 2021. I denne rapporten viser Landbruksdirektoratet hvordan disse omstendighetene har påvirket økologisk jordbruksproduksjon. Rapporten tar for seg de ulike sektorene i jordbruket, før den omtaler omsetning, internasjonal utvikling og utbetalte direkte tilskudd.

Den 1. januar 2022 ble EUs nye økologiregelverk innført gjennom EU-forordning 2018/848. Det nye regelverket vil føre til endrede rammebetingelser for både jordbruket, matindustrien og varehandelen i EU og EØS. Regelverket trådte i kraft i Norge den 25. juni 2022 ved at økologiforskriften ble endret i tråd med den nye EU-forordningen, men endringene vil gjelde fra ulike tidspunkter. Se <https://debio.no/nytt-okologiregelverk/> for en fullstendig oversikt over endringene.

Generelt går regelverksutviklingen i retning av strengere krav og færre unntak fra kravene. Blant endringene er skjerpede krav til andel egenprodusert fôr til økologiske husdyr. Landbruksdirektoratet har i den forbindelse utredet hvordan norsk produksjon av økologiske fôrråvarer kan økes. Utredningen kan du lese i Rapport nr. 14/2023 *Økt norskandel i økologisk fôr*.

Korn, mel og kraftfôr

Produksjonen av økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner er rekordhøy. Landbruksdirektoratet anslår totalproduksjonen til 18 000 tonn.

Det er produsert mindre økologisk mathvete enn i 2021–2022, men produksjonen av økologisk matrug er for første gang over 1 000 tonn. Matmellemøllenes forbruk av økologisk mathavre er også det høyeste noensinne, og norskandelen har økt fra 28 til 47 prosent.

Forskjellen i produsentpris mellom økologisk og konvensjonelt korn er størst for mathvete. Prisstrukturen kornslagene imellom er nokså lik for økologisk og konvensjonelt korn, men økologisk matrug verdsettes lavere i forhold til fôrkorn enn på den konvensjonelle siden.

Omsetningen av økologisk kraftfôr gikk ned med 4,6 prosent fra 2021 til 2022, til 39 400 tonn. Dette utgjorde to prosent av det totale kraftfôrforbruket. Norskandelen i råvareforbruket var omtrent 30 prosent.

Prisene på økologisk kraftfôr økte kraftig i 2022 på grunn av økte priser på både importerte og norske korn- og kraftfôrråvarer. Prisveksten var enda større enn for konvensjonelt kraftfôr, fordi importandelen i det økologiske kraftfôret er høyere.

Melk

Produksjonen av økologisk melk var 44,7 mill. liter i 2022. Det var 7,1 prosent eller 3,4 mill. liter mindre enn i 2021. Det ble omsatt 26,35 mill. liter økologisk melk i 2022, 0,1 mill. liter mer enn i 2021. Anvendelsesgraden, dvs. andelen solgt videre som økologisk melk, var da 58,9 prosent i 2022. Dette var 4,4 prosentpoeng høyere enn i 2021.

Kjøtt

Det ble til sammen produsert rett i overkant av 2 600 tonn økologisk kjøtt fra storfe, svin, sau og lam i 2022. Dette var en økning på 2,2 prosent fra året før. Mens produksjonen av økologisk sau- og lammekjøtt gikk noe ned fra året før, økte produksjonen av både storfe og svin. Av produksjonen som ble innrapportert, ble til sammen 36 prosent anvendt som økologisk, det vil si videresolgt som økologisk vare eller gått i retur til produsent.

Det ble produsert litt over 670 tonn økologisk fjørfekjøtt i 2022, og kylling utgjorde 82 prosent av dette. Det har vært sterk vekst i økologisk fjørfeproduksjon de siste fem årene, men veksten har blitt noe mer dempet det siste året. Veksten var allikevel relativt sterk også i 2022, på 4 prosent. Økologisk fjørfeslakt

utgjør en liten, men økende andel av totalt fjørfeslakt, og var på 0,59 prosent i 2022. Produksjonen blir relativt raskt tilpasset etterspørselen, og trolig blir det meste av økologisk fjørfeslakt anvendt som økologisk merkede varer.

Egg

Produksjonen av økologiske egg har gått ned de to siste årene. Årsaken er sviktende salg først i serveringsmarkedet grunnet nedstengning under pandemien, og videre har salget i dagligvaremarkedet gått ned trolig grunnet prisstigning. Nedgangen var på litt over én prosent i 2022. Andelen økologiske egg av totalt leverte egg til pakkerier har gått litt ned, og utgjorde 7,7 prosent i 2022. Andelen egg som blir solgt som økologiske har gått litt tilbake, og utgjorde 83 prosent i 2022.

Grønt

Omsetningen av norske økologiske poteter, grønnsaker og frukt ble redusert med 11 prosent fra 2021 til 2022, etter en svak omsetningsøkning året før. Andelen økologiske produkter, målt mot totalomsetningen av norsk frukt og grønt, er redusert med 0,2 prosentpoeng siste år og ligger nå på 2,2 prosent. For de fleste grønnsaksproduktene er andelen økologisk av total omsetning liten. Den varierer imidlertid mye fra produkt til produkt, fra 0,4 til 20,5 prosent, for produkter Landbruksdirektoratet har data for.

Selv om omsetningen totalt ble redusert økte omsetningen av økologiske poteter, og norskandelen økte i 2022, etter kraftig nedgang året før.

Omsetningen gikk ned for de fleste frilandsgrønnsakene fra 2021 til 2022. Også andel økologisk i totalomsetning gikk ned i 2022 for de fleste grønnsakene. Unntaket var blomkål, der både omsetning og økologisk andel økte i 2022.

Omsetningen gikk ned også for veksthusvarene i 2022. Det var kun en liten reduksjon i omsetningen for økologiske urter, men prisene på økologiske urter i potte er lavere enn de konvensjonelle. Omsetningen var lavere for både agurker og tomater i 2022 enn i 2021.

Total fruktavling i 2022 var på nivå med 2019. Basert på tall fra Fruktlagerinspektøren gikk produksjonen av økologiske epler opp fra 2020 til 2021, men gikk ned igjen i 2022. Også den økologiske plommeavlingen var vesentlig lavere i 2022 enn i 2021. Det var imidlertid ujevnt samsvar mellom produksjon og omsetning, og etterspørselen etter økologisk frukt var betydelig mindre enn produksjonen, noe som førte til at mye av den økologiske frukten ble omsatt som konvensjonell vare.

Omsetning

Omsetningen av økologiske varer gjennom dagligvarehandelen, målt i verdi, gikk ned med 109 mill. kr eller fire prosent fra 2021 til 2022. Forbruket falt sannsynligvis mer enn dette, ettersom prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer økte med 6,5 prosent i gjennomsnitt. Tallene tyder på at forbruket av økologiske dagligvarer er tilbake på det nivået det var på før pandemien.

Omsetningen gjennom andre salgskanaler gikk ned med 1,5 prosent, hovedsakelig på grunn av redusert omsetning hos Vinmonopolet. I de øvrige andre salgskanalene steg omsetningen med 18,4 prosent. I kroner var denne økningen på 98 mill. kr, altså i samme størrelsesorden som nedgangen i dagligvarehandelen.

Internasjonalt

Økologisk jordbruksareal økte med 1,7 prosent på verdensbasis fra 2021 til 2022.

Liechtenstein har den høyeste andelen økologisk jordbruksareal, mens Danmark er ledende på andel økologisk av total omsetning i detaljhandelen. Østerrike er nummer to på begge listene.

I Norden har veksten i arealbruk til økologisk produksjon flatet ut.

1 Korn, mel og kraftfôr

Produksjonen av økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner er rekordhøy. Landbruksdirektoratet anslår totalproduksjonen til 18 000 tonn.

Det er produsert mindre økologisk mathvete enn i 2021–2022, men produksjonen av økologisk matrug er for første gang over 1 000 tonn. Matmelmøllenes forbruk av økologisk mathavre er også det høyeste noensinne, og norskandelen har økt fra 28 til 47 prosent.

Forskjellen i produsentpris mellom økologisk og konvensjonelt korn er størst for mathvete. Prisstrukturen kornslagene imellom er nokså lik for økologisk og konvensjonelt korn, men økologisk matrug verdsettes lavere i forhold til fôrkorn enn på den konvensjonelle siden.

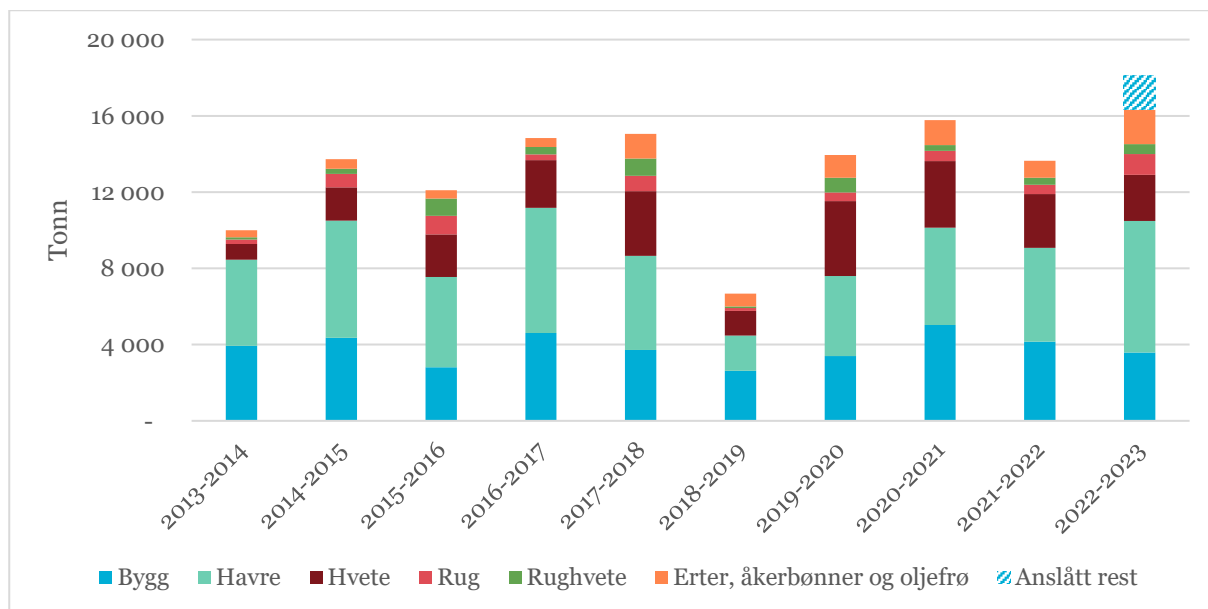
Omsetningen av økologisk kraftfôr gikk ned med 4,6 prosent fra 2021 til 2022, til 39 400 tonn. Dette utgjorde to prosent av det totale kraftfôrsalget. Norskandelen i råvareforbruket var omtrent 30 prosent.

Prisene på økologisk kraftfôr økte kraftig i 2022 på grunn av økte priser på både både importerte og norske korn- og kraftfôrråvarer. Prisveksten var enda større enn for konvensjonelt kraftfôr, fordi importandelen i det økologiske kraftfôret er høyere.

1.1 Rekordhøy produksjon

Foreløpige leveransedata for kornåret 2022–2023 viser at produksjonen av korn, erter, oljefrø og åkerbønner denne sesongen er den største noensinne. Dataene er hentet inn i andre halvdel av februar. Selv om åtte til tolv prosent av avlingen normalt blir levert i perioden mars-juni, er den registrerte mengden allerede større enn den forrige rekorden fra 2020–2021. Vi anslår at den totale produksjonen er rundt 18 000 tonn.

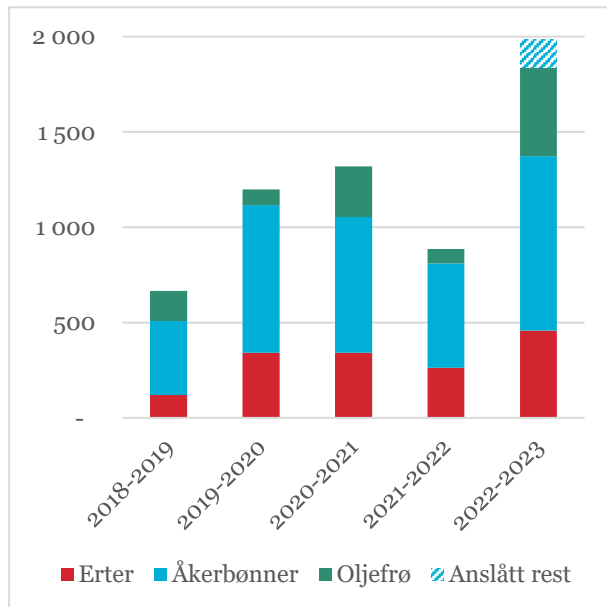
I rapporten for 2021 underestimerte vi produksjonen i 2021–2022. Denne sesongen ble det levert totalt 13 600 tonn, omtrent 1 500 tonn mer enn antatt.

Figur 1: Produksjon av økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner, 2013-2014 til 2022-2023. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Figur 1 viser produksjonen fordelt på kornslag de siste ti sesongene. Foreløpig er leveransen av bygg og hvete mindre enn i 2021–2022, mens det er levert betydelig mer av både havre, rug, rughvete og erter, oljefrø og åkerbønner. For fjerde år på rad er havre det kornslaget det er produsert mest av.

Figur 2 viser produksjonen av erter, åkerbønner og oljefrø de siste fem sesongene. Fordelingen mellom åkerbønner og oljefrø er noe usikker.

Den samlede produksjonen av disse varene er på vei oppover, og det er produsert en rekordstor mengde av hver enkelt av dem i 2022–2023. Produsentprisen på oljefrø har blitt løftet de siste to sesongene, og det har påvirket produksjonen.

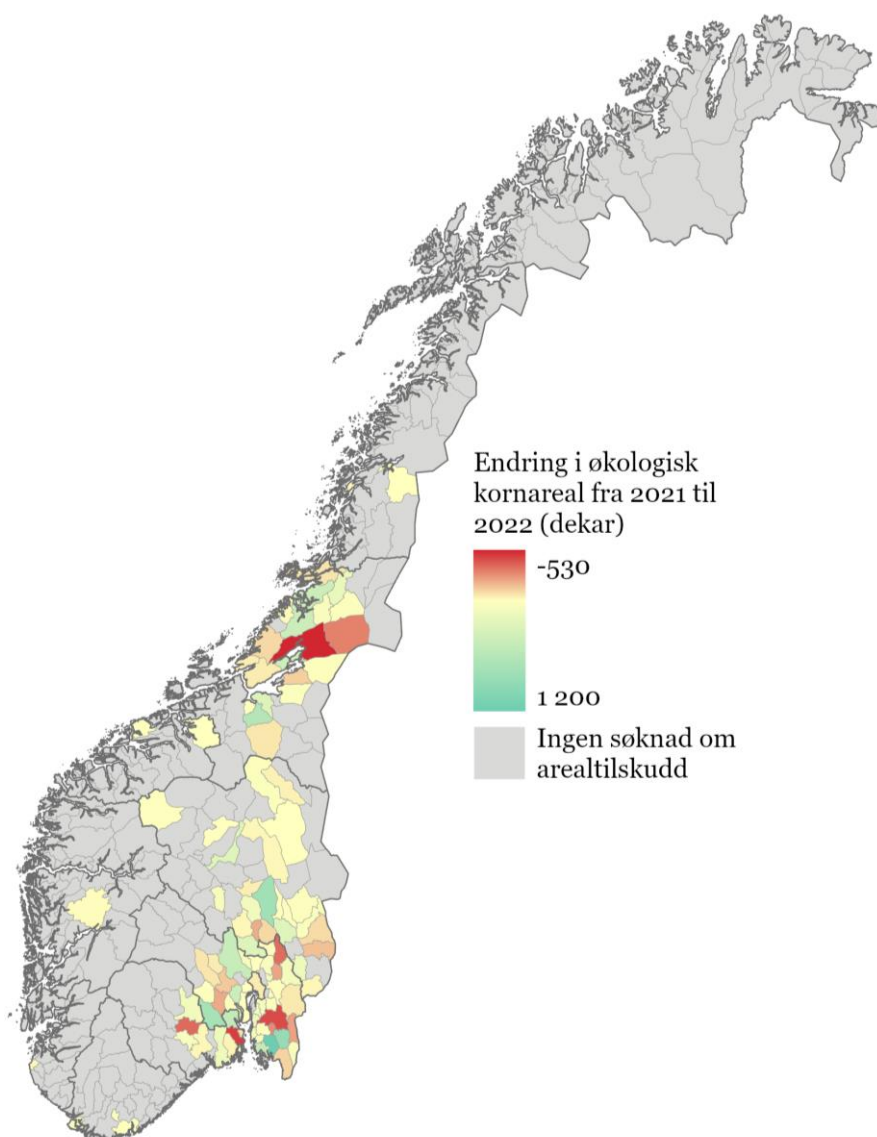
Økologisk raps står for den største økningen sammenlignet med 2021–2022. Avlingene av høstsådd raps svinger generelt mye.

Figur 2: Produksjon av erter, åkerbønner og oljefrø, 2018-2019 til 2022-2023. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Arealet til økologisk kornproduksjon økte med fem prosent til 78 200 dekar i 2022, etter to år med nedgang. Tallene er basert på søknader om produksjons-tilskudd. Hvis anslaget om gjenstående leveranser er riktig, øker kornproduksjonen med 20 prosent sammenlignet med 2021–2022. Altså øker produksjonen betydelig mer enn arealet, som betyr at det gjennomsnittlige avlings-nivået er høyere enn i forrige sesong.

Antallet foretak fortsatte å synke, fra 421 i 2021 til 412 i 2022.

Figur 3 viser endringen i økologisk kornareal per kommune fra 2021 til 2022. Endringene varierer fra en nedgang på 530 dekar i Steinkjer til en økning på 1 200 dekar i Sarpsborg. Både på Østlandet og i Trøndelag er utviklingen blandet, med økning i noen kommuner og nedgang i andre. I de fleste kommuner ligger arealet noenlunde stabilt.

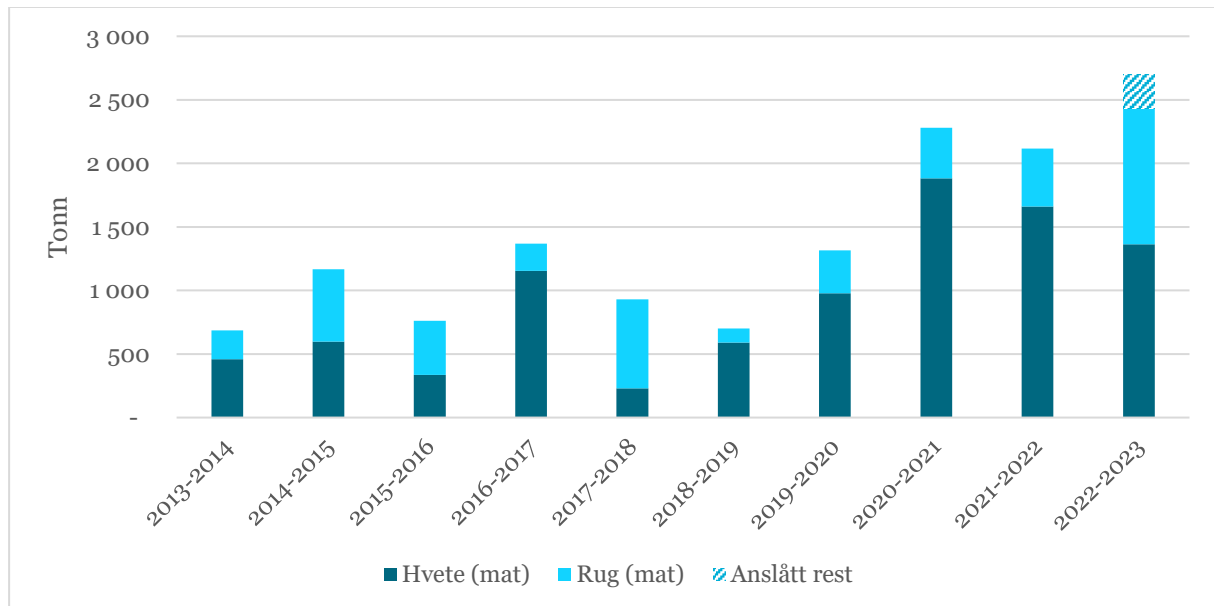
Den økologiske kornproduksjonen foregår i all hovedsak i de fire fylkene Viken, Vestfold og Telemark, Innlandet og Trøndelag. Blant disse var det Innlandet som hadde den største økningen i areal. Økningen var på 12,7 prosent eller 1 265 dekar.

Figur 3: Endring i økologisk kornareal inkl. 2. års karens, per kommune, fra 2021 til 2022. Dekar

Kilde: Landbruksdirektoratet

1.2 Mye matrug, mindre mathvete

Produksjonen av økologisk matkorn i 2022–2023 gjenspeiler totalproduksjonen. Allerede før utgangen av februar er det levert et rekordstort kvantum. Utviklingen de siste ti sesongene er vist i figur 4. Havre er utelatt fordi leveransedataene ikke er sikre når det gjelder fordelingen mellom mat- og fôrkvalitet.

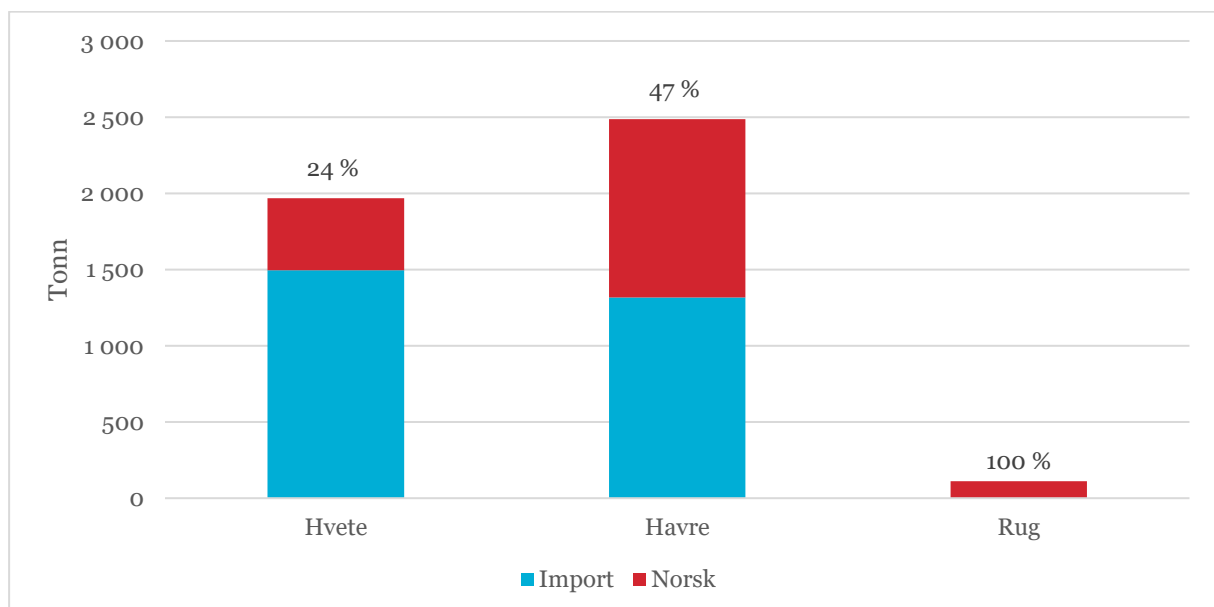

Figur 4: Produksjon av økologisk mathvete og matrug, 2013-2014 til 2022-2023. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

De foreløpige tallene tyder på at det er produsert mindre økologisk mathvete enn i 2021–2022. Det er levert omtrent 1 400 tonn, noe som gir en matandel på 56 prosent. Det er en relativt høy andel, men tre prosentpoeng lavere enn forrige sesong.

Produksjonsøkningen for matkorn totalt skyldes altså at det er produsert svært mye økologisk matrug. Denne produksjonen er for første gang større enn 1 000 tonn. Forklaringen er både at totalproduksjonen av økologisk rug er den største noensinne og at hele 98 prosent av rugavlingen har oppnådd matkvalitet.

Figur 5: Forbruk av matkorn samt norskandel hos matmøllene, 2022. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet

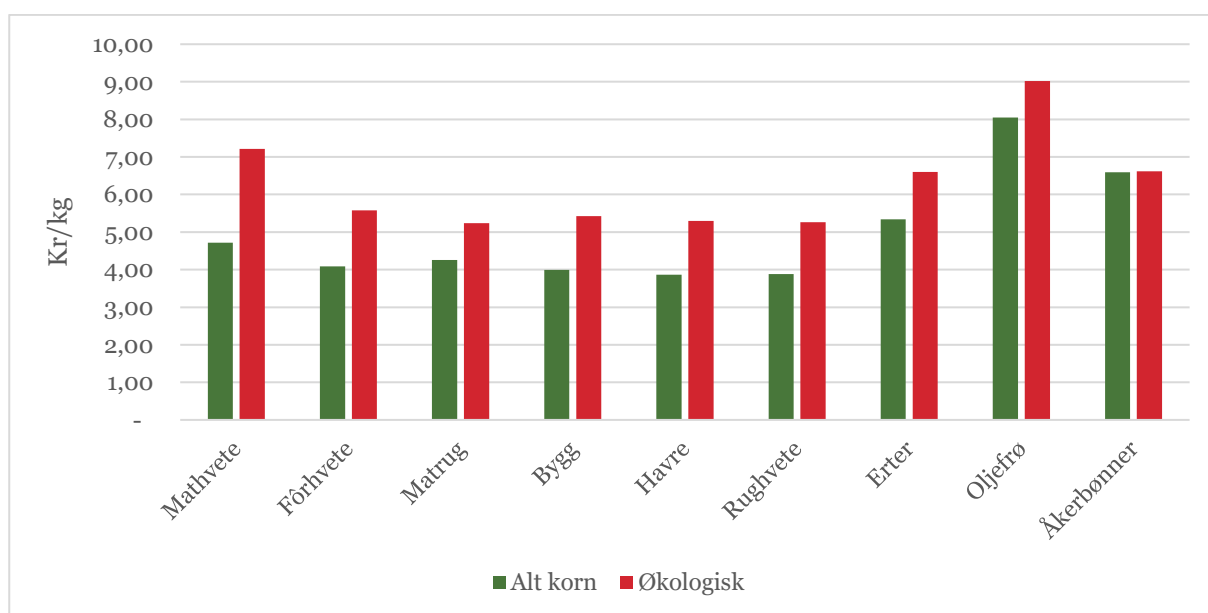
Figur 5 viser matmøllenes forbruk av økologisk hvete, havre og rug i 2022. Norskandelen for havre er 47 prosent, opp fra 28 prosent i 2021 og 18 prosent i 2020. Det er samtidig brukt 300 tonn mer havre totalt,

og 560 tonn mer norsk havre, enn i 2021. Både de store handelsmøllene og de mindre bygdemøllene har satt rekord i forbruk av norsk økologisk mathavre i 2022.

1.3 Mathvete har størst prisforskjell i forhold til konvensjonelt

Figur 6 viser de gjennomsnittlige produsentprisene som er utbetalt for korn, erter og oljefrø hittil i 2022–2023. Prisene på økologisk vare er sammenstilt med prisene på det totale kvantumet (økologisk + konvensjonelt). Fôrrug er utelatt fordi kvantumet er svært lite og fordi dataene tyder på at det likevel er utbetalt matkornpris for det.

Prisstrukturen for økologisk vare er i stor grad den samme som for totalen. Et unntak er at det er utbetalt lavere pris for økologisk matrug enn for økologisk fôrhvete og bygg. Konvensjonell fôrhvete og bygg er derimot verdsatt lavere enn konvensjonell matrug. Forklaringen er at Felleskjøpet Agri har satt økotillegget 52 øre per kg lavere for matrug enn for fôrhvete og bygg.

Figur 6: Gjennomsnittlige produsentpriser per vare hittil i 2022-2023. Kr per kg

Kilde: Landbruksdirektoratet

Tabell 1 gir en oversikt over hvor mye høyere produsentprisen er på økologisk vare sammenlignet med det totale kvantumet. Prisforskjellen er klart størst for mathvete. Prisforskjellen er omtrent lik for fôrhvete, bygg, havre og rughvete. Forskjellen er minst for matrug, erter, oljefrø og åkerbønner, men dette skyldes delvis at andelen økologisk (som inngår i det totale kvantumet) er størst for disse varene.

Prisforskjellene har generelt blitt mindre denne sesongen. Dette kan skyldes at målprisene på korn ble økt mer enn nivået på økotilleggene fra kornhandlerne.

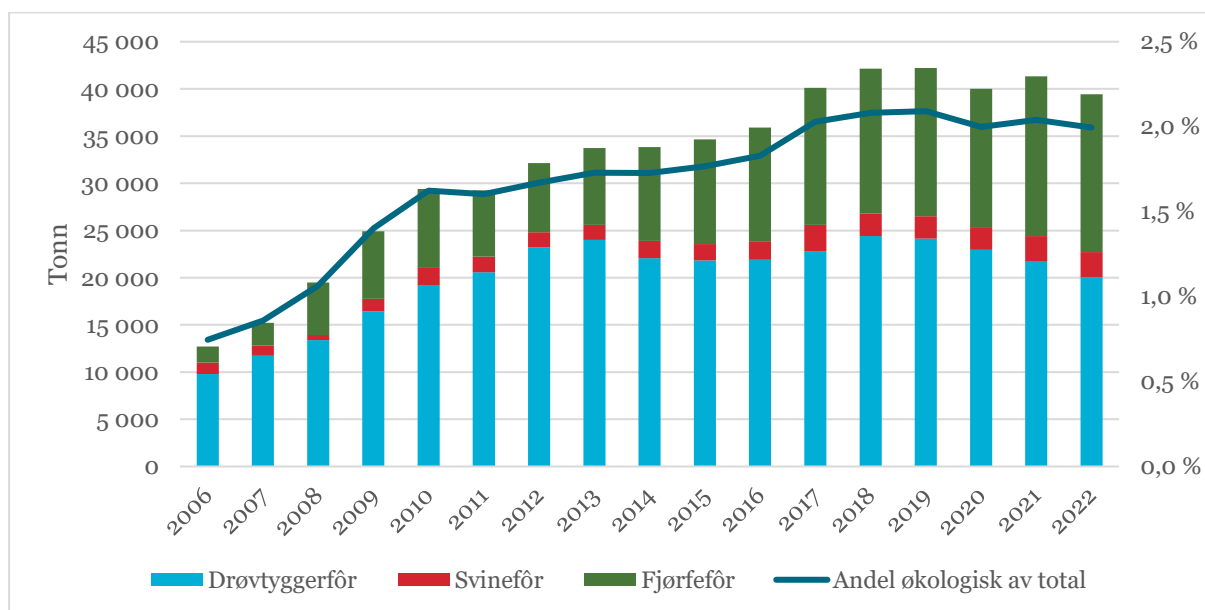
Tabell 1: Prisforskjell mellom økologisk og total i 2022-2023 og endring i dette forholdet siden 2021-2022. Prosent

Vare	Prisforskjell økologisk/totalt	Endring i prisforhold siden 2021-2022
Mathvete	53 %	-14 %
Fôrhvete	36 %	-9 %
Matrug	23 %	-11 %
Bygg	36 %	-8 %
Havre	37 %	-7 %
Rughvete	36 %	-7 %
Erter	24 %	-4 %
Oljefrø	21 %	-21 %
Åkerbønner	0 %	3 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

1.4 Nedgang i omsetningen av økologisk kraftfôr

Figur 7 viser omsetningen av økologisk kraftfôr over tid.

Figur 7: Omsetning av økologisk kraftfôr per fôrslag, og andel økologisk av total, 2006–2022. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet

I 2022 var totalomsetningen av økologisk kraftfôr på 39 442 tonn. Dette var en nedgang på 4,6 prosent fra 2021. Økologisk utgjorde ca. 2 prosent av total kraftfôrromsetning i Norge, en andel som har ligget stabilt de siste seks årene.

Om lag halvparten av det økologiske kraftfôret går til drøvtyggere, men omsetningen går nedover. I 2022 var omsetningen av drøvtyggerfôr på 20 044 tonn, 7,6 prosent mindre enn året før. Omsetningen var økende helt fram til toppåret 2018, men deretter har den falt hvert år. I 2022 var den på sitt minste siden 2010.

Svinefôr utgjør nå ca. syv prosent av den økologiske omsetningen. I 2022 ble det solgt 2 670 tonn, en nedgang på 1,4 prosent fra året før. Omsetningen har vært relativt stabil de siste seks årene, men i 2022 var den noe mindre enn i 2021 og toppåret 2017 (da den var på 2 783 tonn).

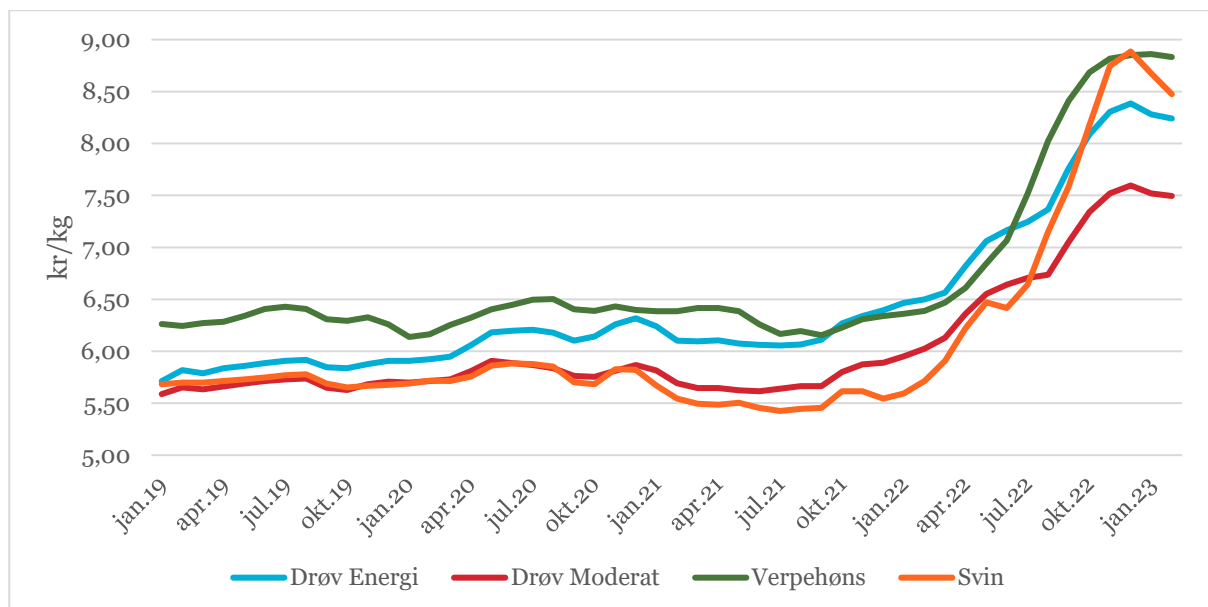
Omsetningsveksten har, over tid, vært klart størst for økologisk fjørfefôr. De siste ti årene er omsetningen mer enn doblet, til nesten 17 000 tonn i 2022. Fjørfefôr utgjør nå ca. 42 prosent av den økologiske kraftfôromsetningen. Fra 2021 til 2022 var det likevel en liten nedgang på 1,2 prosent.

Mens det meste av kornet i konvensjonelt kraftfôr er norsk, må en større andel av økologisk råvare importeres. Forbruket av fôrkorn til økologisk kraftfôr var på om lag 23 000 tonn i 2022. Nesten to tredjedeler av dette var importert vare.

Vi er også avhengige av å importere en rekke råvarer som ikke produseres i Norge, som mais, melasse og soyamel. Til sammen ga dette en importandel på om lag 70 prosent i økologisk kraftfôr i 2022. Importandelen har ligget rundt dette nivået i flere år. Til sammenligning har andelen import i konvensjonelt kraftfôr i gjennomsnitt vært ca. 44 prosent de siste fem årene.

1.5 Høye råvarepriser ga kraftig prisvekst på økologisk kraftfôr

Figur 8 viser utviklingen i priser på økologisk kraftfôr til ulike dyreslag de siste årene.

Figur 8: Prisutvikling for økologisk kraftfôr, januar 2019–februar 2023. Kroner per kg

Kilde: Landbruksdirektoratet

Norske kraftfôrpriser steg betydelig i 2022, og for økologisk kraftfôr var prisøkningen enda større. I 2020 gikk prisene opp som følge av covid-19-pandemien, mens i 2021 var gjennomsnittsprisene stabile. Etter en nedgang i første halvår, begynte prisene å stige utover høsten 2021 som følge av økte råvarepriser internasjonalt. I 2022 skjøt prisveksten fart.

Den kraftigste stigningen kom i etterkant av Russlands invasjon av Ukraina. Prisveksten var noe lavere på høsten, etter at kornavtalen mellom Ukraina og Russland kom i havn. En annen årsak er at det ble enighet i jordbruksoppjøret om å innføre prisnedskrivning på importerte karbohydratråvarer. Ekstrakostnaden ved den internasjonale prisoppgangen på korn ble dermed kompensert fra juli 2022. I starten av 2023 har prisene på økologisk kraftfôr gått litt ned igjen.

En av hovedårsakene til prisøkningene på økologisk kraftfôr er internasjonale råvarepriser, særlig på protein og fett. Tollsatsene på alle kraftfôrråvarer som importeres til Norge var allerede satt til null i 2021, på grunn av stor etterspørsel globalt. I 2022 førte krigen i Ukraina til ytterligere prisøkninger, ettersom

både Ukraina og Russland er viktige eksportører av råvarer som hvete, mais og oljefrø. I tillegg kommer høye kostnader til energi og frakt.

Den andre årsaken til prisveksten i andre halvår var økte priser på norsk korn. Målprisene ble i jordbruksoppkjøret hevet kraftig for 2022–2023. Prisedskrivningstilskuddet ble også hevet, men ikke like mye. Dermed økte prisen som kornhandlerne betaler for det norske kornet fra juli av. Økt pris på norsk korn påvirker også indirekte ved at det gir redusert prisedskrivning på importerte karbohydratråvarer.

Prisveksten var størst for økologisk kraftfôr til svin. Gjennomsnittsprisen for 2022 var 26 prosent høyere enn for 2021. For de andre kraftfôrslagene økte gjennomsnittsprisen for året med ca. 20 prosent.

På grunn av høyere importandel påvirkes prisene på økologisk kraftfôr i større grad av internasjonale prissingninger og valutakursendringer enn konvensjonelt kraftfôr. Dessuten settes tollsatsene på råvarer til økologisk kraftfôr ut fra prisene på konvensjonelle råvarer, selv om disse prisene kan utvikle seg annerledes enn prisene på økologiske råvarer. Normalt svinger derfor prisene på økologisk kraftfôr mye.

2 Melk og meieriprodukter

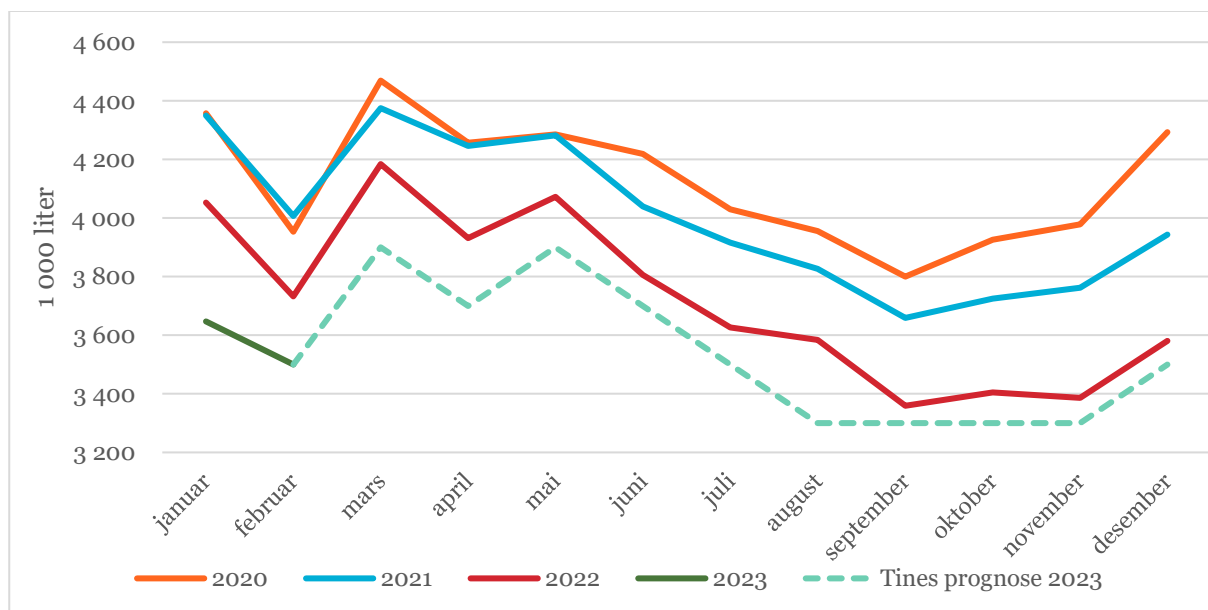
Produksjonen av økologisk melk gikk ned 7,1 prosent eller 3,4 mill. liter fra 2021 til 44,7 mill. liter i 2022. Det ble omsatt 26,35 mill. liter økologisk melk i 2022, 0,1 mill. liter mer enn i 2021. Anvendelsesgraden, dvs. andelen solgt videre som økologisk melk, var da 58,9 prosent i 2022. Dette var 4,4 prosentpoeng høyere enn i 2021. Produksjonen har sunket og anvendelsen har de siste to årene vært litt lavere enn i perioden fra 2016 til 2020.

I dette kapitlet presenteres innmålt og omsatt volum økologisk melk. Mesteparten av den økologiske melken som produseres i Norge blir levert til Norsk Melkeråvare (1. januar 2023 endret Tine Råvare navn til Norsk Melkeråvare). Norsk Melkeråvare foredler ikke melken, men selger den videre til foredling i meieriindustrien.

2.1 Volumet økologisk melk ned 7 prosent

I 2022 ble det innmålt 44,7 mill. liter økologisk produsert melk hos Tine Råvare. Det var 3,4 mill. liter, eller 7,1 prosent, mindre enn i 2021. Dette var det minste innmålte volumet siden 2009. Sammenlignet med toppåret 2013, da det ble innmålt 54,5 mill. liter, var dette 9,8 mill. liter mindre.

Totalt innmålt volum, inkludert både konvensjonell og økologisk melk, gikk ned med 5 prosent fra 2021 til 2022. Produksjonen av økologisk melk gikk dermed litt mer ned enn samlet melkeproduksjon gjorde.

Figur 9: Volum innmålt økologisk melk per måned i 2020, 2021, 2022 og frem til og med januar 2023. 1 000 liter

Tines prognose fra desember 2022 er lagt inn for volumer fra og med februar 2023. Volumet i februar 2020 er justert til 28-dagers periode for å være sammenlignbart med februar 2020, 2022 og 2023.

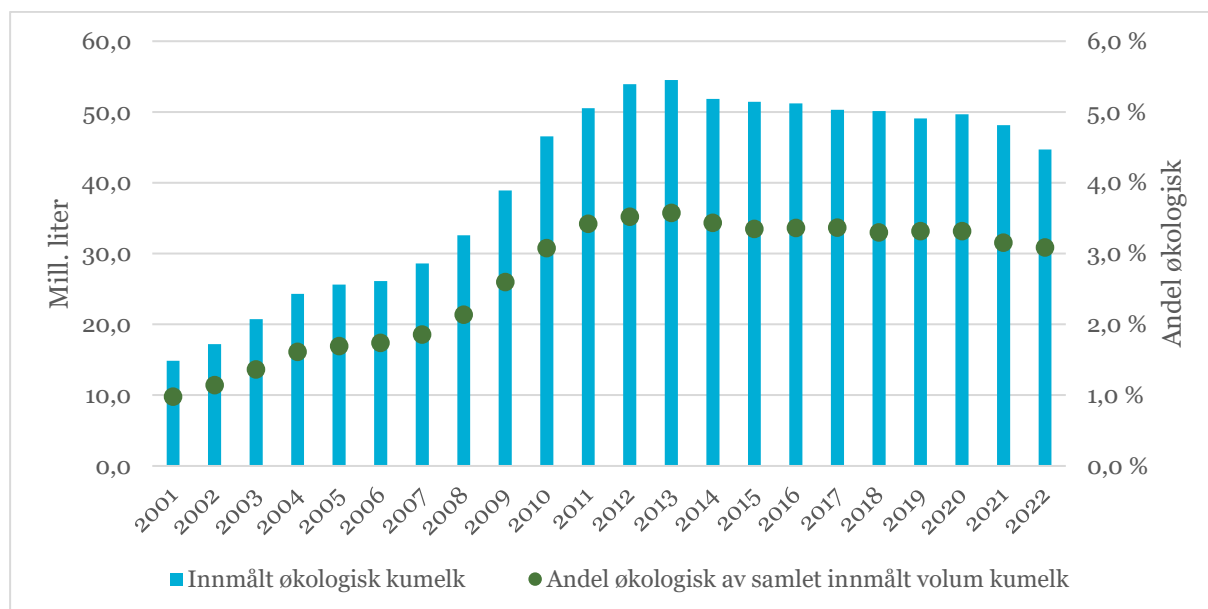
Kilde: Tine SA, 2023

Figur 9 viser innmålte volumer av økologisk melk per måned. Figuren viser at melkevolumet i alle månedene i 2022 var lavere enn i både 2020 og 2021.

I 2022 var det 249 færre økologiske melkekyr enn i 2021, tilsvarende en reduksjon på 3,3 prosent. Totalt var det 7 364 økologiske melkekyr i 2022 (Debio, 2023).

2.2 Svakt avtagende andel økologisk melk

I 2022 ble det innmålt 1 448 mill. liter kumelk til sammen hos Tine Råvare og Q-meieriene. Dette var 77 mill. liter, tilsvarende 5,1 prosent, mindre enn i 2021. Den økologiske melken, 44,7 mill. liter, utgjorde da 3,1 prosent av totalt innmålt volum melk. Andelen økologisk melk har gått litt ned igjen etter toppåret i 2013 da den var 3,6 prosent, jf. figur 10.

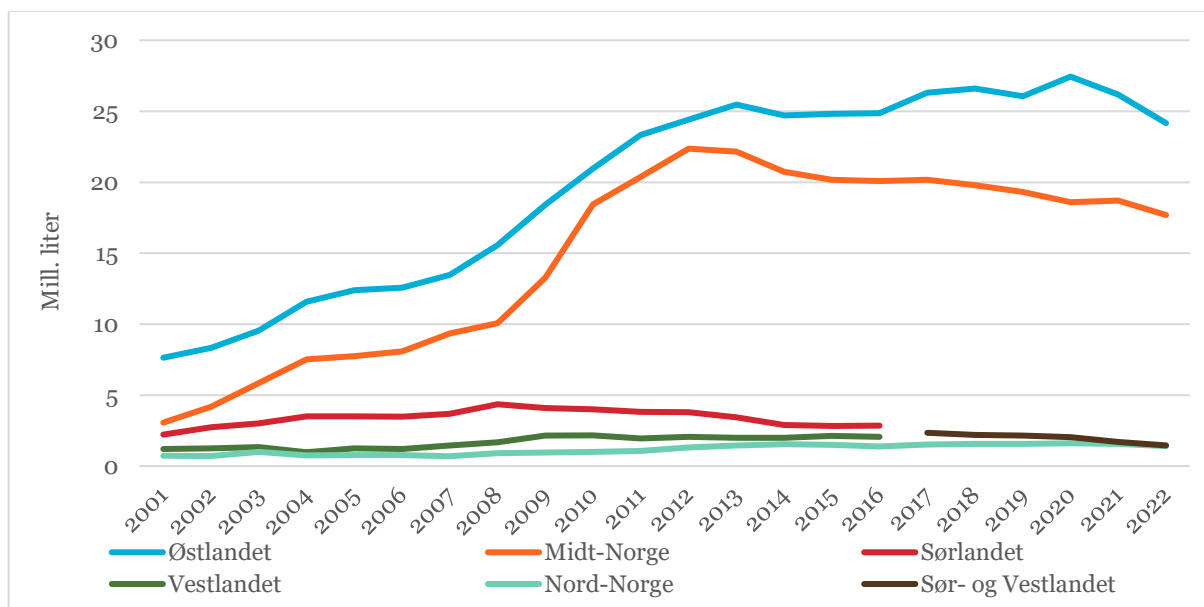
Figur 10: Volum innmålt økologisk kumelk og andel økologisk av samlet volum innmålt kumelk, 2001–2022. Mill. liter og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og Tine SA, 2023

2.3 Redusert innmålt volum i alle deler av landet

Produksjonen av melk er ulikt fordelt mellom landsdelene. Slik er det også for økologisk melk. Tines tall viser innmålte volum fordelt på fire regioner som til sammen dekker hele Norge: Østlandet, Sør- og Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. Den største konsentrasjonen av økologisk melkeproduksjon er i Midt-Norge og på Østlandet. 94 prosent av det innmålte volumet i 2022 var produsert der. Andelen gikk opp ett prosentpoeng fra 2021. Produksjonen på Østlandet ble redusert med 7,6 prosent, mens produksjonen i Midt-Norge gikk ned med 5,5 prosent.

På Sør- og Vestlandet og i Nord-Norge er produksjonen vesentlig mindre. På Sør- og Vestlandet ble produksjonen redusert med 240 tusen liter, tilsvarende 14 prosent, til 1,5 mill. liter, mens den i Nord-Norge gikk ned med 150 tusen liter eller 10 prosent.

Figur 11: Volum innmålt økologisk kumelk per landsdel, 2001–2022. Fra 2017 er Sørlandet og Vestlandet slått sammen. Mill. liter

Kilde: Tine SA, 2023

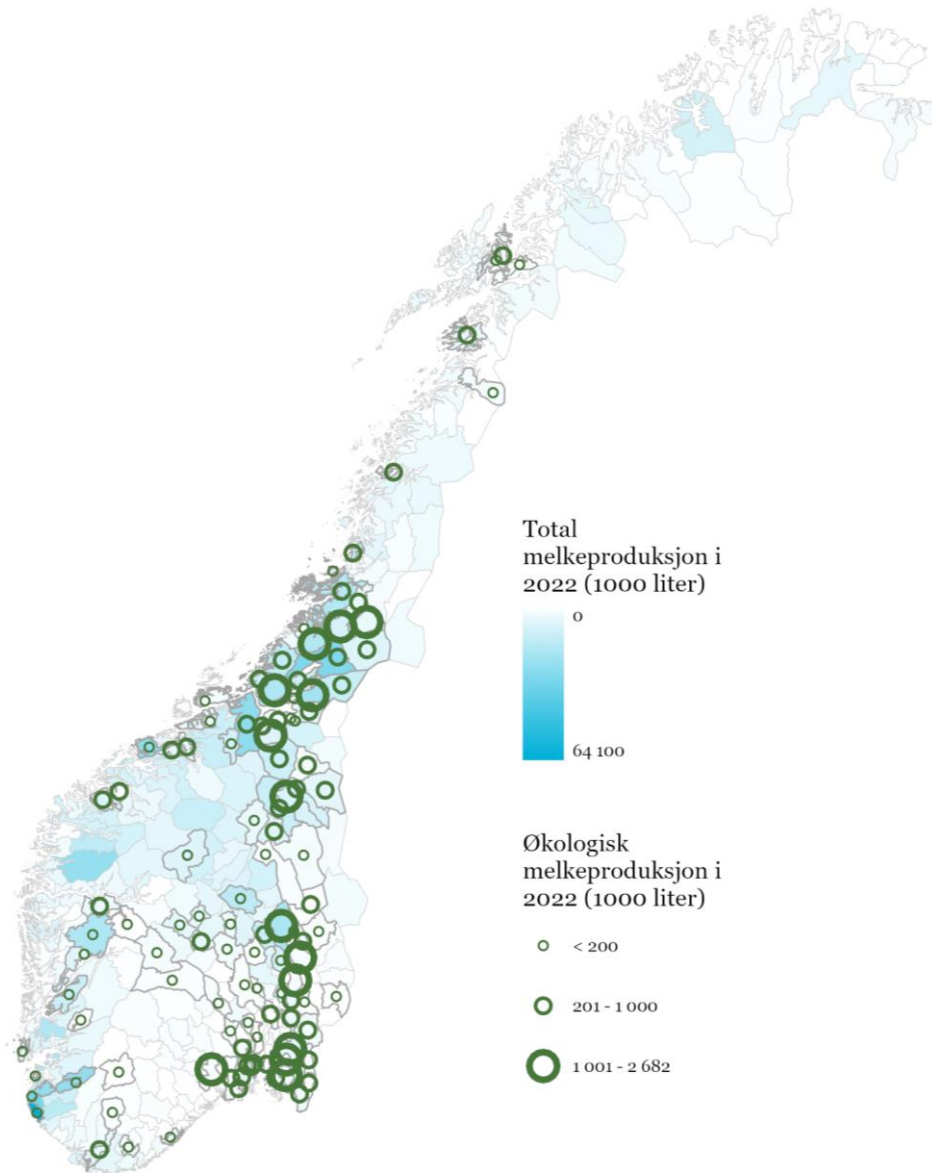
Det er på Østlandet det er høyest andel økologisk melk. I 2021 var denne andelen 7,1 prosent, i 2022 sank andelen til 6,8 prosent. I Midt-Norge holdt andelen seg lik fra 2021 til 2022. I Nord-Norge og på Sør- og Vestlandet var andelen lavere enn gjennomsnittet for Norge, jf. tabell 2. Det var ingen endring i andelen økologisk melk i begge disse delene av landet fra 2021 til 2022.

Merk at tallene for innmålt melk i tabellen omfatter kun volumet som er levert til Tine. Innmålt volum til Q-meieriene, som bare tar imot konvensjonell melk, er ikke med i denne sammenhengen. Når man regner inn volumet levert til Q-meieriene, på 97,3 mill. liter, så er andelen økologisk produsert melk i Norge 3,1 prosent, jf. kapittel 2.2.

Tabell 2: Innmålt kumelk og innmålt økologisk kumelk til Tine, samt andel økologisk i 2022. Mill. liter og prosent.

Region	All kumelk	Økologisk kumelk	Andel økologisk i 2022
Østlandet	356,3	24,2	6,8%
Sør- og Vestlandet	407,0	1,5	0,4%
Midt-Norge	443,1	17,7	4,0%
Nord-Norge	144,7	1,4	1,0%
Innmålt til Tine totalt	1 351,1	44,7	3,3%

Kilde: Tine SA, 2023

Figur 12: Total melkeproduksjon og økologisk melkeproduksjon per kommune i Norge, 2022

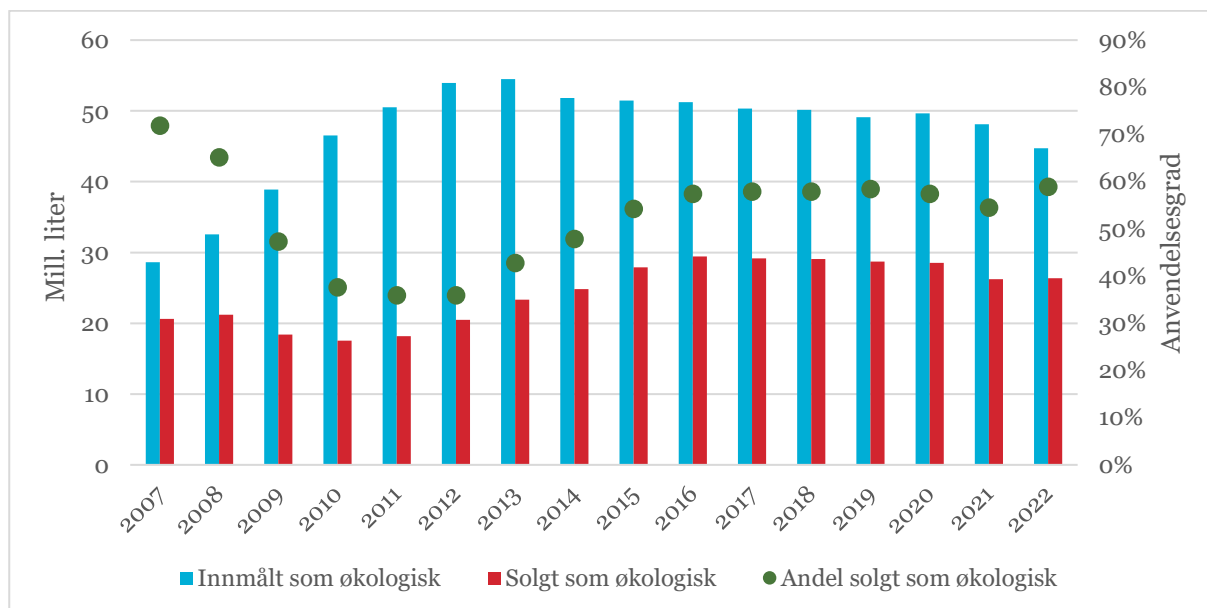
Kilde: Landbruksdirektoratet

Kartet ovenfor viser at størsteparten av den økologiske produksjonen av melk skjer på Østlandet og i Trøndelag. På Jæren, som har høy konsentrasjon av konvensjonell melkeproduksjon, er ikke økologisk melkeproduksjon like utbredt.

2.4 Redusert anvendt volum

Volumet økologisk produsert melk som er solgt videre som råvare til foredling til økologiske produkter, kalles i denne sammenhengen for anvendt volum. Det anvendte volumet har gått svakt nedover siden 2016. Men fra 2021 til 2022 gikk det anvendte volumet økologisk melk opp fra 26,25 mill. liter til 26,35 mill. liter. Det tilsvarer en økning på 0,4 prosent. Anvendelsesgraden for økologisk melk var 54,5 prosent i 2021. Denne gikk i 2022 opp til 58,9 prosent, litt som følge av økt anvendelse, men mest som følge av et redusert innmålt volum økologisk melk.

Figur 13 viser utviklingen i produksjonen og anvendelsen av den økologiske melken og viser at de var relativt stabile de siste fem årene frem til 2020. Produksjonen har sunket og anvendelsen har de siste to årene vært litt lavere enn i perioden fra 2016 til 2020.

Figur 13: Innmålt volum økologisk kumelk, omsatt volum økologisk melk fra Tine Råvare og andel av den innmålte økologiske melken solgt videre som økologisk råvare, 2007-2022. Mill. liter og prosent

Kilde: Tine SA, 2023

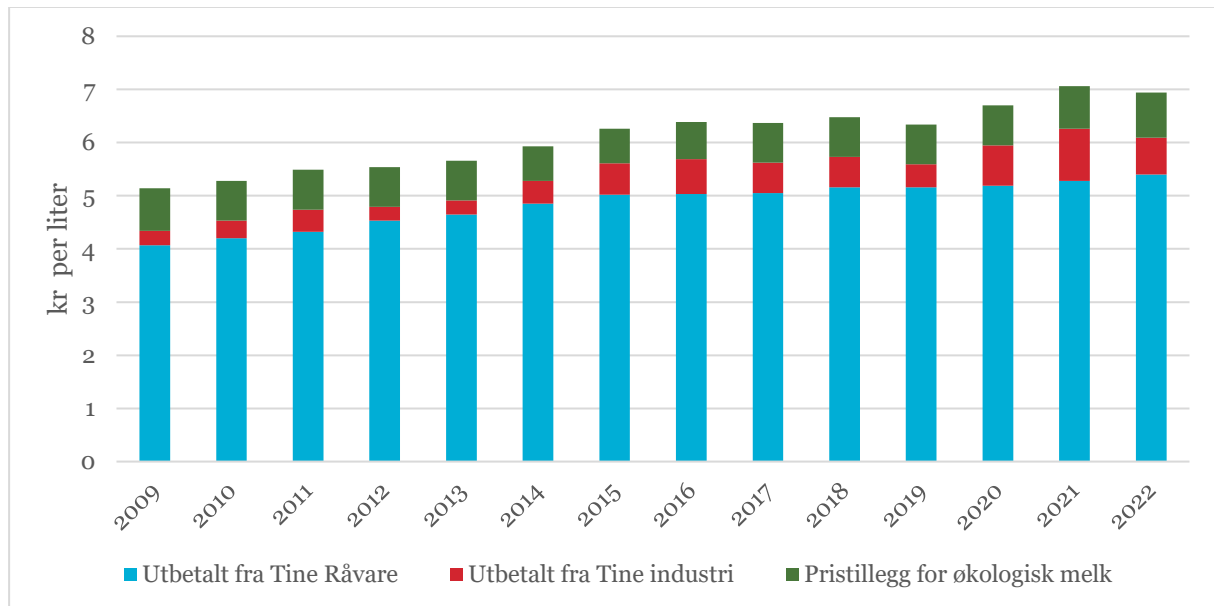
Det er Tine og Rørøsmøieriet som foredler mest økologisk melk. Volumet som foredles av Rørøsmøieriet har økt i årene frem mot 2021, men i 2022 går Rørøsmøieriets volum ned 450 tusen liter. Fra å utgjøre en fjerdedel av det omsatte volumet i 2015, utgjorde volumet i 2021 16,3 mill. liter eller 62 prosent av den anvendte økologiske melken. I 2022 sank denne andelen til 60 prosent. Tine foredlet et volum på 10,5 mill. liter i 2022, opp med 0,5 mill. liter fra året før.

Det finnes også aktører som driver lokal foredling og såkalt småskala foredling av økologisk melk. Økologisk melk som ble produsert og videreforedlet lokalt på gården, og ikke omsatt via Tine Råvare, er ikke inkludert i volumet som omtales i denne rapporten. Volum som er foredlet av småskalaforedlere som har kjøpt økologisk melk som råvare fra Tine, er inkludert i tallene og fremkommer som foredlet av Tine i denne sammenhengen.

2.5 Pris til bonde gikk ned 12 øre per liter

I 2022 betalte Tine i gjennomsnitt kr 6,94 per liter til sine produsenter av økologisk melk. Det var 12 øre mindre per liter enn i 2021.

Siden 2009 har prisen til produsenter av økologisk melk økt med kr 1,80 per liter. Prisen vi har beregnet er basert på gjennomsnittlig utbetalt beløp fra Tine Råvare og Tine industri til deres produsenter av konvensjonell melk, tillagt pristillegget for økologisk melk. Geografisk lokalisering og kvalitetstillegg gjør at prisen utbetalt til hver enkelt bonde kan avvike fra denne beregnede prisen.

Figur 14: Anslag for pris til produsenter av økologisk melk, 2009-2022. Kroner per liter

Kilde: Tine SA, 2023

Fra 1. januar 2022 var omsetningsavgiften 8 øre per liter, og fra 1. februar ble den satt ned til 3 øre per liter. Dette betød lavere kostnadsnivå for produsentene sammenlignet med i 2020, da omsetningsavgiften var 30 øre per liter, og 2021 da omsetningsavgiften var henholdsvis 10 og 9 øre per liter i første og andre halvår. Fra 1. januar 2023 er omsetningsavgiften 7 øre per liter.

3 Kjøtt

Det ble til sammen produsert rett i overkant av 3 300 tonn økologisk kjøtt fra storfe, svin, fjørfe, sau og lam i 2022. Dette var en økning på 2,6 prosent fra året før. Mens produksjonen av økologisk sau- og lammekjøtt gikk noe ned fra året før, økte produksjonen av både storfe, fjørfe og svin.

Av kjøttproduksjonen fra firbeinte som ble innrapportert, ble til sammen 36 prosent anvendt som økologisk, det vil si videresolgt som økologisk vare eller gått i retur til produsent. Dette var en kraftig nedgang fra året før. Mens 77 prosent av den økologiske svinekjøttproduksjonen ble anvendt som økologisk, var tilsvarende for storfekjøtt 34 prosent og for småfekjøtt 32 prosent.

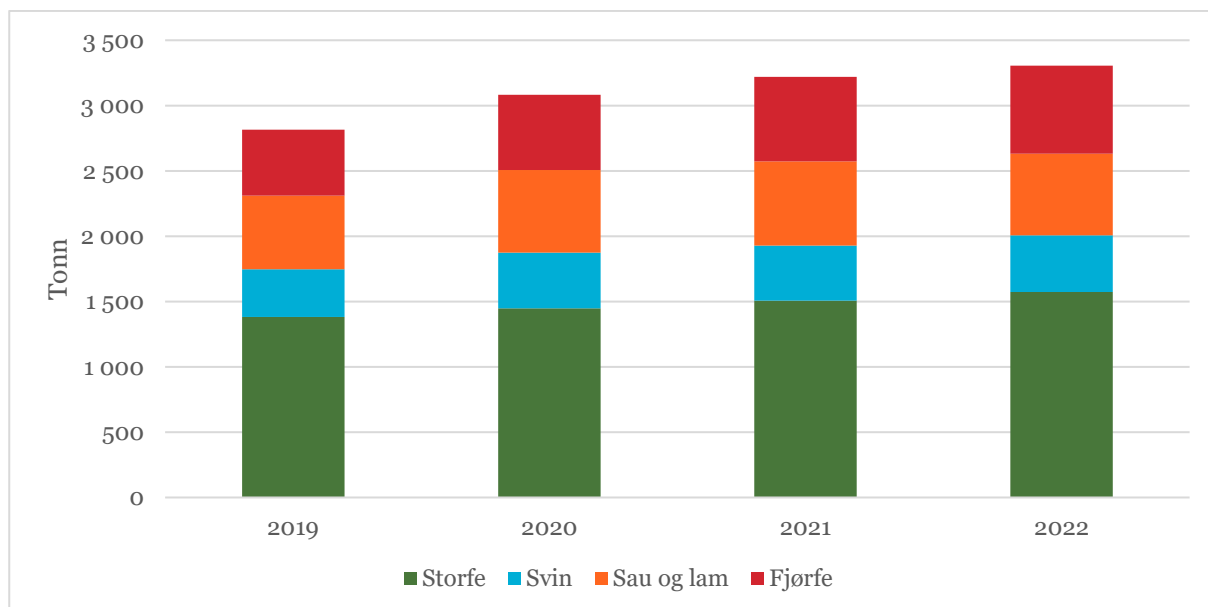
Det ble produsert litt over 670 tonn økologisk fjørfekjøtt i 2022, og kylling utgjorde 82 prosent av dette. Det har vært god vekst i økologisk fjørfeproduksjon de siste fem årene, og det var fortsatt vekst i 2022 på 4 prosent, men lavere enn årene før.

I kapittel 3.1 omtaler vi produksjon, salg og anvendelse av kjøtt fra firbeinte, det vil si storfe, småfe og svin. Kjøtt fra fjørfe er omtalt for seg selv i kapittel 3.2.

Statistikken som omhandler produksjon av økologisk slakt av storfe, småfe og svin er basert på tallmateriale fra Landbruksdirektoratet. Tall før 2019, samt fylkesfordelte tall, er fra Animalia. Animalias tall omfatter alle slakterier som er koblet opp mot et elektronisk innrapporteringssystem. Det finnes derfor noen mindre aktører som ikke er regnet med, men materialet er likevel representativt for norsk produksjon.

I kapittel 3.2 presenterer vi opplysninger om omsetning og innveide mengder av kjøtt fra storfe, kalv, småfe og gris, innhentet fra et utvalg aktører i slakteri- og foredlingsleddet. På bakgrunn av dette materialet har Landbruksdirektoratet vurdert hvor stor andel av det økologiske kjøttet som går til produkter merket som økologiske og hvor mye som går til konvensjonell varestrøm.

Produksjon og salg av kylling er basert på opplysninger fra de viktigste aktørene innen slakt og foredling av økologisk slaktekylling og kalkun i Norge, i tillegg til Landbruksdirektoratets leveranseregister for slakt.

Figur 15: Økologisk kjøttproduksjon av storfe, svin, sau og lam og fjørfe, tonn, 2019–2022

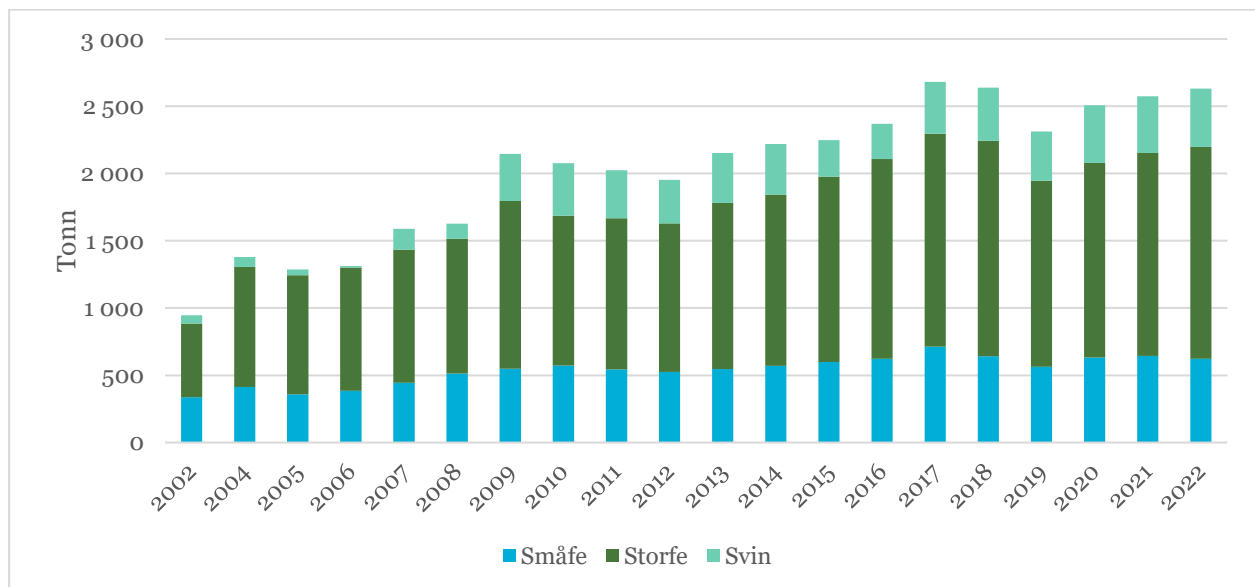
Kilde: Landbruksdirektoratet

Figur 15 viser den økologiske produksjonen av de fire største kjøttslagene tilbake til 2019. Som figuren viser har den økologiske produksjonen siden da økt med 17 prosent. Produksjonen har gått opp for alle dyreslagene, men den største veksten har vært for fjørfe som i 2022 har økt med 34 prosent de siste tre årene.

3.1 Økt produksjon av økologisk kjøtt fra firbeinte dyr

I 2022 ble det til sammen produsert i overkant av 2 630 tonn økologisk kjøtt fra firbeinte dyr, en vekst på 2,2 prosent fra året før. Mens produksjonen av økologisk sau- og lammekjøtt gikk noe ned, økte produksjonen av både økologisk storfe- og svinekjøtt.

Produksjonen av økologisk kjøtt fra firbeinte dyr har økt jevnt etter en kraftig nedgang i 2019. Grunnet tørke ble det slaktet flere dyr enn normalt i 2018, noe som ga en mindre bestand av spesielt drøvtyggere ved starten av 2019. Dette ga en betydelig nedgang i slakt av økologisk kjøtt. I årene som fulgte økte produksjonen, i takt med en mer normalisert førsituasjon og et økende antall drøvtyggere.

Figur 16: Norsk produksjon av økologisk kjøtt fra storfe, lam/sau og svin, 2002–2022. Tonn

Kilde: Animalia og Landbruksdirektoratet

Den største veksten den siste ti årene har vært for økologisk storfekjøtt. Mens produksjonen i 2012 lå på rundt 1 100 tonn endte produksjonen i 2022 på mer enn 1 570 tonn. Dette tilsvarte en vekst på nesten 460 tonn, eller 41 prosent.

Økologisk andel

Etter flere år med stigende trend, falt produksjonen av økologisk storfekjøtt kraftig i 2019, etter et år med tørke og påfølgende mye slakt. De tre siste årene har produksjonen av økologisk storfekjøtt tatt seg opp igjen. Det ble til sammen produsert rett i overkant av 1 570 tonn økologisk storfekjøtt i 2022, 4,4 prosent mer enn året før. Selv om produksjonen har økt de siste årene, ligger den fortsatt under nivået i 2018, da produksjonen endte på mer enn 1 600 tonn.

Produksjonen av økologisk storfekjøtt utgjorde 1,7 prosent av den totale storfeproduksjonen i 2022. Andelen har vært omtrent uendret de siste tre årene.

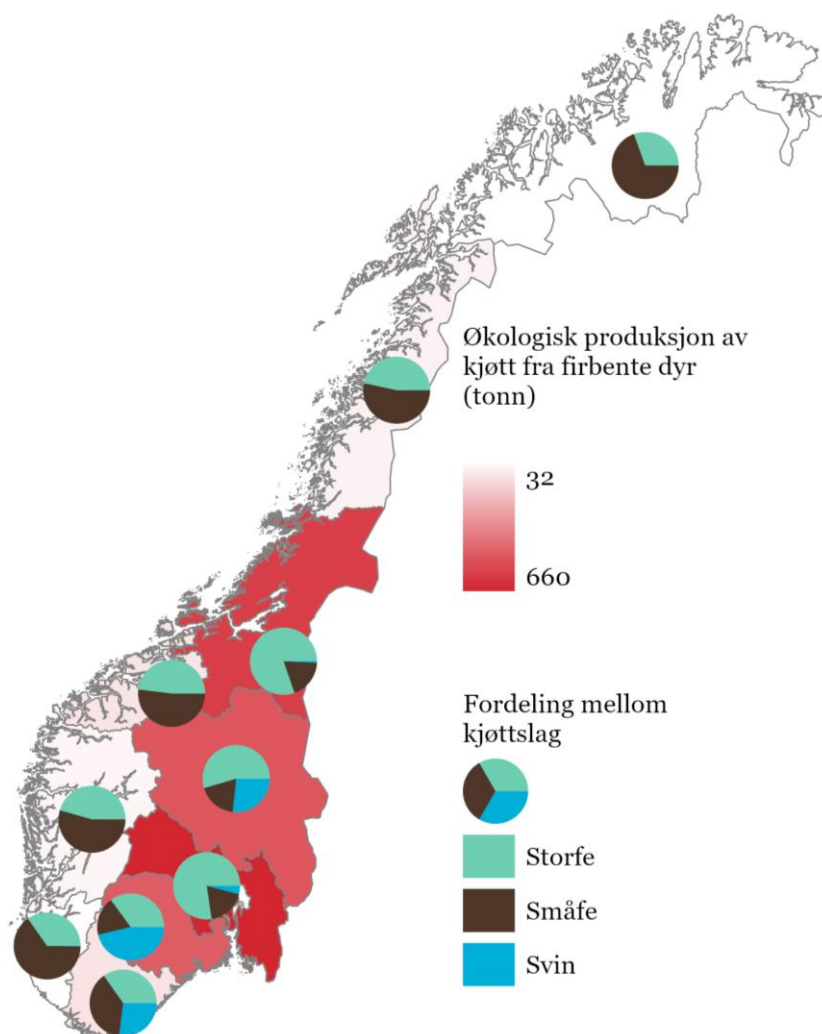
Svineproduksjonen var den største norske konvensjonelle kjøttproduksjonen i 2021, men fortsatt var kun en liten andel av produksjonen økologisk. Mens den konvensjonelle produksjonen gikk noe ned i 2022, økte

den økologiske produksjonen av svinekjøtt fra 421 tonn i 2021 til 434 tonn i 2022, tilsvarende en vekst på 3,2 prosent. Dette trakk andelen økologisk noe opp, fra 0,31 prosent i 2021 til 0,33 prosent i 2022. Andelen har imidlertid ligget stabilt de siste ti årene, på mellom 0,19 og 0,33 prosent.

I likhet med den konvensjonelle produksjonen av sau- og lammekjøtt, gikk også den økologiske produksjonen noe ned i 2022. Det ble til sammen produsert rundt 623 tonn økologisk sau- og lammekjøtt, ned 3,4 prosent fra året før. Dette ga en økologisk andel i sau- og lammekjøttproduksjonen i 2022 på 2,7 prosent, omtrent uendret fra 2021. Andelen har ligget relativt stabilt mellom 2,3 og 2,7 prosent de siste ti årene. Toppåret for økologisk sau- og lammekjøttproduksjon var i 2017, med en produksjon på mer enn 712 tonn. Andelen økologisk var imidlertid på omtrent samme nivå som i 2022.

Fylkesvis fordeling

Rundt en fjerdedel av den totale økologiske produksjonen av firbeinte dyr i 2022 fant sted i Viken. I tillegg stod også fylkene Trøndelag, Innlandet og Vestfold og Telemark for en betydelig del av produksjonen. Til sammen stod disse for om lag 85 prosent av den totale økologiske produksjonen i 2022.

Figur 17: Fylkesvis fordeling av den totale produksjonen av økologisk slakt fra firbeinte dyr i 2022, samt fordeling mellom kjøttslag for de ulike fylkene

Kilde: Animalia

viser fordelingen av økologisk slakt på fylker, samt fordelingen av det økologiske slaktet på kjøttslag innad i hvert fylke.

Selv om produksjonen av økologisk storfekjøtt i Viken gikk marginalt ned fra året før, var dette fortsatt det fylket med størst produksjon av økologisk storfekjøtt i 2022, på om lag 510 tonn, og utgjorde med det nærmere 7 prosent av den totale storfeproduksjonen i fylket. Den konvensjonelle produksjonen gikk imidlertid opp, slik at den økologiske andelen ble noe lavere enn året før.

I Trøndelag økte både den økologiske og den konvensjonelle storfeproduksjonen. Det ble produsert nesten 463 tonn økologisk storfekjøtt, noe som utgjorde 2,5 prosent av den totale produksjonen. Til sammenligning var den økologiske andelen i 2021 på 2,3 prosent.

Den største produksjonen av storfe i Norge i 2022 fant sted i Innlandet. Kun 1,4 prosent av produksjonen her var økologisk i 2022, en økning fra 1,3 prosent i 2021.

Selv om den økologiske produksjonen av svinekjøtt i Vestfold og Telemark gikk ned med rundt 8 prosent i 2022, stod dette fylket fortsatt for over halvparten av den økologiske svineproduksjonen dette året. Det var også en betydelig produksjon av økologisk svinekjøtt i Innlandet, med en produksjon på nærmere 133 tonn, men dette utgjorde allikevel mindre enn 1 prosent av den totale svineproduksjonen i dette fylket. Det var ingen registrert økologisk svineproduksjon nord for Trøndelag i 2022.

Trøndelag var i 2022 fortsatt det fylket med størst produksjon av økologisk sau og lam, selv om produksjonen gikk noe ned, til 123 tonn, noe som utgjorde om lag 5,2 prosent av den totale produksjonen av sau og lam i fylket. Den høyeste andelen økologisk av total produksjon var i Viken, med rundt 7 prosent. Her ble det produsert rundt 109 tonn økologisk sau og lam i 2022, opp rundt 2,0 prosent fra året før. Også i Vestfold og Telemark var andelen økologisk relativt høy, med rundt 6,2 prosent, men her var også den totale produksjonen relativt liten..

Tillegg for økologisk slakt

For økologisk storfe utbetalte slakteriene et gjennomsnittlig pristillegg på kr 0,50 per kg i 2022. For storfe har enkelte slakterier ulike ekstratillegg for økologisk slakt. Eksempelvis utbetaler Nortura et økologisk kvalitetstillegg på kr 6,50 per kg for utvalgte vekter og kvaliteter. Fatland gir et ekstra pristillegg på kr 1,50 per kg ved levering av fire storfe eller flere, noe som gir en samlet merpris for økologisk storfe på kr 2,00 per kg.

På sine medlemssider melder Nortura imidlertid om at innmeldingstillegget på kr 0,50 per kg fjernes fra 1. januar 2023. Dette blir forklart med lav etterspørsel samt et betydelig kostnadspådrag grunnet kompleksitet i varestrømmene. De øvrige ytelsene for økologisk slakt blir videreført.

På økologisk småfe utbetaler Nortura et pristillegg på kr 1,00 og kr 3,00 for henholdsvis ungsau/sau og stjernelam. I tillegg kommer et økologisk kvalitetstilskudd på kr 40,00 per lam i klasse O+ og bedre. Fatland har et økologisk pristillegg for økologisk lam på kr 0,50 per kg, og øker med kr 1,50 per kg ved levering av 10 lam eller mer.

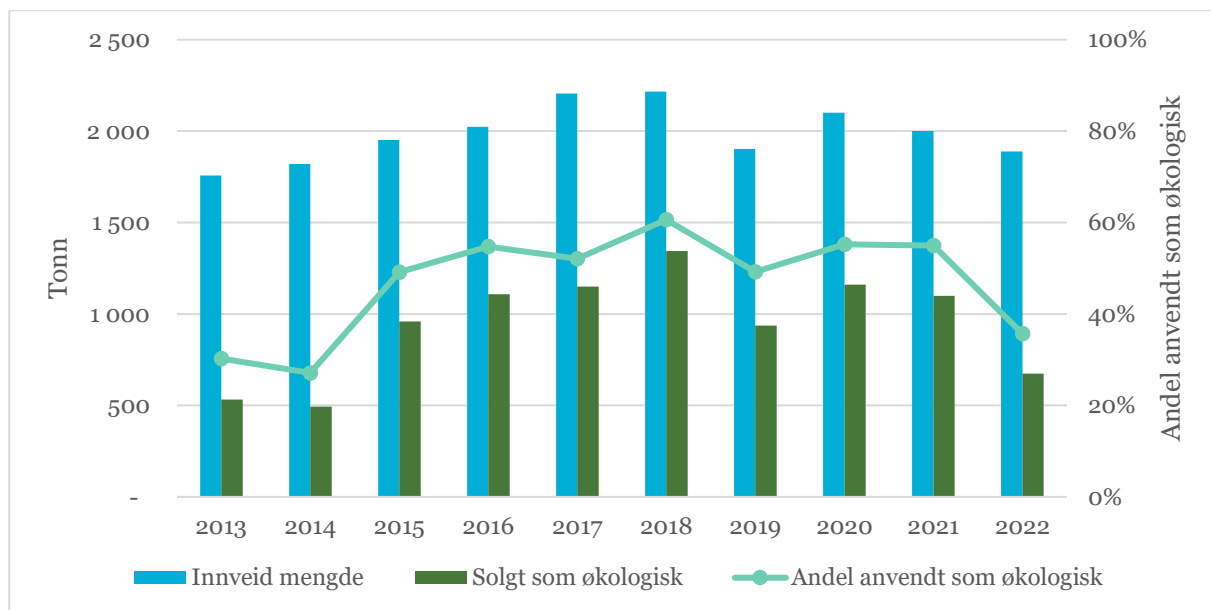
3.2 Salget av økologisk kjøtt fra firbeinte

Landbruksdirektoratet har mottatt innrapporterte mengder og salg av økologisk kjøtt på engrosnivå fra et utvalg av de største aktørene i markedet. De innrapporterte slaktemengdene er estimert til å dekke om lag 72 prosent av den totale økologiske slaktemengden som fremkommer i slaktestatistikken tidligere presentert. Denne andelen har gått noe ned de seneste årene, noe som kan være en indikasjon på vridning i produksjonen fra større til mindre aktører.

Da dette kapitlet er basert på innrapporteringen fra kun et utvalg aktører vil de reelle tallene for salget av økologisk kjøtt være noe høyere enn det som her er presentert. De innrapporterte tallene gir uansett et bilde av markedet for økologisk kjøtt, og tilsvarende fremstillingen av salget av økologisk kjøtt også i tidligere rapporter. Et unntak her er for svinekjøtt, hvor innrapporteringen Landbruksdirektoratet har mottatt kun stod for 29 prosent av den totale slaktemengden. Dette beskrives nærmere under avsnittet for økologisk svinekjøtt.

Landbruksdirektoratet har heller ikke justert for eventuelle lagerendringer i tallmaterialet. Eksempelvis vil andel solgt som økologisk derfor kunne fremstå lavere enn reelt, dersom det har vært betydelig lagerbygging et enkeltår.

Ved beregning av hvor mye av det økologiske slaktet som blir solgt som økologisk vare, inngår både videresalg som økologisk kjøtt og retur til produsenter. Solgte mengder er regnet tilbake fra stykningsdeler/kjøttvarer til hele/halve slakt, og tallene inkluderer dermed de delene av slaktet som faller bort i prosessen med oppstyking/foredling. Dette for at mengden retur og salg skal være sammenlignbar med mengden innveid slakt. Solgt mengde enkelte år kan også omfatte noe salg fra tidligere års produksjon.

Figur 18: Innveide og anvendte mengder økologisk storfe, småfe og svin, samt andel vare solgt som økologisk fra utvalgte markedsaktører i perioden 2013–2022. Tonn og prosent.

Kilde: Landbruksdirektoratet

Figur 18 viser innveide og anvendte mengder økologisk kjøtt av storfe, småfe og svin, de siste ti årene.

Det var i flere år en jevn økning i innrapportert innveid mengde økologisk kjøtt, til denne nådde en foreløpig topp i 2018 med mer enn 2 200 tonn. Trolig har dette sammenheng med tørken dette året. Siden 2018 har slaktingen ligget på et noe lavere nivå, med varierende mengder fra år til år.

I 2022 har Landbruksdirektoratet fått innrapportert 1 888 tonn innveide mengder av økologisk storfe, småfe og svin, en nedgang på 5,6 prosent fra året før. Som figur 18 viser gikk samtidig andelen kjøtt som ble anvendt som økologisk kraftig ned i 2022. Kun 36 prosent av det økologiske slaktet ble solgt som økologisk.

Det kan være flere årsaker til at økologisk kjøtt blir solgt som konvensjonelt kjøtt, for eksempel skjevhet i etterspørsel etter spesifikke stykningsdeler, manglende betalingsvilje hos forbrukere eller næringsmiddelindustri, og logistikkutfordringer.

Det totale salget av kjøtt i Norge gikk ned i 2022. Etter to år med pandemi og påfølgende restriksjoner i samfunnet og stengte grenser, bidro en normalisering av markedene til en redusert omsetning innenlands. Også salget av økologisk vare hos de aktørene som rapporterer til Landbruksdirektoratet gikk altså ned, men mye mer enn totalsalget. Samtidig er det til dels stor forskjell mellom de aktørene som har innrapportert tall for produksjon og salg av økologisk kjøtt til Landbruksdirektoratet. Mens noen ikke ser de store endringene i salget fra 2021, melder andre om en betydelig nedgang. Det har de senere årene også blitt nevnt at det generelt er lite etterspørsel etter økologisk kjøtt, noe som begrenser mulighet for videre produksjonsvekst.

Antall foretak som søkte om produksjonstilskudd for økologisk storfe, gris eller sau og lam per mars 2022, var kun marginalt lavere enn året før.

En del av den innveide slaktemengden blir levert i retur til produsenter. Dette kjøttet kan gå inn i både privat konsum, lokal foredling for videresalg ved gårdsutsalg, Bondens marked og lignende. Av økologiske slaktemengder gikk elleve prosent som retur til produsenter i 2022. Det er imidlertid stor variasjon mellom kjøttslagene:

- Voksne storfe: 6 prosent
- Kalv: 69 prosent
- Gris: 75 prosent
- Sau/lam: 8 prosent

Aktørenes innrapporteringer viser en innveid mengde av **økologisk storfekjøtt** i 2022 på 1 300 tonn, hvorav 34 prosent ble anvendt som økologisk. Dette var en betydelig mindre andel enn året før, da om lag 46 prosent av kjøttet ble anvendt som økologisk.

Omsetningen av økologisk storfekjøtt gikk ned med rundt 25 prosent fra året før. Til sammenligning gikk det totale norske engrossalget av storfekjøtt, både konvensjonelt og økologisk, ned med 5,8 prosent i 2022 (Totalmarked kjøtt og egg, 2023).

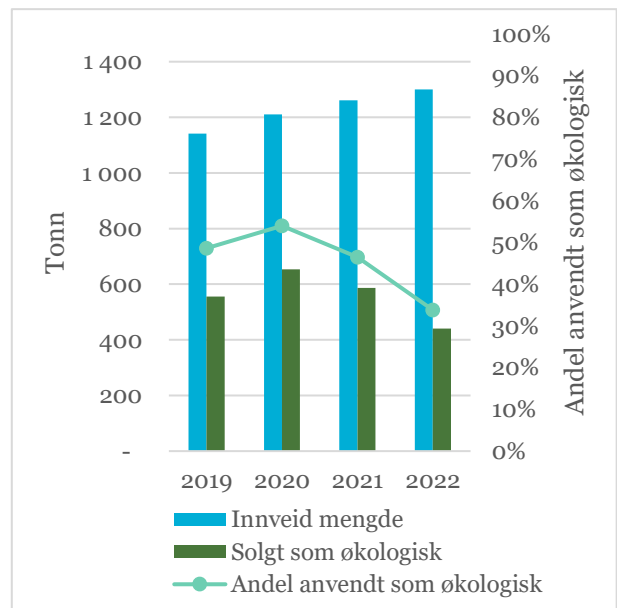
I årene 2015 til 2021 lå anvendelsesgraden for økologisk storfe, altså hvor mye av det økologiske slaktet som ble anvendt som økologisk, relativt jevnt på mellom 46 og 58 prosent. I 2022 så vi en kraftig nedgang i andelen. Andelen har ikke vært lavere siden 2014, da denne lå på rundt 22 prosent.

Det ble returnert omkring 85 tonn økologisk storfekjøtt til produsent i 2022, omtrent uendret mengde fra året før. Dette utgjorde om lag 6,5 prosent av de innveide mengdene. Omsetningen av økologisk storfekjøtt til grossister, dagligvare og storkjøkken og eventuelt andre salgskanaler, endte på 355 tonn, ned 29 prosent fra 2021.

I 2022 viser de innrapporterte tallene at det ble innveid rett i overkant av 102 tonn **økologisk svinekjøtt**, hvorav 77 prosent ble anvendt som økologisk. Figur 20 viser innveide og anvendte mengder kjøtt fra økologisk gris siden 2019 hos de aktørene som har rapportert til Landbruksdirektoratet. Innveid mengde fra disse aktørene har gått kraftig ned de siste to årene.

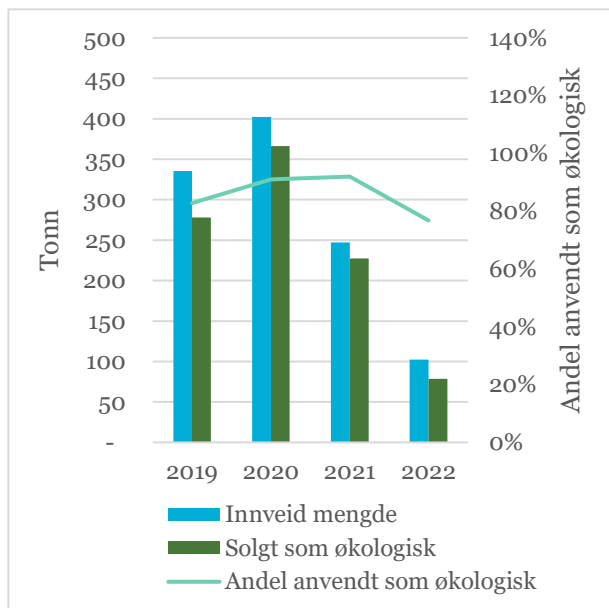
For økologisk svinekjøtt viser de innrapporterte tallene for 2022 at det var nedgang både i mengde som gikk i retur til produsent og i videresalget til grossister, dagligvare og storkjøkken og andre salgskanaler. Det aller meste av omsetningen av økologisk svinekjøtt i 2022 gikk i retur til produsent.

Til sammen ble 79 tonn av det økologiske svinekjøttet i 2022 anvendt som økologisk, en nedgang på hele 65 prosent fra året før. Til sammenligning gikk det totale salget av svinekjøtt i Norge i 2022, inkludert konvensjonelt, ned med 6,8 prosent i 2022 (Totalmarked kjøtt og egg, 2023).

Figur 19: Innveide og solgte mengder, økologisk kjøtt fra storfe og kalv, 2019-2022. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet

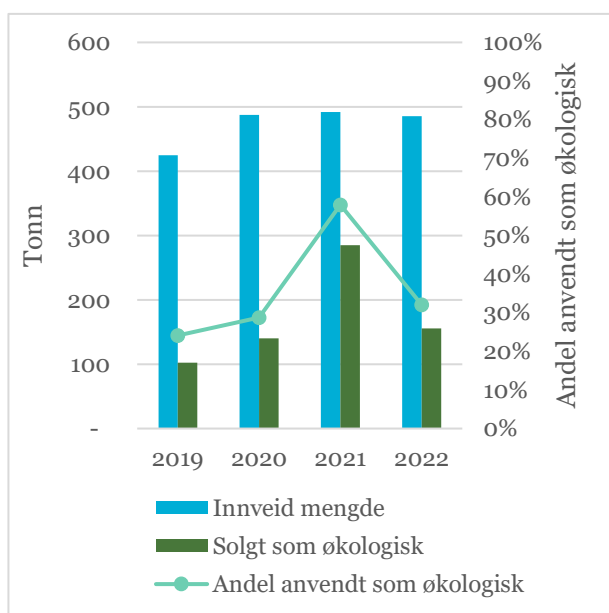

Figur 20: Innveide og solgte mengder økologisk kjøtt fra svin, 2019–2022. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet

Ettersom omtrent all nedgangen i de innrapporterte innveide mengdene svinekjøtt resulterte i en nedgang i den økologiske omsetningen, gikk andelen som ble anvendt som økologisk ned med hele 15 prosentpoeng i 2022, og endte på 77 prosent. Allikevel er kjøtt fra økologisk gris det kjøttslaget med høyest anvendelsesgrad av de firbeinte dyreslagene vi omtaler her. Andelen har også enkelte år vært over 100 prosent, noe som skyldes at det ble solgt en del vare fra lager.

Den største årsaken til nedgangen fra 2020 og 2021 er at enkelte aktører har sluttet som produsenter hos dem som rapporterer til Landbruksdirektoratet. Mens mengden som ble innrapportert som innveid i 2020 stod for 95 prosent av produksjonen i 2020, var denne andelen nede i 29 prosent i 2022. Dersom tallene oppjusteres i forhold til hvor stor andel disse har av produksjonen, blir det samlede salget i 2022 på 268 tonn, en nedgang på 29 prosent fra oppjusterte tall for 2021.

Figur 21: Innveide og solgte mengder, økologisk kjøtt fra småfe, 2019–2022. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet

I 2022 ble det rapportert 485 tonn innveid kvantum av **økologisk småfekjøtt**. Dette var kun en marginal nedgang fra året før på 1,3 prosent. Samtidig ble det rapportert om en betydelig mindre mengde som faktisk ble solgt som økologisk, sammenlignet med 2021. Kun 156 tonn ble omsatt som økologisk, mot 285 tonn året før. Dette gjorde at den økologiske andelen gikk ned fra 58 prosent i 2021 til 32 prosent i 2022.

Rundt åtte prosent av de innveide mengdene gikk i retur til produsent. Dette utgjorde samtidig om lag en fjerdedel av den samlede omsetningen av økologisk småfekjøtt.

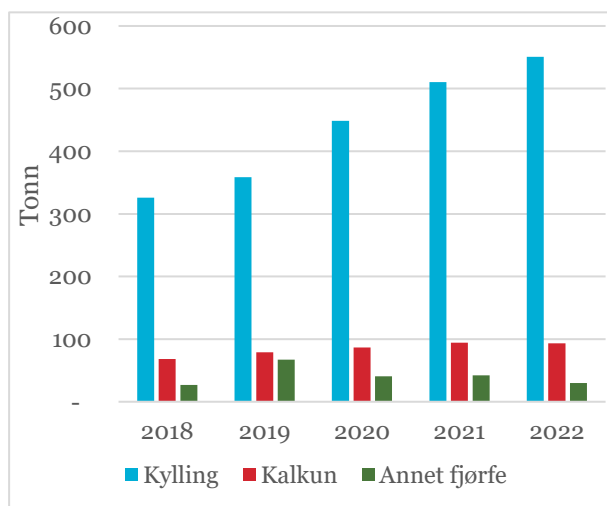
3.3 Sterk produksjonsvekst for fjørfe over flere år, noe mer dempet i 2022

Det ble slaktet totalt 114 888 tonn fjørfe i 2022. Kylling er den største produksjonen innen fjørfekjøtt, og sto for 91,5 prosent i 2022. Kalkun er nest største kategori, men produksjonen er betydelig mindre. Videre slaktes det små mengder av and, gås, hane og høns. Totalt har fjørfeslakt økt med 17 prosent fra 2018 til 2022, men det har vært variasjoner mellom årene, med vekst i 2019, uendret nivå 2020, vekst igjen i 2021 og nedgang på 0,7 prosent i 2022.

Feil! Fant ikke referanseilden. viser mengder økologisk slakt av kylling, kalkun, og annet fjørfe de siste fem årene. Økologisk fjørfeslakt samlet var på 674 tonn i 2022. Økologisk fjørfeslakt har hatt en sterkere vekst enn totalt fjørfeslakt (inkl. konvensjonelt) de siste fem årene, på hele 60 prosent. Veksten var sterkest i 2019 med 20 prosent, noe lavere de to neste årene, og videre ned til 4,2 prosent i 2022.

Økologisk fjørfeslakt utgjør en liten, men økende andel av totalt fjørfeslakt. Andelen økologisk var 0,6 prosent i 2022, og har økt fra 0,4 prosent i 2018.

Slakt av **økologisk kylling** var på 551 tonn i 2022. Det har vært en sterk vekst i de fem årene, særlig i 2020. Andelen økologisk kylling var på 0,5 prosent av totalt kyllingslakt, og har økt gradvis fra 0,4 prosent i 2018.

Økologisk kalkunslakt var på 93 tonn i 2022. I perioden har det vært god vekst i slakteproduksjonen til og med 2021, men nedgang på 1 prosent i 2022. Økologiske andelen av totalt kalkunslakt var på 1,1 prosent i 2022. Andelen har økt fra 0,9 prosent i 2018.

Av **annet fjørfe** er det kun slaktet økologisk høns de siste fem årene, med unntak av en minimal mengde gås i 2021. Annet økologisk fjørfeslakt var på 30 tonn i 2022. Etter sterk vekst i 2019 fra et lavt nivå, var det videre nedgang både i 2020 og 2022. Andelen økologisk av totalt annet fjørfe var 1,7 i 2018 og økte til 4,7 prosent i 2019, men har falt til 2,1 prosent i 2022.

Figur 22: Slaktede mengder økologisk fjørfe, 2018–2022, tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Det er få økologiske fjørfeprodusenter. Det var seks produsenter som søkte produksjonstilskudd til Landbruksdirektoratet i 2022.

Nortura Elverum slakter økologisk fjørfe fra noen av sine produsenter og dette selges direkte fra produsent. Videre produserer og slakter Homlagarden og Holte gård Drangedalen økologisk fjørfe. All den økologiske produksjonen antas å anvendes som økologisk vare.

De økologiske fjørfeproduktene blir omsatt i dagligvare- og serveringsmarkedet og noe i REKO-ringer. Salget gikk ned i serveringsmarkedet i periodene da samfunnet ble nedstengt under covid 19-pandemien, mens salget i REKO-ringer økte. Landbruksdirektoratet har ikke full oversikt over salget av økologiske fjørfeprodukter, men med kort produksjonssyklus og få aktører som selger egne produkter til ulike markeder vil produksjonen raskt respondere på etterspørselen.

4 Egg

Produksjonen av økologiske egg har gått ned de to siste årene. Nedgangen var på litt over én prosent i 2022. Andelen økologisk av totalt leverte egg til pakkerier har gått litt ned, og utgjorde 7,7 prosent i 2022.

Produksjonsnedgangen skyldes svikt i salget. Covid-19-pandemien førte til lavere salg til serveringsmarkedet, grunnet nedstenging av samfunnet mye av 2020, hele 2021 og deler av 2022. Det siste året har serveringsmarkedet tatt seg noe opp igjen.

Dagligvaresalget av økologiske egg fortsatte å gå ned i 2022. Den sterke prisstigningen på egg har påvirket salget negativt.

Andelen egg som blir solgt som økologiske har gått litt tilbake, og utgjorde 83 prosent i 2022.

4.1 To år med tilbakegang i økologisk produksjon

Det ble levert 65 200 tonn egg til eggpakkerier i 2022, og av dette var 5 000 tonn økologisk. Det vil si at 7,7 prosent av leverte egg er fra godkjent økologisk drift.

Tabell 3: Utvikling i innveide mengder egg til pakkerier, totalt og økologisk, tonn

Totalt egg	2010	2019	2020	2021	2022	Endring siste år
Totalt innveid	55 066	65 721	65 364	65 298	65 220	-0,12 %
Herav økologiske egg	2 414	4 920	5 364	5 072	5 003	-1,36 %
Andel økologiske egg	4,38 %	7,50 %	8,21 %	7,77 %	7,67 %	

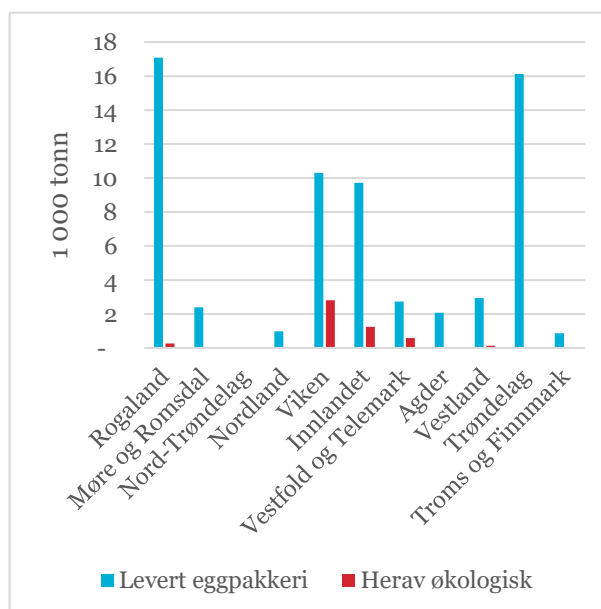
Kilde: Landbruksdirektoratet

De totale eggleveransene har gått svakt ned siden 2019. Kapasiteten i eggsektoren tilsier at det kunne vært produsert mer, men mengdene blir tilpasset markedsbehovet. Leverte mengder økologiske egg har mer enn doblet seg siden 2010, som vist i tabell 3. Det var også vekst i økologisk produksjon fra 2019 til 2020, men de to siste årene har produksjonen gått litt tilbake. Fra 2021 til 2022 gikk produksjonen ned med 1,4 prosent.

Andelen økologiske egg har gått litt ned de to siste årene siden nedgangen i økologisk produksjon relativt sett har vært høyere enn nedgangen i totalproduksjonen.

Konsentrert geografisk eggproduksjon

Hoveddelen av eggproduksjonen er konsentrert til fire fylker. Eggleveransene er størst i Rogaland, Trøndelag, Viken og Innlandet. Den økologiske produksjonen er fordelt annerledes. Det er Viken, Innlandet, samt Vestfold og Telemark som har høyest andel økologisk, og i disse tre fylkene var andelen økologisk på hhv. 27,1 prosent, 21,5 prosent og 12,7 prosent.

Figur 23: Fylkesfordelte eggleveranser, 2022. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Direktesalg av egg

I tillegg til eggleveranser til pakkerier som er omtalt over, er det en del dirktesalg av egg, eksempelvis fra gård. Det ble innrapportert et samlet dirktesalg på 8 110 tonn i 2021. Av dette var nesten 500 tonn fra økologisk drift, som tilsvarer 6 prosent. Tall for 2022 var ikke klare på tidspunktet rapporten ble skrevet.

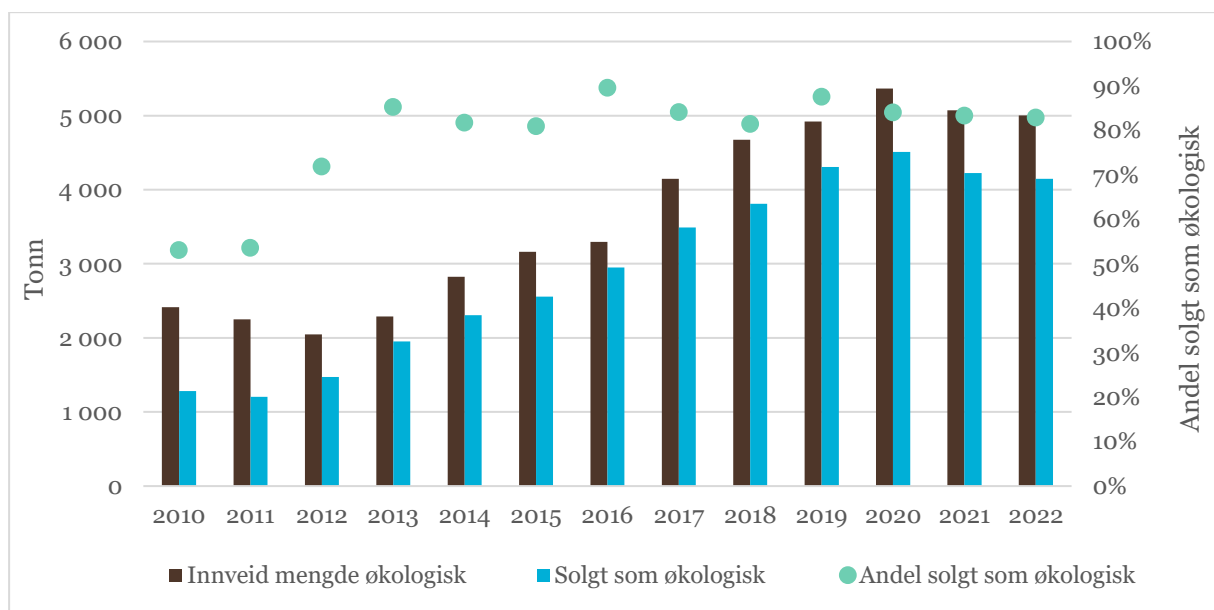
Ny økologiforskrift med nye krav til fjørfehold

Nytt regelverk om økologisk produksjon og merking trådte i kraft i 2022. Dette inneholder bl.a. nye krav om økt norskandel i fôr og andre nye krav til fjørfeproduksjonen, men med litt forskjellige datoer for når de ulike kravene skal gjelde fra.¹

4.2 Nedgang i salget av økologiske egg

Hvor mye av de økologiske eggene levert til pakkerier som blir solgt som økologisk merkede produkter, varierer, som vist i figur 24. Vi regner her med både skallegg merket som økologiske, samt mindre mengder av økologiske egg som blir brukt i produksjonen av økologiske eggprodukter. Andelen økologiske egg solgt som økologisk vare var på 87,6 prosent i 2019, men har siden blitt gradvis noe redusert. Andelen var på 84,1 prosent i 2020, 83,3 prosent i 2021 og 82,9 prosent i 2022.

Nedgangen i salget av økologiske egg i 2020 og 2021 skyldes blant annet nedstenging i serveringsmarkedet på grunn av covid-19-tiltak. Salget i serveringsmarkedet har tatt seg opp igjen i 2022, men er ikke tilbake til samme nivå som før pandemien.

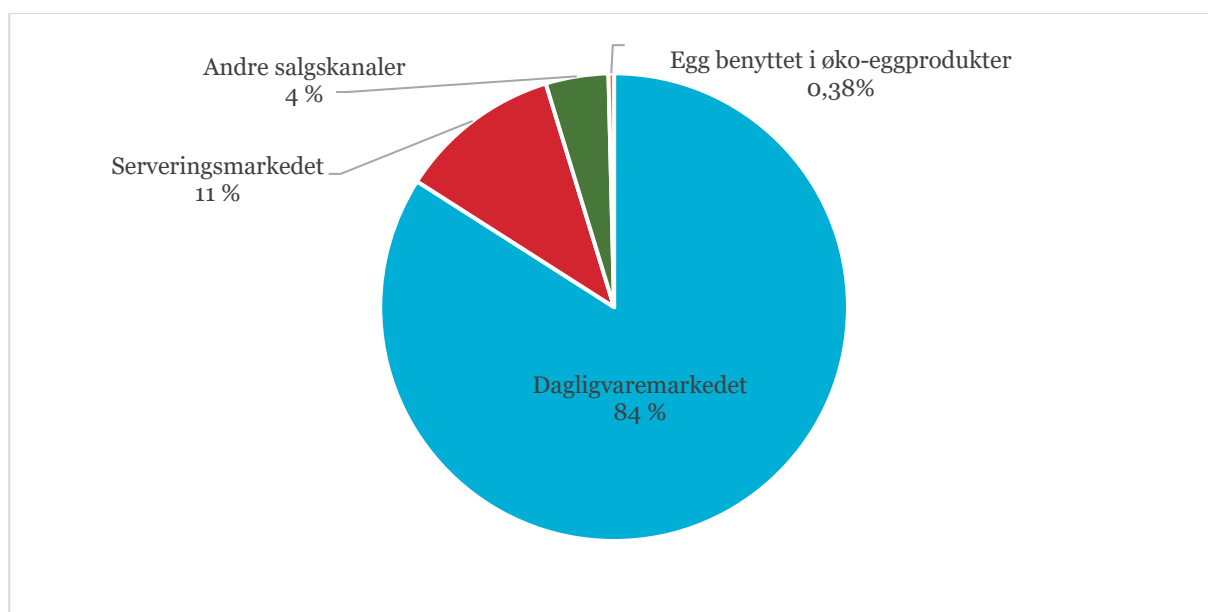
Figur 24: Utviklingen i innveide mengder til pakkeri av økologiske egg, solgte mengder som økologiske varer, og prosentandelen solgt som økologisk av totalmengden økologisk, i perioden 2010 til og med 2022

Kilde: Landbruksdirektoratet, basert på opplysninger fra eggpakkeriene.

¹ Forskrift om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter, akvakulturprodukter, næringsmidler og fôr m.m. (økologiforskriften), trådte i kraft 25.6.2022. Mer informasjon om dette omtales her: <https://debio.no/nytt-okologiregelverk/>

Dagligvaresalget har gått ned i 2022, i likhet med i 2021. Noen av eggpakkeriene forklarer nedgangen i salget i 2022 med den sterke prisstigningen, og at dette har ført til mer fokus på billigere varer, som EMV-produkter. Enkelte hevder at det har blitt en økt prisforskjell mellom vanlige (frittgående) og økologiske egg i 2022, og at dette har påvirket salget av økologiske egg negativt. Landbruksdirektoratet har ikke informasjon om prisutviklingen og differansen i pris mellom konvensjonelle og økologiske produkter videre i verdikjeden, og kan derfor ikke verifisere dette. I avsnitt 4.3 viser vi prisutviklingen for produsent. Dette viser ingen større prisavvik siste året.

Figur 25 viser økologiske egg til ulike bruksområder, basert på innrapportert informasjon fra eggpakkeriene. Dette omfatter salg merket som økologisk vare til dagligvare, serveringsmarkedet, til diverse andre mindre kunder, og egg brukt til å produsere økologiske eggprodukter. Salg av egg uten økologisk merking, salg mellom pakkeriene og ubenyttet/lager er ikke medregnet i figuren.

Figur 25: Fordeling av markeder for økologisk merkede egg i 2022, prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet, basert på opplysninger fra eggpakkeriene.

Dagligvaremarkedet er det største av avsetningsmarkedene for økologiske egg, og utgjorde 84 prosent av alt salg av økologisk egg i 2022. Salget i dagligvaremarkedet gikk ned med 5 prosent fra 2021 til 2022.

11,2 prosent av det totale salget/bruken av egg som økologisk vare i 2022 gikk til serveringsmarkedet. Salget til serveringsmarkedet hadde en sterk vekst i 2022, og økte med over 39 prosent.

4,3 prosent av det totale salget var til ulike kunder som ikke er nevnt før, omtalt samlet som andre salgskanaler. Det var en nedgang i salgsmengden til denne gruppen på 11 prosent i 2022.

En liten mengde av økologiske egg går til å produsere økologiske eggprodukter, dette utgjorde 0,4 prosent i 2022. I 2021 var det en stor nedgang i mengder brukt til eggproduksjon grunnet sviktende marked, og nedgangen i mengder benyttet til eggproduksjon fortsatte med 16,5 prosent i 2022.

Som omtalt tidligere, og vist i figur 24, blir ikke alt av økologiske egg solgt/merket videre som økologiske produkter. En del av eggene selges som konvensjonelle/frittgående egg eller inngår i eggprodukter uten merking. Denne salgsmengden er inkludert i figur 25. Mengden av økologiske egg som ble solgt uten økologisk merking økte sterkt i 2022, med hele 25 prosent.

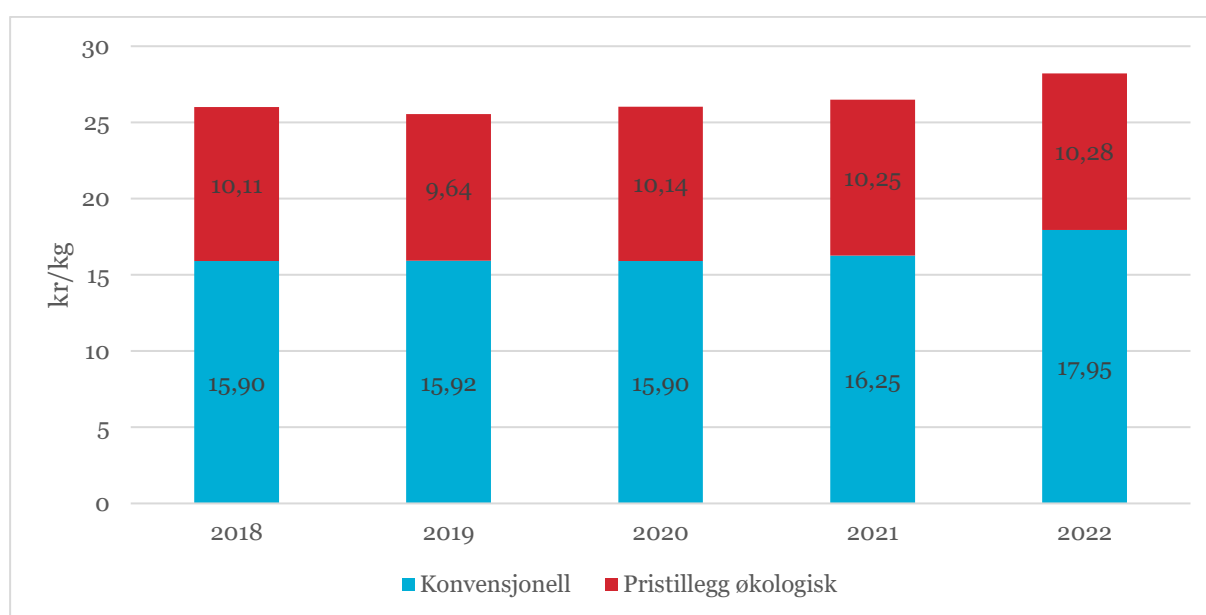
4.3 Sterk økning i produsentpris

Prisene til produsent for hhv. konvensjonelle (frittgående) egg og økologiske egg vises i figur 26 og tabell 4. Dette er vektete snitt av oppgitte priser og leveranser fra alle eggpakkerier. Det har vært en særlig sterk prisvekst siste året.

Prisen på konvensjonelle egg endret seg kun marginalt i 2019 og i 2020, og steg deretter med 36 øre i 2021 og kr 1,69 i 2022. Prosentvis var prisstigningen for konvensjonelle egg på 2,3 prosent fra 2020 til 2021, og økte til 10,4 prosent fra 2021 til 2022.

For økologiske egg gikk prisen ned med 46 øre i 2019, opp med 48 øre i 2020, opp 46 øre i 2021 og videre opp med kr 1,73 per kg i 2022. Prosentvis var prisstigningen for økologiske egg på 1,8 prosent fra 2020 til 2021, og økte til 6,5 prosent fra 2021 til 2022.

Siden 2019 har differansen i produsentpris mellom konvensjonelle (frittgående) og økologiske egg økt noe, fra kr 9,64 i 2019 til kr 10,28 i 2022.

Figur 26: Pris på konvensjonelle (frittgående) egg og pristillegg for økologiske egg, 2018–2022. Kr per kg

Kilde: Landbruksdirektoratet. Innrapporterte priser, beregnet vektet snitt av alle pakkerienes leveranser.

Tabell 4: Vektete priser til produsent for økologiske og konvensjonelle (frittgående) egg str. M og L. Kr per kg

Type egg	2018	2019	2020	2021	2022	Økning kr siste året	Endring % siste året
Økologisk	26,01	25,55	26,04	26,50	28,22	1,73	6,51 %
Konvensjonell	15,90	15,92	15,90	16,25	17,95	1,69	10,43 %
Prisdifferanse økologisk vs. konv.	10,11	9,64	10,14	10,25	10,28	0,03	0,30 %

Kilde: Landbruksdirektoratet, basert på opplysninger fra eggpakkeriene.

5 Poteter, grønnsaker og frukt

Året 2022 startet slik 2021 ble avsluttet. Norge var fremdeles preget av pandemien og et stengt samfunn. Dette førte til usikkerhet knyttet til avsetningsmulighetene for grønnsaker og poteter. Økte kostnader på både innsatsfaktorer som strøm og annen energi, men også transport og gjødsel førte til utfordringer også for produksjonen av økologiske produkter.

Omsetningen av norske økologiske poteter, grønnsaker og frukt ble redusert med 11 prosent fra 2021 til 2022, etter en svak omsetningsøkning året før. Andelen økologiske produkter, målt mot totalomsetningen av norsk frukt og grønt, er redusert med 0,2 prosentpoeng siste år og ligger nå på 2,2 prosent. For de fleste grønnsaker er andelen økologisk av total omsetning liten. Den varierer imidlertid mye fra produkt til produkt, fra 0,4 til 20,5 prosent, for produkter Landbruksdirektoratet har data for.

Selv om den samlede omsetningen av poteter ble redusert økte omsetningen av økologiske poteter, og andelen norske økologiske poteter økte i 2022, etter kraftig nedgang året før.

Det var en nedgang i omsetningen av de fleste frilandsgrønnsaker fra 2021 til 2022. Også andelen økologisk av totalomsetningen gikk ned i 2022 for de fleste grønnsaker. Unntaket var blomkål, der både omsetning og økologisk andel økte i 2022.

Det var en reduksjon i omsetningen også av økologiske vekshusvarer i 2022. Omsetningsreduksjonen er liten for økologiske urter, men prisene på økologiske urter i potte er lavere enn på de konvensjonelle. Omsetningen av både agurker og tomater gikk ned i 2022 sammenlignet med 2021.

Total fruktavling i 2022 var på nivå med 2019. Basert på tall fra Fruktlagerinspektøren gikk produksjonen av økologiske epler opp fra 2020 til 2021, men gikk ned igjen i 2022. Også den økologiske plommeavlingen var vesentlig lavere i 2022 enn i 2021. Det var imidlertid ujevnt samsvar mellom produksjon og omsetning, og etterspørselen etter økologisk frukt var betydelig mindre enn produksjonen, noe som førte til at mye av den økologiske frukten ble omsatt som konvensjonell vare.

Dette kapitlet presenterer markedet for kalenderåret 2022 for norskproduserte økologiske poteter, grønnsaker og frukt. Flere detaljer om priser og mengder per produkt finnes i vedlegg til rapporten. Der ligger også en oversikt over omsetning og priser for sesongen 2021–2022.

Hoveddistribusjonen av økologiske grønnsaker går gjennom grossister. I tillegg til salg i dagligvarehandelen omsettes økologiske poteter, grønnsaker, frukt og bær gjennom alternative salgskanaler som gårdssalg, markedshager, REKO-ringer, Bondens marked, abonnementer, storhusholdning, restauranter, arrangementer og lignende.

Landbruksdirektoratet registrerer omsatte mengder poteter, grønnsaker og frukt fra et utvalg av grossister, men ikke omsetning til industribedrifter og deler av serveringsmarkedet. Omsetningstallene er omregnet til tonn og justert for å ta høyde for omsetning til forbrukermarkedet som ikke blir meldt inn til Landbruksdirektoratet. Det er innrapporterte og justerte tall som er grunnlaget for totalomsetning i denne rapporten. Landbruksdirektoratet registrerer råvarepriser for utvalgte produkter i grøntsektoren. Prisene er et gjennomsnitt av grossistenes oppgjørspris til norske produsenter.

5.1 Andelen økologisk synker

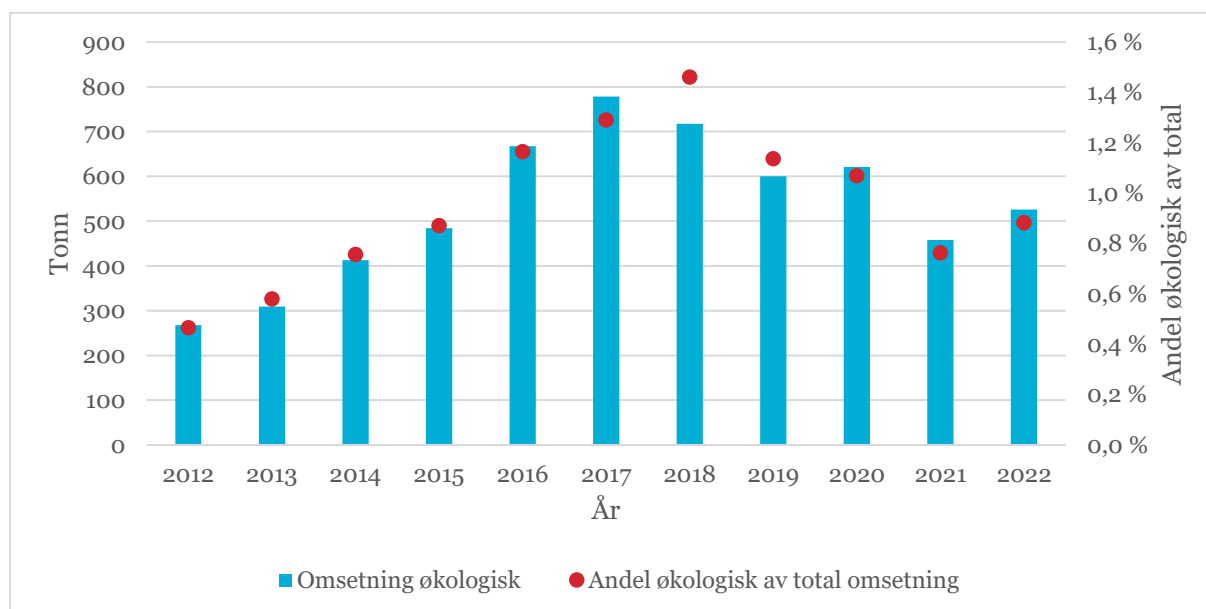
Omsetningen av norske økologiske poteter, grønnsaker og frukt ble redusert med 11 prosent fra 2021 til 2022, etter en svak omsetningsøkning året før. Til sammenlikning ble omsetningen av konvensjonelt produsert frukt og grønt redusert med tre prosent i 2022. Økologisk frukt og grønt som blir omsatt som konvensjonelt produsert vare, blir ikke fanget opp i vår statistikk over økologiske produkter.

Andelen økologiske produkter, målt mot totalomsetningen av norsk frukt og grønt, er redusert med 0,2 prosentpoeng siste år og ligger nå på 2,2 prosent. For de fleste grønnsaker er andelen økologisk av total omsetning liten. Den varierer imidlertid mye fra produkt til produkt, fra 0,4 til 20,5 prosent, for produkter Landbruksdirektoratet har data for.

Omsetningen av økologiske produkter begrenses av etterspørselen etter produktene, men også til en viss grad av tilbudet. Markedsaktører i grøntsektoren signaliserer at forbrukere som etterspør økologisk frukt og grønnsaker utgjør en stabil gruppe, som ikke ser ut til å øke betydelig. Det er uvisst om det har vært en økning i omsetning gjennom eksempelvis REKO-ringer eller ved økt import. Ingen av disse finnes det god statistikk for. På tilbudssiden har norsk produksjon de siste årene vært stor, sammenliknet med etterspørselen.

5.2 Noe økning i omsetningen av økologiske poteter

Omsetningen av økologiske poteter og andel økologisk av totalen gikk begge opp i 2022, etter kraftig nedgang året før. Økning i andel økologisk skyldes at omsetningen av konvensjonelle poteter forble den samme, mens omsetningen for økologiske poteter gikk opp. Andel økologisk ligger nå på samme nivå som i 2015. Figur 27 viser hvordan engros-omsetningen av økologiske poteter har utviklet seg de siste ti årene.

Figur 27: Omsetning av økologiske poteter og andel av total omsetning, 2012-2022. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisen på økologiske poteter har økt hvert år siden 2018, og ligger på kr 11,56 per kg. Økningen fra 2021 var på 8,4 prosent eller 94 øre. Priser og prisendringer for siste år er vist i tabell 5.

Tabell 5: Pris på potet i 2022, differanse til konvensjonell vare, og endring fra 2021. Kr per kg og prosent

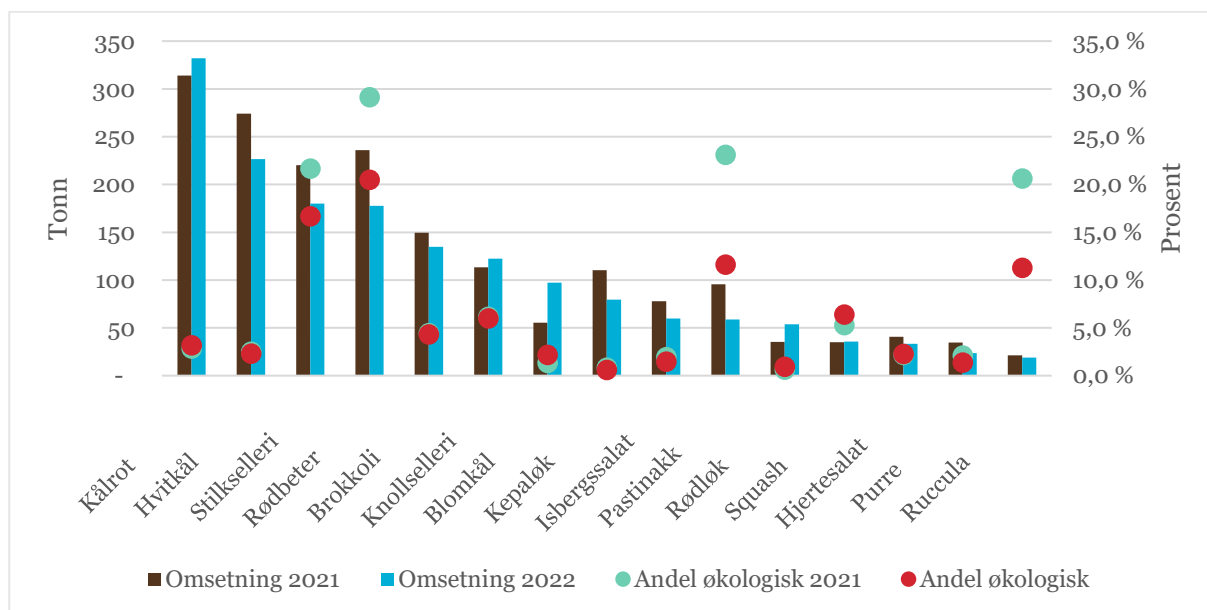
Pris økologisk	13,05
Pris konvensjonell	6,05
Prisdifferanse økologisk - konvensjonell	7,00
Prisendring økologisk fra forrige år	8,4 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.3 Nedgang for de fleste frilandsgrønnsaker

Det var en nedgang i omsetningen av fleste frilandsgrønnsaker fra 2021 til 2022. Også andelen økologisk av totalomsetningen gikk ned i 2022 for de fleste grønnsaker. Omsetningen av konvensjonelle frilandsgrønnsaker gikk også ned i 2022, men ikke like mye som økologiske grønnsaker. Det kan være flere årsaker til mindre etterspørsel etter norske grønnsaker, men økte priser er sannsynligvis en av grunnene til at etterspørselen har gått ned.

Kalenderåret 2022 omfatter to sesonger, med lagringsgrønnsaker produsert i 2021, som ble omsatt i 2022, samt grønnsaker fra ny sesong sommeren/høsten 2022.

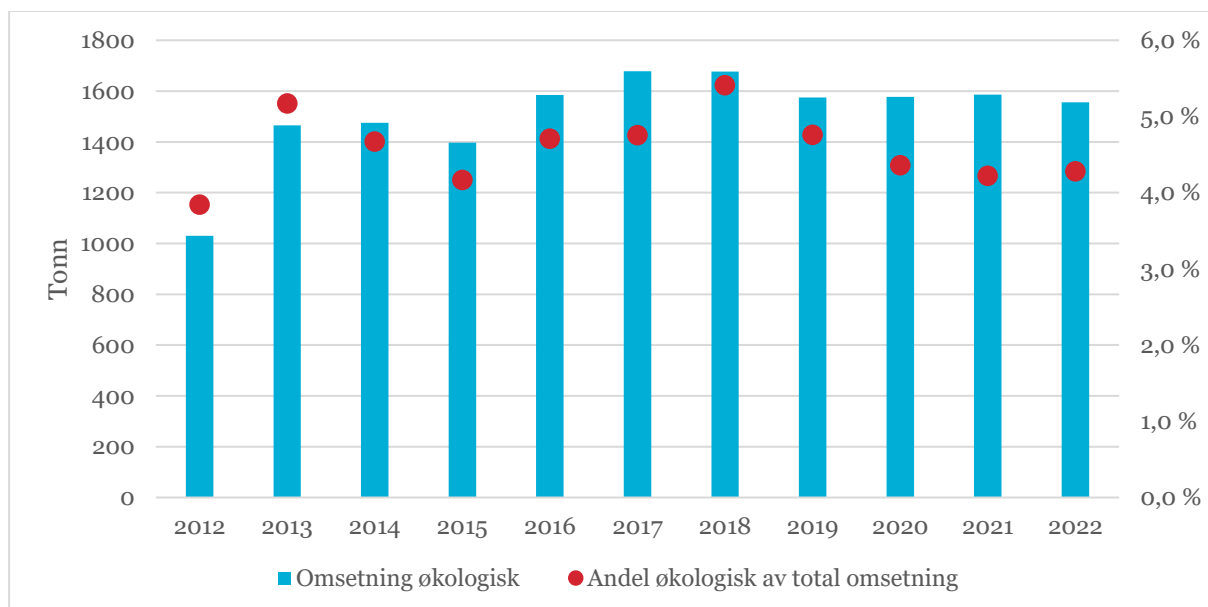

Figur 28: Omsetning av økologiske grønnsaker og andel i totalomsetning i 2021 og 2022. Tonn og prosent.

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.3.1 Omsetningen går ned for gulrot

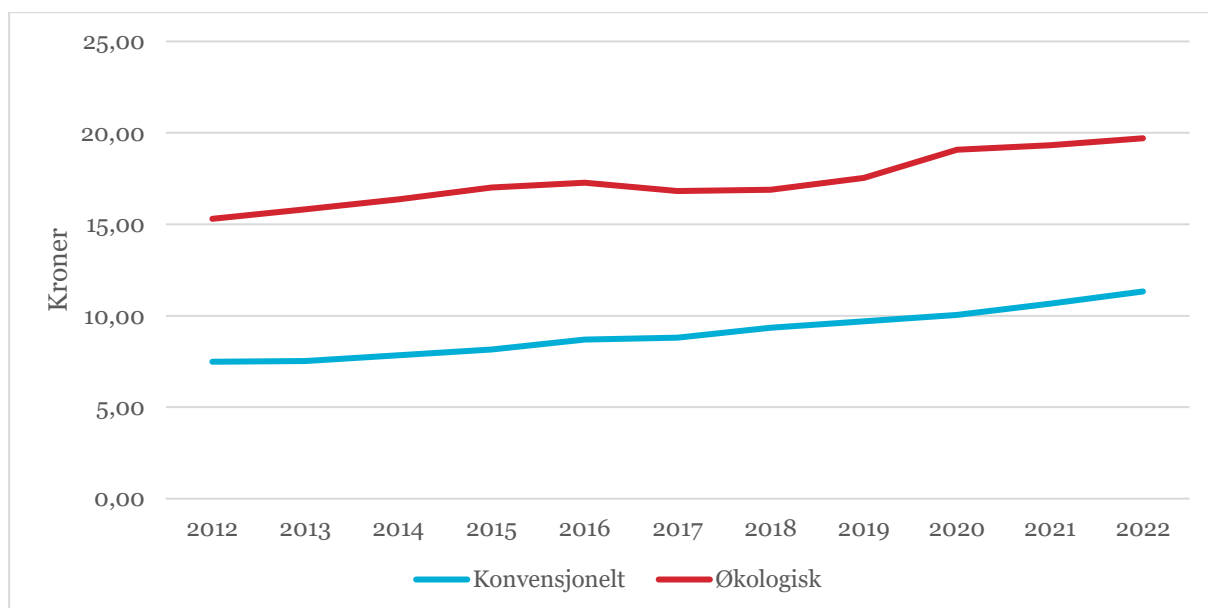
Målt i mengde, er gulrot fremdeles den største økologiske grønnsakskulturen i Norge. De siste årene har imidlertid omsetningen stagnert, og gikk ned 1,9 prosent fra 2021 til 2022. Økologiske gulrøtter utgjør nå 4,3 prosent av den totale omsetningen av norske gulrøtter, mot rekordåret 2018 da andelen var 5,4 prosent. Omsetningen av konvensjonelt produserte gulrøtter har økt de siste årene, uten at omsetningen av økologisk har hatt tilsvarende økning. Det siste året har omsetningen av både konvensjonelt og økologisk produsert gulrot gått ned.

Figur 29: Omsetning av økologiske gulrøtter og andel av total omsetning, 2012-2023. Tonn og prosent.

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisen på både konvensjonelle gulrøtter og økologiske gikk opp i de siste ti årene, slik vist i figur 30. Differansen mellom prisen på økologiske og konvensjonelle gulrøtter har blitt mindre enn året før.

Figur 30: Utviklingen av prisen for konvensjonelle og økologiske gulrøtter, 2012–2022. Kroner.

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisen for økologiske gulrøtter var i 2022 på kr 19,71 per kg, 2 prosent høyere enn året før. Prisen var kr 8,38 per kg høyere enn for konvensjonelle gulrøtter.

Tabell 6: Pris på gulrot 2022, differanse til konvensjonell vare og endring fra 2021. Kroner per kg og prosent.

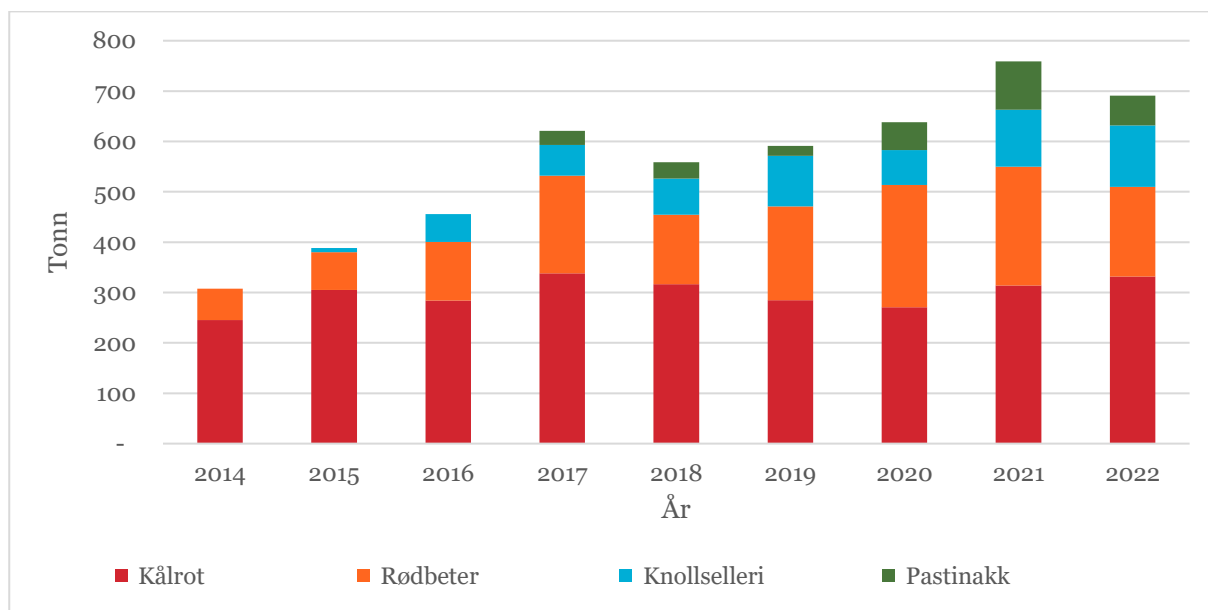
Pris økologisk	19,71
Pris konvensjonell	11,33
Prisdifferanse økologisk – konvensjonell	8,38
Prisendring økologisk fra forrige år	2,0 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.3.2 Nedgang i omsetningen av andre rotgrønnsaker

Omsetningen av andre økologiske rotvekster gikk ned i 2022. En av grunnene kan være en normalisering av etterspørselen etter pandemien. Figur 31 viser tydelig utviklingen over år for et utvalg av norskproduserte økologiske rotvekster. I løpet av 2022 ble det solgt 9 prosent færre av slike rotvekster gjennom de store norske grossistene enn året før. I tillegg til rotvekster som omsettes hver for seg, finnes det bete- og rotblandinger, som i liten grad blir fanget opp i vår statistikk.

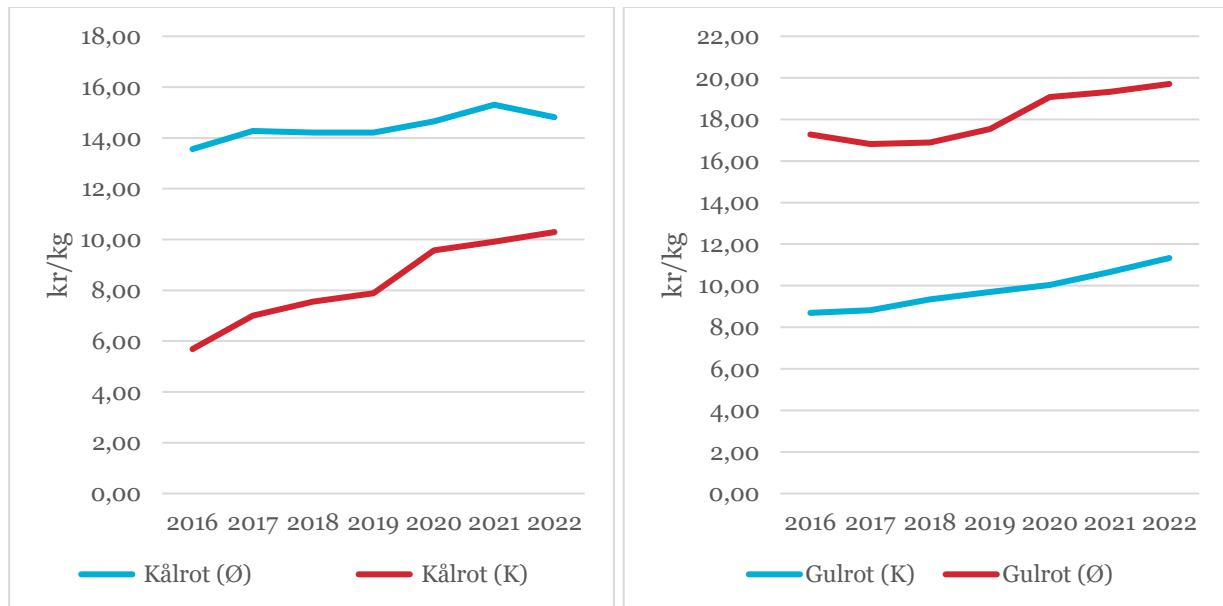
Omsetningen av kålrot og knollselleri var større enn året før, mens omsetningen av rødbeter og pastinakk gikk kraftig ned.

Figur 31: Omsetning av økologiske rotvekster, 2014-2022. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisen på økologisk knollselleri, rødbeter og gulrot har gått opp fra 2021 til 2022. Også for konvensjonelle varer har prisen gått opp, men for rødbeter og knollselleri har oppgangen vært høyere for økologiske enn konvensjonelle. For gulrot er prisoppgangen høyere for konvensjonelle. Kun for kålrot har det vært en prisnedgang på økologisk og prisoppgang på konvensjonell. Det finnes mange pakningsvarianter av de fleste produkter, inkludert rotvekster, og Landbruksdirektoratet har priser for kun få av dem. Andre pakningstyper kan ha en annen prisutvikling enn den vi rapporterer om her.

Figur 32: Pris på økologisk (Ø) og konvensjonell (K) kålrot og gulrot, 2016-2022. Kroner per kg.

Kilde: Landbruksdirektoratet

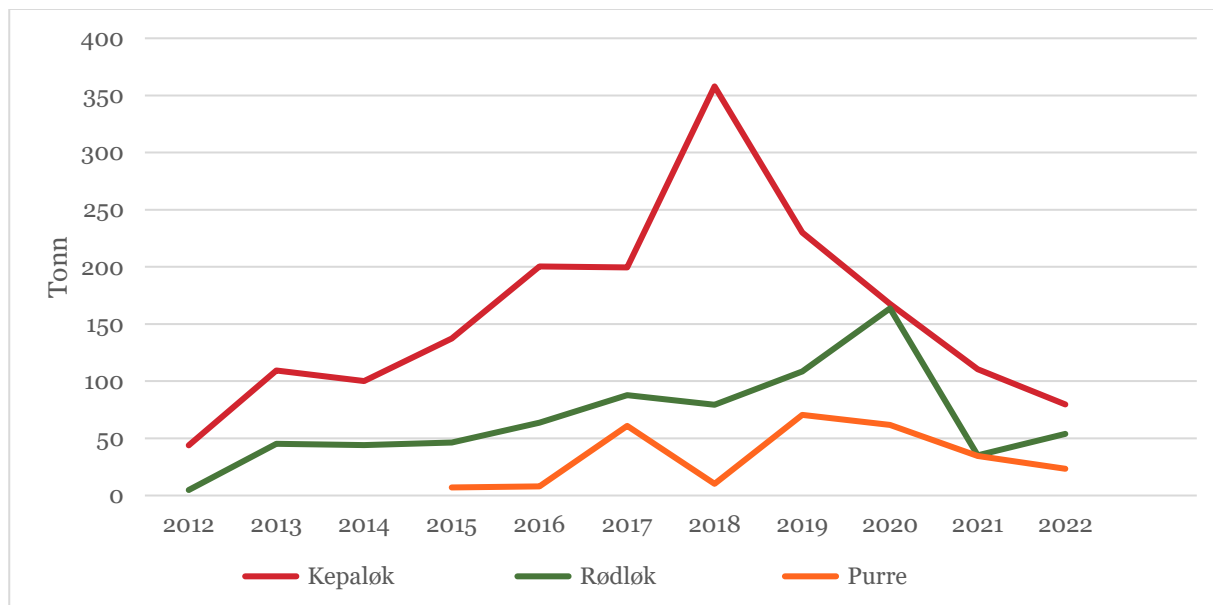
5.3.3 Omsetningen av økologisk løk synker

Det har vært en dramatisk nedgang i omsetningen av økologisk norsk gul kepaløk de siste årene (figur 33). Mengden er redusert med nær 80 prosent fra 2018 til 2022, og med 28 prosent siste år. Omsetningen av rødløk viste imidlertid en betydelig økning, for så å falle i 2021. I 2022 ble omsetningen igjen noe høyere enn bunnåret 2021, og har økt med 19 tonn. Den totale omsetningen av løkvekster har gått ned med 0,6 prosent fra 2021 til 2022, mens økologisk omsetning er redusert med 12,9 prosent i samme periode.

Omsetningen av purre er liten sammenliknet med løk, men fikk et oppsving for få år siden, men har senere blitt redusert.

En satsing på omsetning av økologiske varer i enkelte butikkjeder var en viktig bakgrunn for å øke produksjonen. Omsetningen svarte imidlertid ikke til forventningene, og satsingen avtok. De siste to årene har i tillegg produksjonen blitt begrenset av mangel på kvalifisert arbeidskraft under covid-19-pandemien. Det ser heller ikke ut til at omsetningen av økologiske løkvekster øker etter pandemien. Mye av omsetningsnedgangen for norsk økologisk løk er erstattet av import, ifølge markedsaktører.

Andelen økologisk gul løk gikk ned fra 0,8 prosent i 2021 til 0,6 prosent i 2022. Andelen økologisk rødløk har gått opp fra 0,6 prosent til 0,9 prosent siste år. Totalt er andelen økologiske løkvekster redusert med 0,1 prosentpoeng siste år.

Figur 33: Omsetning av økologiske løkvekster, 2012-2022. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisen på økologisk løk økte fra 2021 til 2022 (tabell 7), og rødløk steg mer enn gul løk. Også prisen på økologisk purre økte med 1,5 prosent siste år. Prisnivået til de økologiske produktene ligger betydelig over de konvensjonelle.

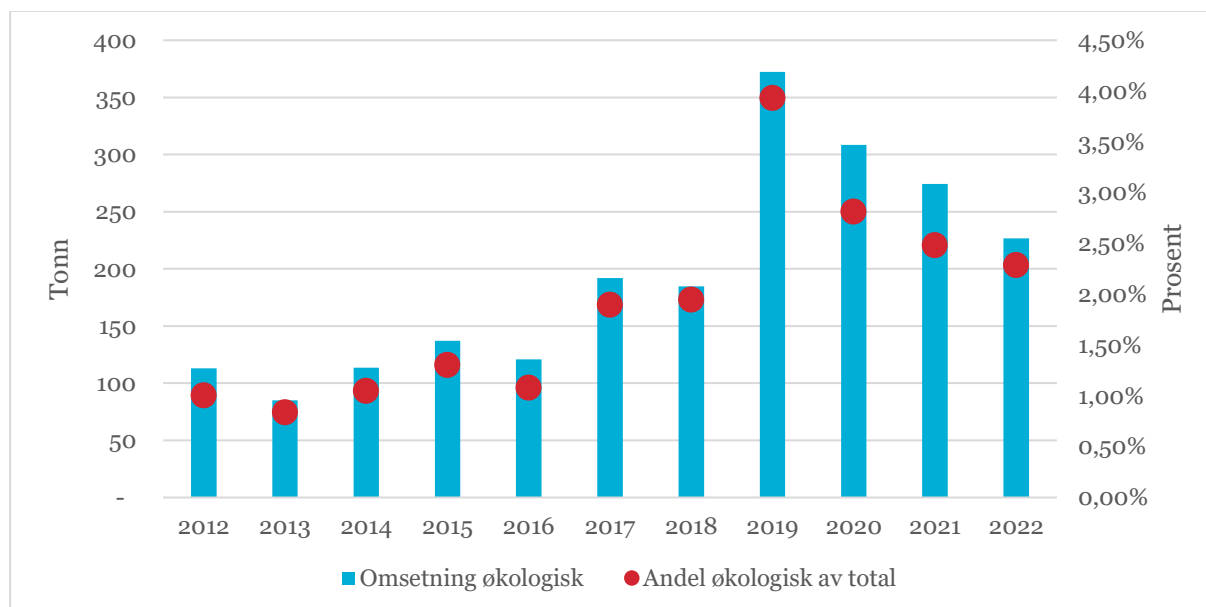
Tabell 7: Pris på løkvekster 2022, differanse til konvensjonell vare og endring fra 2021. Kroner per kg og prosent.

	Kepaløk	Rødløk	Purre
Pris økologisk	22,09	25,25	33,37
Pris konvensjonell	8,91	13,06	22,08
Prisdifferanse økologisk – konvensjonell	13,18	12,19	11,28
Prisendring økologisk fra i forrige år	6,4 %	20,0 %	1,5 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.3.4 Hvitkål

Økologisk hvitkål har blitt omsatt i stadig større mengder, riktignok med noen sesongsvingninger. Fra 2018 til 2019 doblet omsetningen seg, til over 370 tonn, og andelen økologisk av totalt omsatt hvitkål gikk fra to til nær fire prosent. De tre påfølgende årene ble det igjen en gradvis reduksjon i omsetning og andel økologisk kål av den totale mengden norsk hodekål. I 2022 lå andelen økologisk hodekål på 2,3 prosent.

Figur 34: Omsetning av økologisk hvitkål, og andel av totalomsetning i perioden 2012-2022. Tonn.

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisen på økologisk hvitkål økte fra 2021 til 2022 (tabell 8). Prisene på både økologiske og konvensjonelle produkter har økt jevnt fra 2012 og frem til i dag.

Tabell 8: Pris på hvitkål 2022, differanse til konvensjonell vare og endring fra 2021. Kroner per kg og prosent

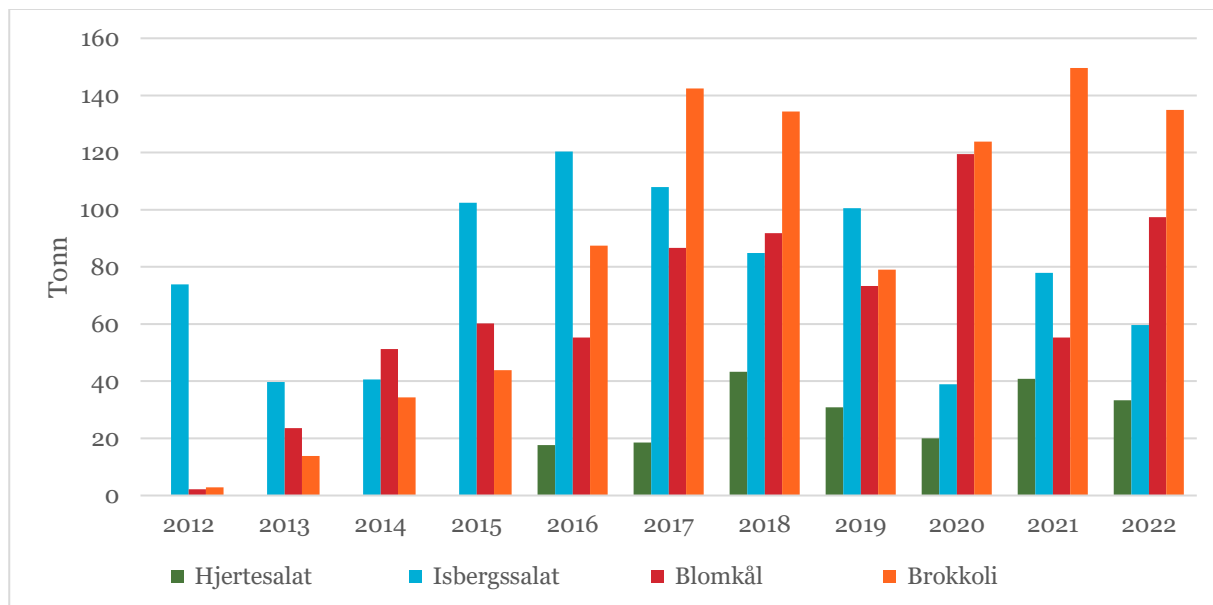
Pris økologisk	17,95
Pris konvensjonell	8,96
Prisdifferanse økologisk – konvensjonell	8,99
Prisendring økologisk fra i forrige år	5,4 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.3.5 Redusert omsetning av sommergrønnsaker – med unntak av blomkål

Innrapporterte tall for omsetning av sommergrønnsaker viser en nedgang i omsetning for alle grønnsaksslag, med unntak av blomkål. Fra 2020 til 2021 ble omsetningen av økologisk blomkål mer enn halvert. Årsaken til dette var et misforhold mellom tilbud og etterspørsel. I perioder med rikelig avling uteble etterspørselen, og i andre perioder var det for lite blomkål. At omsetningen nå har steget igjen kan skyldes en stabilisering av omsetningen. Andelen økologisk blomkål av total omsetning har også økt.

For de andre sommergrønnsakene er andelen økologisk av totalen gått ned for brokkoli og isbergsalat, mens den økologiske andelen for hjertesalat er noe høyere enn i 2021, på tross av lavere omsetningstall.

Figur 35: Omsetning av økologiske sommergrønnsaker, 2012-2022. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

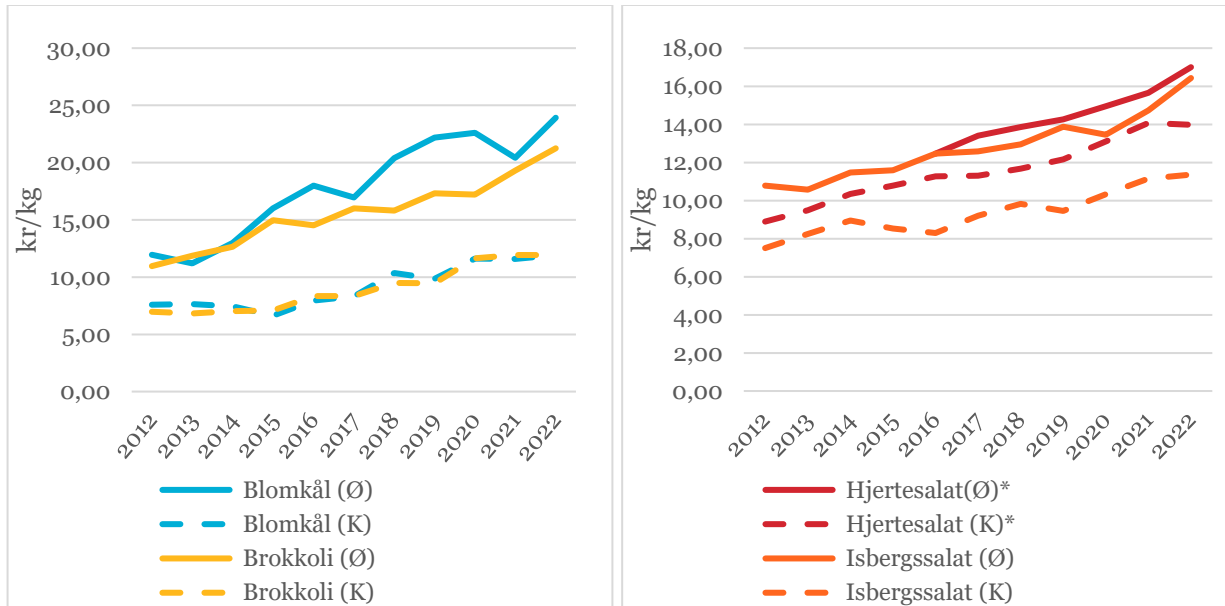
Prisene på sommergrønnsaker gikk opp i 2022 sammenliknet med 2021 (tabell 9). Prisdifferansen fra den økologiske til den konvensjonelle varianten av disse produktene varierte mye, i gjennomsnitt for 2022, mellom ulike sommergrønnsaker. Minst avstand var det for hjertesalat.

Tabell 9: Pris på sommergrønnsaker 2022, differanse til konvensjonell vare og endring fra 2021. Kroner per stk./pakke* og prosent.

	Blomkål	Brokkoli	Isbergssalat	Hjertesalat*
Pris økologisk	23,92	21,25	16,43	17,00
Pris konvensjonell	11,92	0,00	11,36	13,98
Prisdifferanse økologisk – konvensjonell	12,00	21,25	5,08	3,02
Prisendring økologisk fra i forrige år	17,1 %	10,0 %	11,6 %	8,5 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisøkningen på sommergrønnsakene har vært større enn prisøkningen for de konvensjonelle grønnsakene siste år (figur 36).

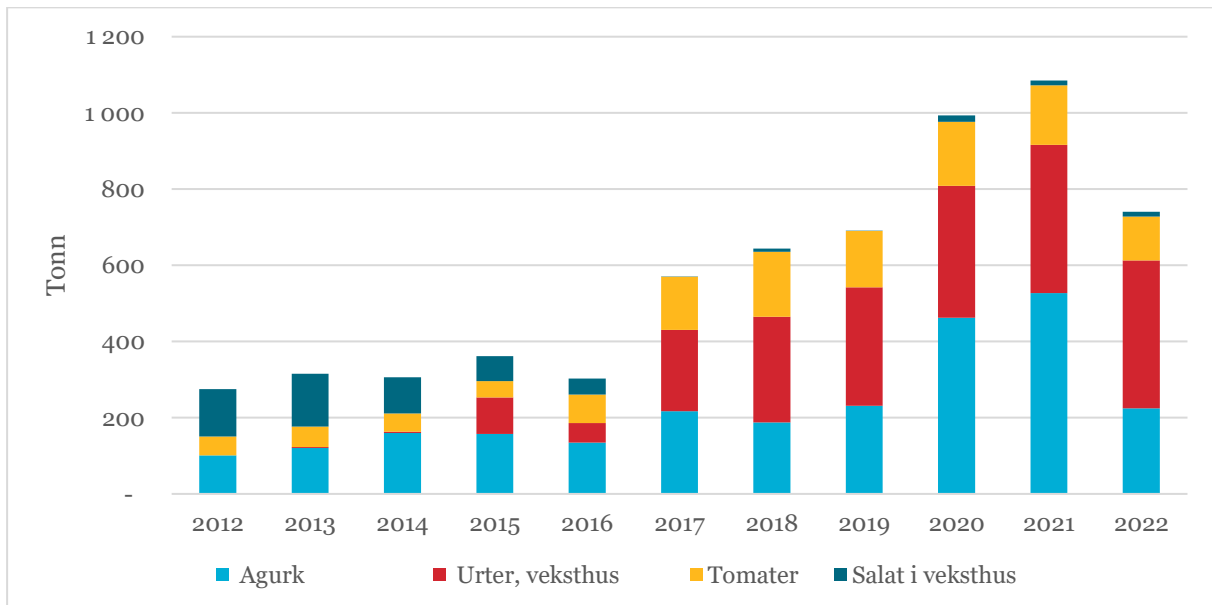
Figur 36: Pris på økologiske (Ø) og konvensjonelle (K) sommergrønnsaker, 2012-2022. Kroner per stk./pakke

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.4 En usikker framtid for norsk økologisk veksthusproduksjon

Økte strømkostnader gir økonomiske utfordringer for både produsenter av økologiske veksthusprodukter, så vel som konvensjonelle. De viktigste økologiske veksthusproduksjonene er urter, agurk og tomat.

Ordninger for strømstøtte til veksthusnæringen har bidratt til å avhjelpe situasjonen, men som vist i figuren under er det en reduksjon i omsetningen av både agurker og tomater siste år.

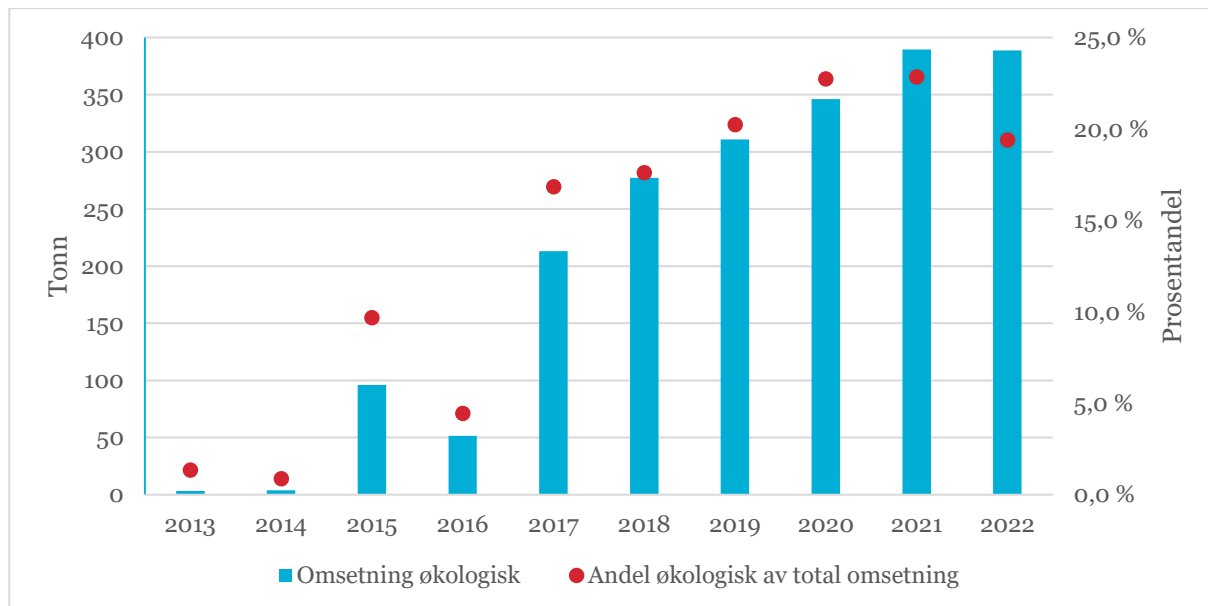

Figur 37: Omsetning av økologiske veksthusprodukter, 2012-2022. Tonn.

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.4.1 Lavere pris på økologiske urter enn på konvensjonelle

Produksjon og omsetning av økologiske urter er uendret fra 2021 til 2022. Kvantumet var på ca. 390 tonn både i 2021 og i 2022. Andelen økologiske urter fra veksthus har gått opp hvert år i mange år, men stabiliserte seg i 2021, og er lavere i 2022. Årsaken var at omsetningen av konvensjonelle urter steg.

Figur 38: Omsetning av økologiske urter og andel av total omsetning i perioden 2013-2022. Tonn og prosent.

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisen til produsent på økologiske urter ble 8,8 prosent høyere i 2022 enn i 2021, men prisdifferansen mellom konvensjonelle og økologiske urter har økt siste år. Det finnes mange pottestørrelser for økologisk og konvensjonell produksjon og omsetning, men det er 12 cm potte vi følger i begge produksjonssystemene. I flere år har den økologiske varianten i gjennomsnitt vært billigere enn den konvensjonelle, og i 2022 har prisen for konvensjonelle urter økt mer enn prisen for økologisk. Viktigst for omsetningen er kanskje at enkelte markedsaktører satser stort på økologiske urter, og tilbyr omtrent bare denne varianten i sine butikker.

Tabell 10: Produsentpris for urter i 2022, differanse til konvensjonell vare og endring fra 2021. Kroner per enhet og prosent.

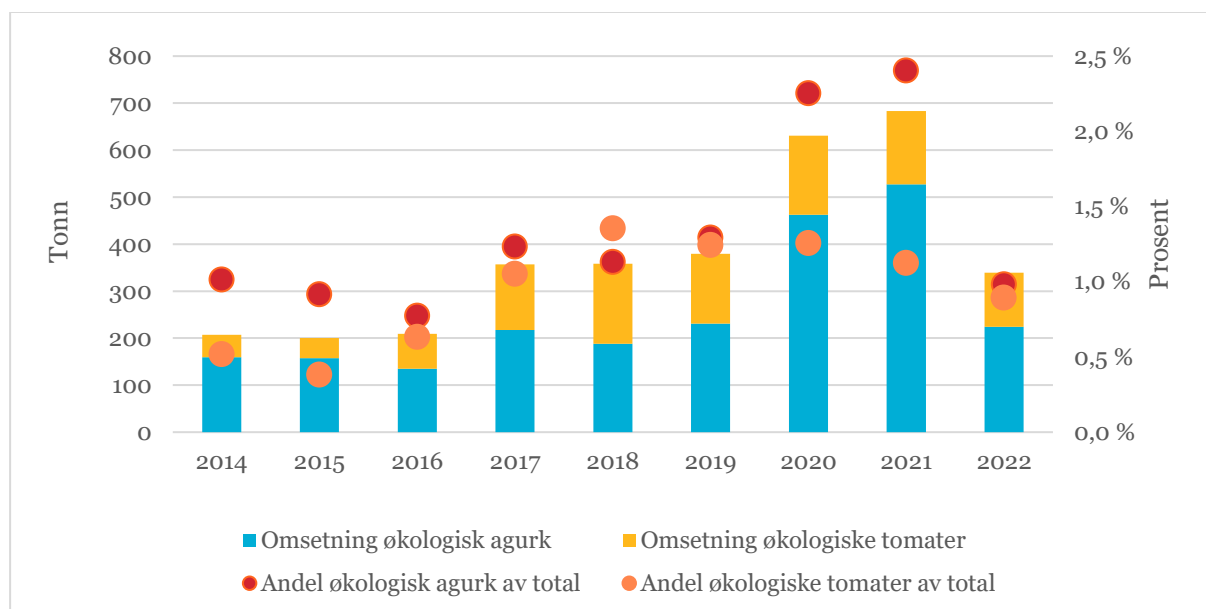
	Urter*
Pris økologisk	11,56
Pris konvensjonell	14,06
Prisdifferanse økologisk – konvensjonell	-2,50
Prisendring økologisk fra i forrige år	8,8 %

*12 cm potte

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.4.2 Omsetningen synker for økologiske agurker og tomater

Norske agurker øker stadig i popularitet. Omsetningen av økologiske agurker økte frem til og med 2021, men i 2022 er omsetningen halvert, på tross av at totalomsetningen er noe høyere enn i 2021. Andelen økologiske agurker av totalomsetningen er på én prosent. Omsetningen av økologiske tomater har holdt seg relativt stabil i en del år frem til og med 2021, mellom 140 og 170 tonn for alle typer tomater. Det inkluderer vanlige runde tomater, cherrytomater og andre tomater. For 2022 ble det omsatt mindre mengder økologiske tomater, og nær 27 prosent mindre enn i 2021. Som figuren under viser, gikk andelen økologiske tomater av totalen ned, slik den har gjort siden 2018, og ligger nå på 0,9 prosent.

Figur 39: Omsetning av økologiske agurker og tomater og andel av total omsetning i perioden 2014-2022. Tonn og prosent.

Kilde: Landbruksdirektoratet

Produsentprisen på økologiske agurker gikk opp med 80 øre fra 2021 til 2022, noe som tilsvarer 6,2 prosent. Til sammenligning gikk produsentprisen på konvensjonelle agurker opp med 12,7 prosent i samme periode.

Landbruksdirektoratet har ikke priser for vanlige runde tomater, fordi grossistene som rapporterer priser til oss pakker økologiske tomater i ulike pakkingsvarianter. Dette betyr at prisene ikke er sammenlignbare, da emballasjekostnadene er ulike. De siste to årene har vi innhentet priser for økologiske cherrytomater. Disse er listet i tabellen nedenfor. Som for agurker, var det en prisøkning for cherrytomater.

Tabell 11: Produsentpris for agurk og cherrytomat i 2022, differanse til konvensjonell vare og endring fra 2021. Kroner per enhet og prosent

	Agurk*	Cherrytomat**
Pris økologisk	13,91	16,77
Pris konvensjonell	9,97	11,46
Prisdifferanse økologisk – konvensjonell	3,94	5,31
Prisendring økologisk fra i forrige år	6,2 %	16,5 %

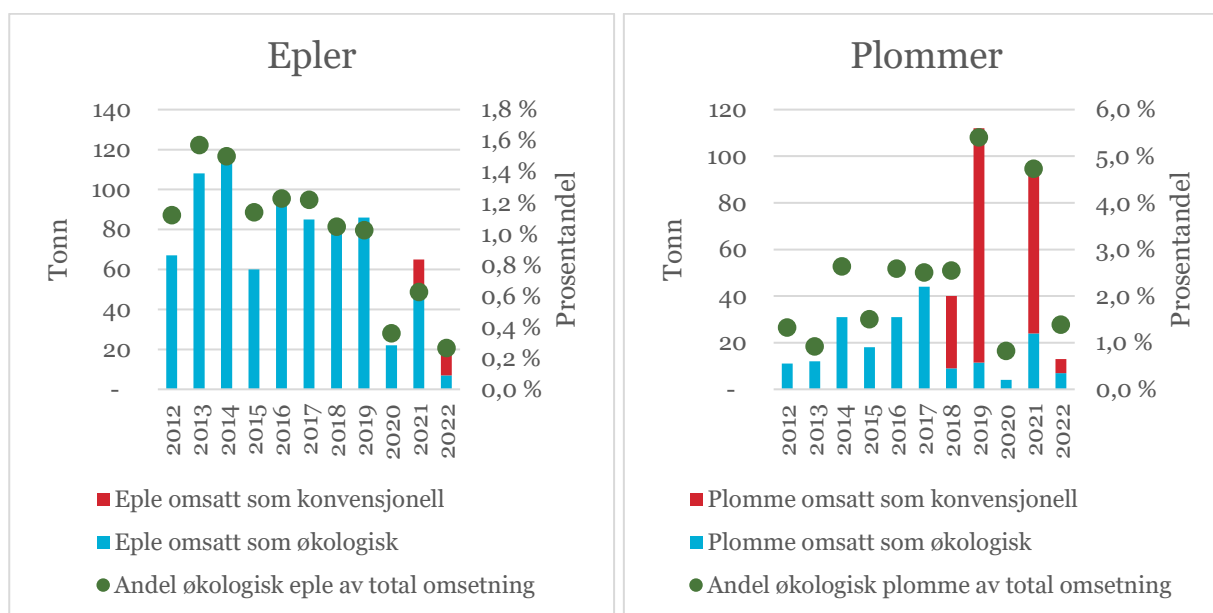
*stk., ** 250 g

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.5 Liten etterspørsel etter økologisk frukt

Fruktavlingen i 2021 var den høyeste samlede fruktavlingen på 10 år, men i 2022 var avlingen på nivå med 2019. Basert på tall fra Fruktlagerinspektøren gikk produksjonen av økologiske epler opp fra 2020 til 2021, men gikk ned igjen i 2022. Også den økologiske plommeavlingen var vesentlig lavere i 2022 enn i 2021.

Det var imidlertid ikke samsvar mellom produksjon og omsetning, og etterspørselen etter økologisk frukt var betydelig mindre enn produksjonen. Resten av frukten ble solgt som konvensjonell vare (figur 40). Andelen økologisk frukt av totalen var henholdsvis 0,3 prosent for epler og 1,4 prosent for plomme, basert på produserte mengder. Hvis man legger til grunn frukt omsatt som økologisk, sank andelen til 0,1 og 0,8 for henholdsvis epler og plomme. Fruktlagerinspektøren melder at det er store utfordringer med å selge den økologiske frukten som økologisk. Etterspørselen må derfor opp, før det blir lønnsomt å produsere mer for omsetning gjennom dagligvarehandelen.

Figur 40: Omsetning av økologiske epler og plommer og andel av total omsetning i perioden 2012-2022. Tonn og prosent.

Kilde: Fruktlagerinspektøren

Prisen for økologiske epler gikk ned med 6,6 prosent fra 2021 til 2022, mot en prisstigning på to prosent året før. Prisen på økologiske epler var høyere i både 2020 og 2021 enn den var i 2022. Til sammenligning steg prisen på konvensjonelle epler med 11,7 prosent i 2022.

Tabell 12: Produsentpris for epler og plomme i 2022, prisdifferanse til konvensjonell og prisendring fra 2021. Kr per kg og prosent.

	Epler	Plomme
Pris økologisk	21,42	38,62
Pris konvensjonell	20,07	39,46
Prisdifferanse økologisk – konvensjonell	1,35	-0,84
Prisendring økologisk fra i forrige år	-6,6 %	-11,7 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

For plommeprodusenter er situasjonen enda verre. Prisen for økologiske plommer gikk ned med 11,7 prosent fra 2021, og det er en lavere pris på økologiske plommer enn på konvensjonelle plommer. Pris per kg for økologiske plommer ligger 84 øre under den konvensjonelle.

6 Omsetning i forbrukermarkeder

Omsetningen av økologiske varer gjennom dagligvarehandelen gikk ned med 109 mill. kr eller fire prosent fra 2021 til 2022. Forbruket falt sannsynligvis mer enn dette, ettersom prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer økte med 6,5 prosent i gjennomsnitt. Tallene tyder på at forbruket av økologiske dagligvarer er tilbake på det nivået det var på før pandemien.

Omsetningen gjennom andre salgskanaler gikk ned med 1,5 prosent, hovedsakelig på grunn av redusert omsetning hos Vinmonopolet. I de øvrige andre salgskanalene steg omsetningen med 18,4 prosent. I kroner var denne økningen på 98 mill. kr, altså i samme størrelsesorden som nedgangen i dagligvarehandelen.

6.1 Omsetning gjennom dagligvarehandelen ned med fire prosent

Som i fjor presenterer vi omsetningstall som er innhentet direkte fra dagligvarekjedene. I 2022 er det gjort enkelte endringer i hvilke varer som klassifiseres som økologiske, og det er korrigert for dette også i tallene for 2021 og 2020 for å få sammenlignbare tall. Derfor er tallene for 2020 og 2021 omtrent 15 prosent lavere enn de som ble publisert i fjorårets rapport. Oversikten inkluderer ikke rene nettbutikker.

Tabell 13: Total omsetning av økologiske varer i dagligvarehandelen, samt årlig endring, 2020-2022. Mill. kr

	2020	2021	2022
Omsetning av økologiske varer	2 635	2 528	2 419
Endring i økologisk omsetning	+ 17 %	- 4 %	- 4 %
Endring i total omsetning	+ 17 %	- 0,4 %	

Kilde: Økologisk omsetning: Norgesgruppen, Coop og Rema. Total omsetning: Dagligvarefasiten 2022 fra Dagligvarehandelen.

Tabell 13 viser den totale omsetningen av økologiske varer hos de tre store dagligvarekjedene de tre siste årene. 2020, og til en viss grad 2021, var ikke normale år for omsetning av dagligvarer. På grunn av begrensningene under covid-19-pandemien økte varesalget gjennom dagligvarehandelen. Fra 2019 til 2020 økte omsetningen av økologiske dagligvarer med 17 prosent, som var omtrent samme vekst som for dagligvarer generelt (Dagligvarehandelen, 2022). I 2021 gikk omsetningen av økologiske varer ned med fire prosent, som var en større nedgang enn for totalen. I 2022 har omsetningen av økologisk gått ned med nye fire prosent, til 2,42 mrd. kroner. Det foreligger ennå ikke en fullstendig oversikt over omsetningen i 2022 i dagligvarehandelen generelt.

Fordi omsetningen er oppgitt i verdi og ikke mengde, kan vi ikke slå fast hvor mye forbruket har endret seg. Vi vet imidlertid at prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer hadde en samlet vekst på 6,5 prosent fra 2021 til 2022 (Statistisk Sentralbyrå, 2023). Det tilsier at forbruket av økologiske dagligvarer har hatt en større nedgang enn fallet i omsetning på fire prosent. Ettersom økologiske dagligvarer generelt ligger høyere i pris enn konvensjonelle, er det rimelig å anta at prisveksten har ført til lavere etterspørsel i 2022.

Ettersom forbruksmønsteret i de to foregående årene var preget av pandemi, er det interessant å sammenligne med 2019. Hvis vi antar at den nevnte korrigeringen bakover i tid fører til samme relative reduksjon for 2019 som for 2020 og 2021, blir omsetningen i 2019 på 2,25 mrd. kr. Prisveksten på matvarer og alkoholfrie drikkevarer har vært 7,7 prosent fra 2019 til 2022, som gir en inflasjonsjustert omsetning i 2019 på 2,42 mrd. kr, som er helt likt omsetningen i 2022. Det tyder på at forbruket av økologiske dagligvarer er tilbake på samme nivå som før pandemien.

6.1.1 Blandet utvikling for ulike varegrupper

Tabell 14 viser hvordan omsetningen fordelte seg på ulike varegrupper de tre siste årene.

Tabell 14: Omsetning av økologiske varer i dagligvarehandelen fordelt på varegrupper, 2020-2022. Mill. kr

Varekategori	2020	2021	2022	Endring 2022/2021
Tørrvare	1 041	1 027	900	-12 %
Meieriprodukter	661	662	624	-6 %
Fersk frukt/grønt	461	348	382	10 %
Drikkevarer	168	170	195	14 %
Dypfrost mat	74	83	88	7 %
Ferskt kjøtt	70	70	60	-14 %
Kioskvarer	35	34	34	0 %
Fersk ferdigmat/delikatesse	59	48	23	-53 %
Personlige artikler	23	33	34	4 %
Hus/hjem-artikler	17	23	45	101 %
Ferske bakerivarer	24	26	29	14 %
Fersk fisk/skalldyr	4	6	6	-2 %
Totalsum	2 635	2 528	2 419	-4 %

Kilde: Norgesgruppen, Coop og Rema.

Utviklingen er blandet for de ulike varegruppene. Omsetningen har sunket for tørrvarer, meieriprodukter, ferskt kjøtt, fersk ferdigmat og delikatesse og fersk fisk og skalldyr. Omsetningen har steget for fersk frukt og grønnt, drikkevarer, dypfrost mat, personlige artikler, hus/hjem-artikler og ferske bakerivarer.

Omsetningsveksten fra 2021 til 2022 for fersk frukt og grønnt, drikkevarer og ferske bakerivarer var større enn prisveksten på hver av de aktuelle varegruppene (Statistisk sentralbyrå, 2023). Dette kan tyde på et høyere forbruk av disse varene.

6.2 Svak samlet nedgang i salgskanaler utenom dagligvare

I dette kapitlet presenterer vi omsetningen av økologiske produkter gjennom salgskanaler utenom dagligvare. Dette er omsetningstall fra serveringsmarkedet, Bondens marked, bakeri/cafèutsalg, spesialbutikker, andelslandbruk og Vinmonopolet.

Tall presentert i dette kapitlet gir ikke et fullstendig bilde av all omsetning. Det er flere aktører og salgskanaler Landbruksdirektoratet ikke har registreringer for, som gårdssalg, abonnement, mathaller, netthandel, REKO-ringer og markedshager. De to sistnevnte får egen omtale da dette er salgskanaler som har utviklet seg mye de siste årene og representerer en viktig forbruks- og salgsmulighet.

Vi har registrert et salg utenom dagligvarehandelen (og Vinmonopolet) på 631,6 mill. kroner i 2022. Det var en økning på ca. 18 prosent fra året før. Det var imidlertid stor spredning i utviklingen i ulike salgskanaler. Der større markeder som storhusholdning og bakeriutsalg hadde en vekst på 20 prosent eller mer, hadde mindre markeder som Bondens marked, andelslandbruk og spesialbutikker et fall i omsetningen sammenlignet med 2021, som vist i tabellen under.

Vinmonopolet er den største salgskanalen utenom dagligvare, og hadde en nedgang i omsetning på 18 prosent målt i liter fra 2021. Dette førte til en nedgang i totalomsetningen utenom dagligvare målt i verdi på 1,5 prosent. Omsetningen i de øvrige salgskanalene samlet sett gikk opp med 18,4 prosent i 2022. Økningen i disse salgskanalene tilsvarer omtrent nedgangen i omsetning gjennom dagligvarehandelen.

Tabell 15: Omsetning av økologisk mat og drikke gjennom salgskanaler utenom dagligvare, 2022. Mill. kroner

Salgskanal	2022	Endring fra 2021	Endring i prosent
Serveringsmarkedet grossistledd	267,8	53,9	25,2 %
Bakerier	298,4	49,8	20,0 %
Spesialbutikker	44,5	- 4,5	-9,3 %
Bondens marked	7,8	- 2,5	-16,2 %
Andelslandbruk	13,1	- 0,3	-2,3 %
Sum andre salgskanaler	631,6	98,0	18,4 %
Vinmonopolet	1 239,8	-233,7	-15,9 %
Sum inkludert Vinmonopolet	2 503,0	-39,3	-1,5 %

Kilde: Landbruksdirektoratet, etter opplysninger fra aktørene

6.2.1 Serveringsmarkedet vokser – nærmer seg prepandemisk nivå

Landbruksdirektoratet har samlet inn opplysninger om grossistsalg av økologisk mat til serveringsmarkedet siden 2009. Grossister og leverandører som har delt opplysninger med oss er ASKO, Bama, Eugen, Norganic, Servicegrossistene, Solberg Hansen og TINE.

Serveringsmarkedet for økologiske produkter hadde en firedoblet økning i omsetningsverdi fra 2010 til 2019, målt på grossistnivå. Omsetningen falt for første gang i 2020, som følge av covid-19-pandemien. Nedgangen var på 36 prosent fra 2019 til 2020, eller 106 mill. kroner. Fra 2021 til 2022 har serveringsmarkedet vokst med 25 prosent, og er nå nesten på nivå som før pandemien. Dvs. det er fortsatt ca. 9 prosent, eller 26 mill. kroner lavere omsetning i 2022 sammenlignet med 2019.

Tabell 16: Økologisk mat og drikke solgt til serveringsmarkedet fra grossister og leverandører, 2021 og 2022. Mill. kroner

Varegruppe	2021	2022	Endring siste år
Meierivarer	69,4	97,1	40 %
Kaffe/te	54,5	60,1	11 %
Tørrvarer med mer	54,5	60,8	10 %
Grønt	12,5	18,6	49 %
Egg	9,8	12,9	31 %
Drikkevarer	11,7	16,7	42 %
Kjøtt	1,5	1,8	19 %
Totalt	213,9	267,8	+ 25 %

Kilde: Landbruksdirektoratet, etter opplysninger fra 7 leverandører til serveringsmarkedet

6.2.2 Økning i omsetningen av bakervarer utenom dagligvare

Landbruksdirektoratet registrerer årlig omsetningen av økologiske bakervarer fra Den Gode Baker, Godt Brød og Maschmann. Salgskanalene for bakervarene er egne kaféutsalg, helsekostforretninger og kantiner. Omsetningen fra disse tre aktørene var samlet på 298 mill. kroner i 2022, en vekst på 20 prosent fra 2021.

Tabell 17: Omsetning fra bakeriutsalg og bakervarer. Mill. kroner, 2022

	2022	Endring fra 2021	Endring i prosent
Bakerier med cafeutsalg	298,1	+49,8	20 %

Kilde: Landbruksdirektoratet etter opplysninger fra Den Gode Baker, Godt Brød, Maschmann

Det har de senere år vært vekst i antall «håndverksbakerier» som blant annet selger surdeigsbrød og ofte med økologisk mel i brødet. De fleste av disse håndverksbakeriene har likevel ikke søkt om Debio-godkjenning og kan da ikke merke brødet sitt som økologisk. Disse faller derfor utenfor statistikken i denne rapporten. Godt Brød har mer enn doblet sine antall av utsalgssteder, fra elleve i 2013 til 24 i 2022, og i samme periode doblet forbruket av økologisk mel til ca. 1,3 mill. kg per år. Mye av melet er foredlet på norske møller.

6.2.3 Direktesalg – viktig for utviklingen av økologisk landbruk

Direktesalg av økologiske produkter er sentralt for utviklingen av økologisk produksjon og marked. Dagligvaremarkedets kjedestruktur krever store kvanta/volumer og stabile leveranser gjennom året. Mange økoprodusenter har ikke stor nok produksjon til å tilfredsstille dette kravet, og det er en grunn til at de ikke kommer inn i verdikjeden til dagligvaremarkedet. Økologiske produsenter har derfor utviklet egne direktesalgskanaler. På 90-tallet var gårdsutsalg en vanlig omsetningsstrategi, særlig for produsenter som hadde økologisk frukt, bær, grønnsaker og poteter til salg. Økologiske torgutsalg ble utviklet på slutten av 90-tallet i flere store byer og tettsteder. Abonnementsordninger for økologiske grønnsaker, andelslandbruk og markedshager er andre eksempler på direktesalgsløsninger det økologiske miljøet har vært med på å utvikle de seinere år.

6.2.3.1 REKO-ringer og Markedshager etableres i hele landet

REKO-ring innebærer at bønder i en region har gått sammen for å presentere sine produkter på sosiale medier (Facebook) og gjør seg relevante for potensielle kunder gjennom felles salgs- og utleveringssted.

Ifølge Norsk Bonde- og Småbrukarlag, som drifter en kartløsning for aktive REKO-ringer i Norge, var det ca. 150 REKO-ringer i Norge i 2022. I 2018 ble det etablert 37 REKO-ringer over hele landet, som gradvis økte til 135 i 2021. Mer enn 500 000 kunder har registrert sin interesse for handel gjennom REKO-ringer via Facebook-grupper.

Telemarskforskning publiserte i 2020 rapporten «REKO-ring - en viktig omsetningskanal for økologisk landbruk?», som viste at 20 prosent av produsentene hadde kun økologiske produkter. Universitetet i Sørøst-Norge driver prosjektet «Digifood» og registrerer blant annet omsetningen fra 17 REKO-ringer fordelt på alle landsdeler. I 2022 var den samlede registrerte omsetning fra disse på ca. 31,5 mill. kroner med en variasjon fra 0,3 mill. kroner til 6 mill. kroner i omsetning per REKO-ring per år.

Høsten 2021 publiserte Nibio rapporten «Markedshager i Norge – utfordringer og muligheter med småskala grønnsaksproduksjon for direktesalg». Rapporten var blant annet basert på en spørreundersøkelse der halvparten av 150 respondenter enten var debiogodkjent eller hadde planer om å bli det. Debiosertifiserte markedshager som hadde holdt på noen år hadde høyest omsetning med 160 000 kroner i snitt. Nye debiosertifiserte hager hadde en snittomsetning på 88 000 kroner.

Spørreundersøkelsen viste videre at 62 prosent, eller 93 av respondentene, hadde startet med markedshage i 2020 eller 2021, og de aller fleste på arealer under 2 dekar. REKO-ringer er den viktigste salgskanalen, men de fleste benytter flere ulike salgskanaler. Manglende etterspørsel er generelt ikke et problem, men lokal etterspørsel kan være det. De fleste oppgir at inntekten som grønnsaksdyrkingen genererer, er ganske eller svært viktig for egen økonomi.

Prosjektet «Styrk» skal pågå fra 2023 til 2025 og eies av Telemarskforskning. Det skal se på ulike utfordringer og muligheter ved salg fra markedshager i ulike regioner. Prosjektet samarbeider med mange FOU-miljøer og vil også registrere omsetning.

6.2.3.2 Andelslandbruk

En økende interesse for å dyrke mat selv er en av flere grunner til en sterk vekst i andelslandbruk de siste 10 årene. Andelslandbruk defineres som et langsiktig samarbeid mellom forbrukere og de som produserer

mat- og andre landbruksprodukter. Ansvar, risiko og avling blir delt mellom partene etter avtale for ett år om gangen.

Basert på innsamlet informasjon i Økologisk Norge sitt prosjekt om andelslandbruk har Landbruksdirektoratet hentet følgende tallmateriale som viser noe av utviklingen.

I 2012 var det registrert 4 andelslandbruk på landsbasis, som har vokst til 94 andelslandbruk i 2022 - tre flere enn i 2021. En del andelslandbruk hadde pauseår i 2022, og noen har ikke svart på forespørsel om å dele tall, slik at tallgrunnlaget for 2022 er basert på svar fra 68 andelslandbruk. Av disse 68 var det 30 andelslandbruk som hadde debiokontrollert økologisk produksjon.

Geografisk er størstedelen av de sertifiserte aktive andelslandbrukene lokalisert på Østlandet (21 stk.), Vestlandet (5 stk.) og Midt-Norge (3 stk.). Den samlede omsetningen fra andelslandbruk som har delt informasjon om sin omsetning var i 2022 på ca. 17,9 mill. kroner. Herav utgjorde omsetning fra Debio-sertifiserte økologiske andelslandbruk ca. 70 prosent eller 13,1 mill. kroner. Dette var 0,3 mill. kroner mindre enn 2021. Dette ga en snittomsetning per øko-andelslandbruk på 430 000 kroner per år. De 30 sertifiserte andelslandbrukene drev ca. 370 dekar som gir en omsetning på ca. 35 000 kroner per dekar.

Antall økologiske andeler falt med 20 prosent til 2 800 andeler i 2022, mens prisen per andel økte tilsvarende fra 3 760 kroner i 2021 til ca. 4 600 kroner per øko-andel i 2022. Bak hver andel er det i snitt to personer slik at ca. 5 600 personer hadde tilgang til økologiske matvarer fra et organisert andelslandbruk i 2022.

6.2.3.3 Bondens marked – omsetningen falt i 2022

Bondens marked ble etablert i 2003 og har hatt en stabil og forsiktig vekst år for år med en topp i 2015 da omsetningen av økologisk mat og drikke passerte 10 mill. kroner på landsbasis. Økologisk mat og drikke utgjorde da ca. 15 prosent av den totale omsetningen gjennom Bondens marked.

Bondens markeds totale omsetning i 2022 var på 67,2 mill. kroner, et svakt fall fra 2021, og 10 mill. kroner lavere enn i toppåret 2019. Det ble solgt økologiske produkter for 7,8 mill. kroner i 2022, en nedgang på ca. 2,5 mill. kroner eller 16 prosent fra 2021. Omsetning av økologiske produkter utgjorde om lag 11 prosent av den totale omsetningen gjennom Bondens marked.

Tabell 18: Omsetning av økologisk mat og drikke gjennom Bondens marked i 2021 og 2022. Mill. kroner og prosent endring.

	2021	2022	Endring siste år
Trøndelag, Bergen og Oslo	6,5	5,5	-15,4 %
Øvrige markeder	2,8	2,3	-17,9 %
Sum	9,3	7,8	-16,2 %

Kilde: Bondens markeds sekretariat

6.2.3.4 Spesialbutikker – omsetningen falt i 2022

I dette avsnittet tallfestes omsetningen fra noen spesialbutikker med et relativt stort utvalg av økologisk mat og drikke som i større grad enn i dagligvare eller helsekostforretninger tilbyr kortreiste, lokale, grasfødte, veganske eller ikke-emballerte økologiske mat- og drikkeprodukter. I Oslo har et par av de mest profilerte spesialbutikkene «Ekte vare» og «Lille Tøyen Kolonial» avsluttet sin virksomhet i hhv 2021 og 2022, noe som kan tyde på at det kan være krevende å få til god nok lønnsomhet med stor andel ferskvare.

Landbruksdirektoratet har over tid hentet informasjon om omsetning fra 7 spesialbutikker i Stavanger, Bergen og Oslo. Fra 2019 til 2020 rapporterte spesialbutikkene om en samlet vekst på 20 prosent i omsetningen. Dette var trolig en effekt av covid-19-pandemien, med mer matlaging hjemme. Eksempelvis økte salget av mel gjennom pandemien, noe som tyder på at folk bakte mer. Fra 2021 til 2022 falt omsetningen med 9,3 prosent til 44,1 mill. kroner totalt, men er fortsatt 10 prosent høyere enn 2019. Spesialbutikkene vi følger hadde i gjennomsnitt 6,3 mill. kroner i omsetning per butikk i 2022.

Tabell 19: Omsetning gjennom 4 spesialbutikker i Oslo, 2 i Stavanger og 1 i Bergen 2021–2022. Mill. kroner.

	2021	2022	Endring siste år
Sum spesialbutikker	48,6	44,1	-9,3 %

Kilde: Landbruksdirektoratet etter opplysninger fra 7 spesialbutikker: 4 i Oslo, 2 i Stavanger og 1 i Bergen

6.2.4 Vinmonopolet

Vinmonopolet har i 2022 fortsatt å utvide sortimentet av økologiske drikkevarer. Antallet økologiske varer med registrert salg økte med ti prosent sammenlignet med 2021. Alle kategorier bortsett fra øl har fått et bredere sortiment.

Omsatt volum av økologiske drikkevarer falt imidlertid med 18 prosent totalt, til 7,5 mill. liter. Dette skyldes at Vinmonopolets omsetning av drikkevarer generelt var spesielt høy i 2020 og 2021 på grunn av covid-19-pandemien. Andelen økologiske drikkevarer av det totale omsatte volumet gikk ned med kun 0,1 prosentpoeng, til 7,7 prosent.

Tabell 20: Omsetning av økologiske drikkevarer gjennom Vinmonopolet i 2022, endring fra 2021, og andel økologisk av totalomsetning. Liter

Hovedvaregruppe	Omsetning 2022	Endring fra 2021	Andel av totalomsetning 2022
Svakvin	7 249 920	-19 %	9,2 %
Alkoholritt	153 004	54 %	16,3 %
Brennevin	97 592	-24 %	0,7 %
Øl	5 688	-36 %	0,2 %
Sterkvin	154	41 %	0,0 %
Totalt	7 506 358	-18 %	7,7 %

Kilde: Vinmonopolet

Omsetningen av alkoholfrie drikkevarer og sterkvin økte fra 2021 til 2022. For alkoholfrie drikkevarer økte også andelen økologisk fra 11,9 til 16,3 prosent. For de resterende kategoriene gikk omsetningen ned, og andelen økologisk sank marginalt eller holdt seg stabil. 2022 er det første året siden Landbruksdirektoratet startet innhenting av disse omsetningstallene i 2014 at omsetningen av økologisk svakvin går ned.

Norskandelen av det økologisk omsatte volumet er størst for alkoholfrie drikkevarer (55 %), deretter følger brennevin (14 %), øl (9 %) og svakvin (0,2 %). Det er ikke omsatt norskprodusert sterkvin.

6.2.5 Debios valørmerker

Debio startet en ordning med valørmerker i 2013. Valørmerking er markedsføringsmerker som brukes for å profilere andel økologiske/Debio-godkjente produkter i servering eller matvarehandel. Valørmerkene brukes blant annet av restauranter, kantiner eller hotellkjeder for å markere at deres frokostbuffer har en viss andel økologisk merket mat. Valørmerket kan ikke brukes for merking av produkter. Valørmerkene finnes i bronse, sølv og gull for henholdsvis 15-, 50- og 90-prosent økologisk andel. Andelen økologiske varer måles i innkjøpssum eller vekt. Debio publiserer en egen oversikt over tilslutning til denne ordningen på sine hjemmesider.

Det var en stor nedgang i antallet valørmerkede serveringssteder i det første pandemiåret 2020, da det gikk fra 356 serveringssteder med valørmerking i 2019 til 268 i 2020. I 2022 var det 242 serveringssteder med valørmerke, en nedgang på 7 prosent fra 2021.

Valørmerking i dagligvarehandelen har økt fra 5 virksomheter i 2018 til 13 virksomheter i 2022, 10 med valør gull og 3 med sølv, en økning fra 8 virksomheter totalt i 2021.

7 Internasjonal utvikling

Økologisk jordbruksareal økte med 1,7 prosent på verdensbasis fra 2021 til 2022.

Liechtenstein har den høyeste andelen økologisk jordbruksareal, mens Danmark er ledende på andel økologisk av total omsetning i detaljhandelen. Østerrike er nummer to på begge listene.

I Norden har veksten i arealbruk til økologisk produksjon flatet ut.

I dette kapitlet presenterer vi utviklingen i økologisk jordbruksareal og omsetning i detaljhandel, med hovedvekt på Europa og Norden. Hovedkilden er rapporten *The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2023*, som utgis av forskningsinstituttet FiBL og den internasjonale interesseorganisasjonen IFOAM – Organics International.

7.1 Svak vekst i globalt økologisk jordbruksareal

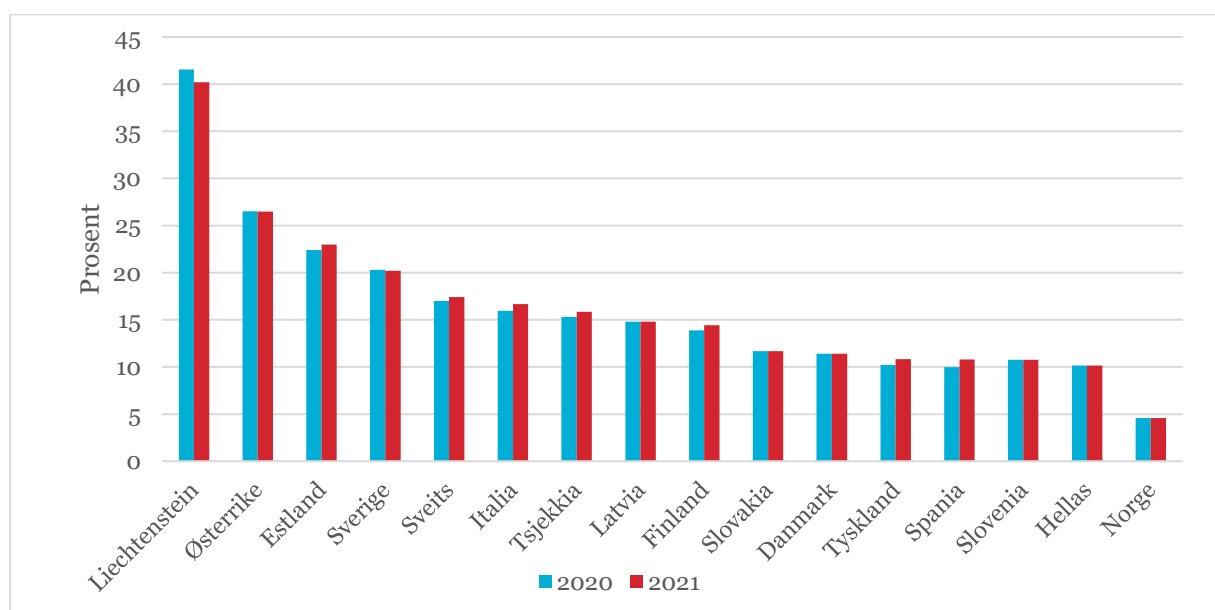
Ifølge rapporten økte verdens samlede økologiske jordbruksareal med 1,7 prosent fra 2020 til 2021. Dette var en mindre vekst enn året før, som var på 4,3 prosent.

I Afrika, Asia, Europa og Oseania økte andelen økologisk jordbruksareal i en størrelsesorden mellom 0,02 og 0,15 prosentpoeng. I Latin-Amerika og Nord-Amerika gikk andelen ned med henholdsvis 0,01 og 0,05 prosentpoeng.

EU og Oseania har størst andel økologisk areal, med nesten ti prosent. Andelen er lavest i Afrika, Asia og Nord-Amerika, hvor den er mindre enn ett prosent.

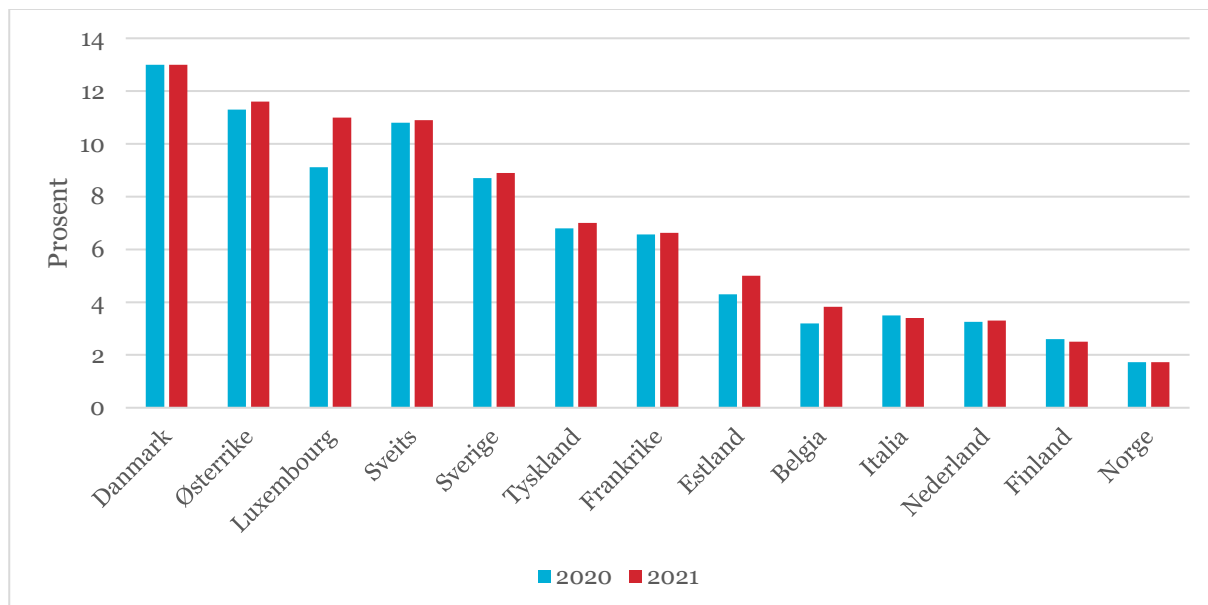
7.2 Økt andel økologisk jordbruksareal i mange europeiske land

Figur 41 viser de 15 europeiske landene med en andel økologisk jordbruksareal større enn ti prosent. Liechtenstein har høyest andel økologisk jordbruksareal, fulgt av Østerrike og Estland. I de fleste av disse landene har andelen enten økt eller holdt seg stabil fra 2020 til 2021, men i de to landene med høyest andel har den gått noe ned.

Figur 41: Andel økologisk av totalt jordbruksareal, 2020 og 2021. Prosent

Kilde: (Willer, Schlatter, & Trávníček, 2023)

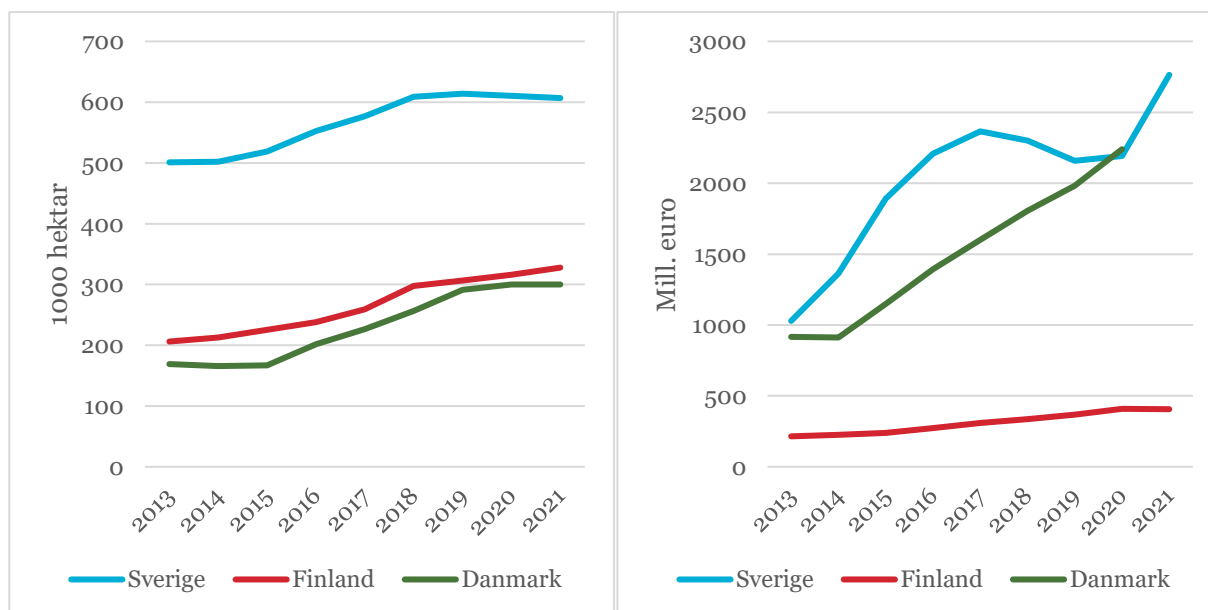

Figur 42: Andel økologisk av omsetning i detaljhandel, 2020 og 2021. Prosent

Kilde: (Willer, Schlatter, & Trávnicek, 2023)

Når det gjelder andelen som økologiske jordbruksvarer utgjør av omsetningen i detaljhandel, er Danmark ledende i Europa. Oppgitt handelsstatistikk viser at Danmark er en netto importør av økologiske matvarer, selv om de eksporterer fjerde mest i Europa, kun overgått av Italia, Spania og Frankrike. Danskene spiser altså mye økologisk mat, men er ikke så opptatt av at den må være produsert i Danmark. Østerrike er derimot nummer to både på andel økologisk areal og andel økologisk omsetning, men har ikke oppgitt noen handel med økologiske matvarer. Altså forbruker østerrikerne relativt mye økologisk mat, og denne etterspørselen dekker de med egen produksjon.

7.3 Arealveksten i Norden har flatet ut

Figur 43: Økologisk jordbruksareal (venstre) og omsetning av økologiske næringsmidler i detaljhandelen, 2013-2021. 1000 hektar og mill. euro

Kilde: (Willer, Schlatter, & Trávnicek, 2023)

Figur 43 viser (på venstre side) at veksten i økologisk jordbruksareal har flatet ut i Sverige og Danmark, men at Finland fortsatt hadde en svak økning fra 2020 til 2021.

På høyre side viser figuren at omsetningen vokste kraftig igjen i Sverige i 2021, etter å ha falt litt ned fra det forrige toppunktet i 2017. De svenske tallene som er oppgitt i *World of Organic Agriculture* skiller seg imidlertid noe fra det som er presentert i kvartalsrapporten *Svenskt ekoindex*, som utgis av Ekologiska Lantbrukarna. Her viser tallene at andelen økologisk i detaljhandelen har sunket hvert år siden 2016, og at prisveksten i 2022 har gått kraftig ut over forbruket av økologisk mat. Danmark har ikke oppgitt nye omsetningstall til *World of Organic Agriculture*.

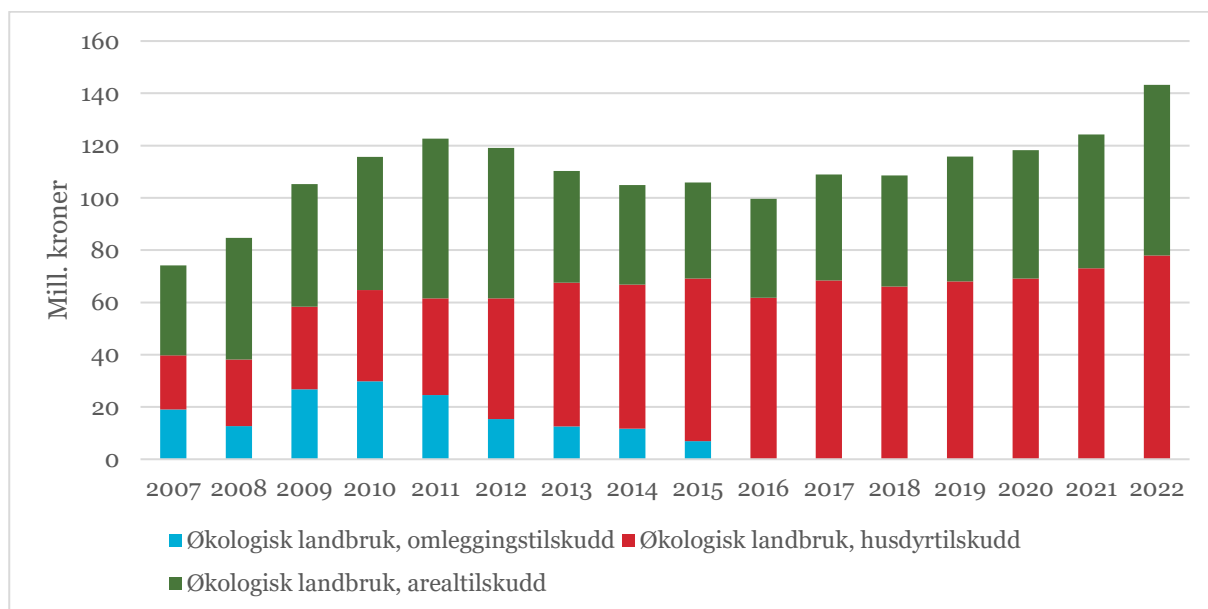
8 Tilskudd til økologisk jordbruk

I 2022 utbetalte Landbruksdirektoratet 143,2 mill. kroner i produksjonstilskudd til økologiske produksjoner. Formålet med tilskuddet er å stimulere til at en større del av jordbruksproduksjonen skjer i form av økologisk produksjon.

8.1 Økning i utbetalinger skyldes høyere satser

I 2022 ble det utbetalt 143,2 mill. kroner i direkte tilskudd til økologisk primærproduksjon. Dette var en økning på nesten 20 mill. kroner fra 2021.

Produsenter som driver økologisk, kan motta ekstra tilskudd for den økologiske produksjonen. De ekstra produksjonstilskuddene man kan få for økologisk produksjon er arealtilskudd for økologiske arealer og tilskudd for økologiske husdyr. Det er ulike satser for ulike husdyr og vekster. Formålet med tilskuddene er å stimulere til at en større andel av jordbruksproduksjonen blir økologisk.

Figur 44: Utbetalingene for de ulike ordningene i jordbruksavtalen, 2009-2022. Mill. kroner.
Kilde: Landbruksdirektoratet

Figur 44 viser at utbetalingen av økologisk produksjonstilskudd økte fra 2021 til 2022. Det ble utbetalt nesten 20 mill. kroner mer i 2022 enn i 2021. Økningen i utbetalt beløp kan hovedsakelig forklare med satsøkninger. Satsene for økologiske melkekyr og ammekyr økte med kr 500 per dyr i 2022. Satsene for økologisk kornareal og areal i første års karens økte med kr 100 per dekar. Satsen for økologisk grovfôrareal økte med kr 15 per dekar. Antall jordbruksbedrifter som driver økologisk er så å si uforandret fra 2021.

Omleggingstilskuddet er avviklet med virkning for areal som startet omlegging i 2014 og senere.

På nettsidene våre finnes en fullstendig oversikt over tilskuddssatser: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/ordninger-for-jordbruk/produksjonstilskudd-og-avlosertilskudd-i-jordbruket/produksjonstilskudd-og-avlosertilskudd--endelige-satser>

Her finnes også en oversikt over utviklingstiltak innen økologisk jordbruk som Landbruksdirektoratet har bevilget tilskuddsmidler til i 2022: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/prosjektmidler/prosjekter-og-resultater/jordbruk-prosjekter-og-resultater/okologiske-prosjekter>

Referanser

Dagligvarehandelen. (2022). Dagligvarefasiten 2022.

Debio. (2023, 3 6). *Statistikk og kartlegging*. Hentet fra Debio.no:
https://debio.no/content/uploads/2023/02/OK-Husdyr-hele-landet_2022.xlsx

Statistisk Sentralbyrå. (2023, Januar 11). *Ekstraordinært år for prisveksten i 2022*. Hentet fra ssb.no:
<https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen/artikler/ekstraordinaert-ar-for-prisveksten-i-2022>

Statistisk sentralbyrå. (2023, Januar 10). Konsumprisindeksen.

Totalmarked kjøtt og egg. (2023). *Markedsprognose kjøtt og egg pr. mars 2023*. Hentet fra
<https://totalmarked.nortura.no/getfile.php/13430514-1678286848/Totalmarked/Prognose/PrognoseKj%C3%B8ttEggMars2023.pdf>

Willer, H., Schlatter, B., & Trávnicek, J. (2023). *The World of Organic Agriculture. Statistics & Emerging Trends 2023*. FiBL & IFOAM.

Vedlegg

Vedlegg 1: Omsetning av økologiske grønnsaker og frukt, samt totalomsetning på engrosnivå. Andel økologisk av totalomsetning. **Kalenderår**. Tonn og prosent

Kulturer	Totalt	Økologisk	Andel økologisk	Totalt	Økologisk	Andel økologisk	Endring økologisk
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	2021–2022
Potet	59 961	458	0,8 %	59 513	526	0,9 %	15 %
Veksthusgrønnsaker							
Agurk	21 922	527	2,4 %	22 877	224	1,0 %	-57 %
Annen salat	2 785	12	0,4 %	2 792	12	0,4 %	3 %
Tomat	6 102	97	1,6 %	5 404	59	1,1 %	-39 %
Tomat, andre	6 559	35	0,5 %	4 745	33	0,7 %	-5 %
Tomat, cherry	1 241	25	2,0 %	1 092	23	2,1 %	-7 %
Urter, veksthus	1 705	389	22,8 %	2 004	389	19,4 %	0 %
Frilandsgrønnsaker							
Blomkål	4 184	55	1,3 %	4 525	97	2,2 %	76 %
Brokkoli	3 375	150	4,4 %	3 127	135	4,3 %	-10 %
Gulrot	37 607	1 586	4,2 %	36 364	1 556	4,3 %	-2 %
Hjertesalat	1 878	41	2,2 %	1 472	33	2,3 %	-18 %
Hvitkål	11 058	274	2,5 %	9 923	227	2,3 %	-17 %
Isbergssalat	4 059	78	1,9 %	4 095	60	1,5 %	-23 %
Kepaløk	13 734	110	0,8 %	13 453	80	0,6 %	-28 %
Knollselleri	1 840	113	6,2 %	2 050	122	6,0 %	8 %
Kålrot	11 077	314	2,8 %	10 498	332	3,2 %	6 %
Pastinakk	413	95	23,1 %	505	59	11,6 %	-38 %
Purre	1 642	35	2,1 %	1 743	24	1,3 %	-32 %
Ruccula	102	21	20,6 %	168	19	11,3 %	-11 %
Rødbeter	810	236	29,1 %	867	178	20,5 %	-25 %
Rødløk	5 746	35	0,6 %	5 809	54	0,9 %	53 %
Squash	666	35	5,3 %	561	36	6,4 %	2 %
Stilkselleri	1 018	220	21,6 %	1 081	180	16,7 %	-18 %
Frukt							
Epler*	10 377	65	0,6 %	8 610	23	0,3 %	-65 %
Plommer*	1 964	93	4,7 %	937	13	1,4 %	-86 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

* Tall fra Fruktlagerinspektøren

Vedlegg 2: Omsetning av økologiske grønnsaker og frukt, samt totalomsetning på engrosnivå. Andel økologisk av totalomsetning. **Sesong.** Tonn og prosent

Kulturer	Totalt	Økologisk	Andel økologisk	Totalt	Økologisk	Andel økologisk	Endring økologisk
	2020–2021	2020–2021	2020–2021	2021–2022	2021–2022	2021–2022	2021–2022
Potet	59 552	473	0,79 %	61 240	481	0,79 %	2 %
Veksthusvarer							
Agurk	20 533	462	2,25 %	21 922	527	2,40 %	14 %
Annen salat	2 422	16	0,66 %	2 785	12	0,43 %	-25 %
Tomat	5 899	128	2,17 %	6 102	97	1,58 %	-25 %
Tomat, andre	2 724	15	0,54 %	4 228	35	0,83 %	139 %
Tomat, cherry	1 385	26	1,87 %	1 241	25	1,98 %	-5 %
Urter	1 522	346	22,74 %	1 705	389	22,84 %	13 %
Frilandsgrønnsaker							
Blomkål	4 730	119	2,53 %	4 184	55	1,32 %	-54 %
Brokkoli	3 428	124	3,61 %	3 375	150	4,43 %	21 %
Gulrot	39 343	1 838	4,67 %	37 120	1 844	4,97 %	0 %
Hjertesalat	1 215	20	1,65 %	1 878	41	2,17 %	104 %
Hvitkål	11 145	279	2,51 %	11 114	265	2,38 %	-5 %
Isbergssalat	4 589	39	0,85 %	4 059	78	1,92 %	100 %
Kepaløk	14 339	135	0,94 %	13 838	92	0,66 %	-32 %
Knollselleri	1 923	110	5,72 %	1 967	113	5,72 %	2 %
Kålrot	11 381	314	2,76 %	10 862	319	2,94 %	2 %
Pastinakk	427	108	25,27 %	439	64	14,62 %	-41 %
Purre	1 820	72	3,95 %	1 715	13	0,74 %	-82 %
Ruccola	124	22	17,97 %	102	21	20,61 %	-5 %
Rødbeter	837	241	28,77 %	828	198	23,94 %	-18 %
Rødløk	6 054	59	0,97 %	5 802	53	0,91 %	-10 %
Squash	323	21	6,40 %	666	35	5,27 %	70 %
Stilkselleri	999	195	19,55 %	1 018	220	21,64 %	13 %
Frukt							
Epler*	6 074	22	0,40 %	10 377	65	0,60 %	195 %
Plommer*	482	4	0,80 %	1 964	93	4,70 %	2225 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

* Tall fra Fruktlagerinspektøren

Vedlegg 3: Priser til produsent for norskproduserte økologiske poteter, grønnsaker og frukt i **kalenderåret 2021 og 2022**. Kroner per kg dersom ikke annet er presisert

Kulturer	Gjennomsnittspris 2021	Gjennomsnittspris 2022	Endring 2021 - 2022
Potet	12,04	13,05	8,4 %
Veksthusgrønnsaker			
Agurk, stk	13,10	13,91	6,1 %
Vektshussalat, pk (150 g).	14,13	14,95	5,8 %
Tomater, cherry (250 g)	14,40	16,77	16,5 %
Urter, potte	10,62	11,56	8,8 %
Frilandsgrønnsaker			
Blomkål, stk	20,42	23,92	17,1 %
Brokkoli (400 g)	19,32	21,25	10,0 %
Gulrot, pk (750 g)	14,49	14,78	2,0 %
Hjertesalat, pk (300 g)	15,66	17,00	8,5 %
Hvitkål	17,03	17,95	5,4 %
Isbergssalat, stk	14,73	16,43	11,6 %
Kepaløk	20,76	22,09	6,4 %
Knollselleri	21,47	23,96	11,6 %
Kålrot	15,31	14,82	-3,2 %
Pastinakk	20,33	-	-
Purre	32,88	33,37	1,5 %
Ruccula, pk (50 g)	8,97	9,59	6,9 %
Rødbeter	15,00	17,39	15,9 %
Rødløk	21,04	25,25	20,0 %
Stilkselleri, stk	18,00	19,15	6,4 %
Frukt			
Epler	22,93	21,42	-6,6 %
Plommer	43,76	38,62	-11,7 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

Vedlegg 4: Priser til produsent for norskproduserte økologiske poteter, grønnsaker og frukt i **sesongene 2020–2021 og 2021–2022**. Kroner per kg dersom ikke annet er presisert.

Kulturer	Gjennomsnittspris sesong 2020-2021	Gjennomsnittspris sesong 2021-2022	Endring 2021 - 2022
Potet	11,26	12,82	13,9 %
Veksthusgrønnsaker			
Agurk, stk	12,13	13,10	8,0 %
Veksthussalat, pk (150 g)	14,45	14,13	-2,2 %
Tomater, cherry (250 g)	13,55	14,40	6,3 %
Urter, potte	10,46	10,63	1,6 %
Frilandsgrønnsaker			
Blomkål, stk	22,62	20,42	-9,7 %
Brokkoli (400 g)	17,20	19,32	12,3 %
Gulrot, pk (750 g)	14,61	14,63	0,1 %
Hjertesalat, pk (300 g)	14,95	15,66	4,7 %
Hvitkål	16,75	17,30	3,3 %
Isbergssalat, stk	13,45	14,73	9,5 %
Kepaløk	20,05	21,42	6,8 %
Knollselleri	20,14	23,92	18,8 %
Kålrot	15,18	15,06	-0,8 %
Pastinakk	20,33	20,33	0,0 %
Purre	-	32,88	-
Ruccula, pk (50 g)	8,47	8,97	5,9 %
Rødbeter	15,00	15,04	0,2 %
Rødløk	19,20	21,42	11,6 %
Stilkselleri, stk	16,83	18,00	7,0 %
Frukt			
Epler	22,47	22,93	2,0 %
Plommer	-	43,76	-

Kilde: Landbruksdirektoratet

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Innspurten 11D, 0663 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no